

ДОНЕЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
"РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ
ЗЛОЧИННОСТІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ
ТА СТРАТЕГІЇ ПРОТИДІЇ"

02 червня 2023 року

УДК 343.97 «364» (082)

А 43

Регіональні особливості злочинності: сучасні тенденції та стратегії протидії:

збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 02 червня 2023 року)/ упор. Павлиш Т.Г., ред. кол. Рекуненко Т.А., Краснощок А.В., Павлиш Т.Г., Зубченко Л.В. Кривий Ріг: Друкарня «Арт Принт», 2023. 141 с.

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Криворізького навчально-наукового інституту
Донецького державного університету внутрішніх справ
(протокол № 1 від «28». 08. 2023 року)*

У збірнику зосереджено матеріали III Всеукраїнської науково – практичної конференції **«Регіональні особливості злочинності: сучасні тенденції та стратегії протидії»**, яка відбулася 02 червня 2023 року у Криворізькому навчально-науковому інституті Донецького державного університету внутрішніх справ.

Збірник конференції присвячений вивченню актуальних проблем та тенденцій злочинності на регіональному рівні, аналізу сучасних тенденцій злочинності на рівні різних регіонів. Матеріали науково-практичної конференції призначені для наукових та науково-педагогічних працівників закладів освіти й наукових установ, практичних працівників правоохоронних органів, представників Національної гвардії та Збройних сил України здобувачів вищої освіти юридичного і правоохоронного напрямів, а також на тих, хто цікавиться питаннями протидії злочинності в умовах воєнного стану.

Матеріали збірника опубліковані в авторській редакції. Автори цього збірника несуть відповідальність за достовірність, унікальність, ергономічність і ревалентність до тематики власне поданої публікації.

ЗМІСТ

Віктор ШЕВЧУК

АДАПТАЦІЯ Й ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ КРИМІНАЛІСТИКИ У ВІЙСЬКОВИХ РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ..... 6

Володимир АЗАРЯН

ОСНОВНІ ЦІЛІ ТА ЗАДАЧІ ВИКЛАДАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СПРАВИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ..... 12

Наталія ПАВЛОВА

ОЦІНКА ІНФОРМАЦІЇ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВА 14

Алла ГЛІБОВА

ТЕХНОЛОГІЇ ЕМОЦІЙНОГО ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО МАНПУЛЮВАННЯ У СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ СЕРВІСАХ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ЗАГРОЗИ ТА НАПРЯМИ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ 20

Ольга ГАБОРЕЦЬ

СОСТА: РОЗУМІННЯ ТА АНАЛІЗ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ 26

Надія СКЛЯР

ІНФОРМАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ДОКАЗОВОЇ БАЗИ МІЖНАРОДНИХ ЗЛОЧИНІВ 29

Людмила ЗУБЧЕНКО, Володимир ГОЛИК

ЗМІНИ ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ КУРСАНТІВ ПІД ВПЛИВОМ СПЕЦІАЛЬНО ПІДБРАНИХ ВПРАВ З КРОСФІТУ 34

Анна АМЕЛІНА

ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ 38

Олександр МАНЖАЙ

АВТОМАТИЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ ВЕБРЕСУРСІВ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ.... 41

Альона БИКОВСЬКА, Тетяна БІЛОБРОВА

ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 44

Андрій КРАСНОЩОК, Дмитро ДІХТЯР

ЗАГРОЗИ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ДЖЕРЕЛАМИ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ..... 47

Тетяна МАТЮШКОВА

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОЛІЦІЇ ОСОБЛИВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗА ВІЙСЬКОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ . 52

Єлизавета КРИЖАНІВСЬКА

Науковий керівник: Ольга ГАБОРЕЦЬ

БІОМЕТРИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНЦІВ: МОЖЛИВОСТІ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ 57

Олександр ТЕРЕЩЕНКО ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ОГЛЯДУ ПРИМЩЕННЯ, ДЕ ЗНАХОДИТЬСЯ ЗЛОЧИНЕЦЬ	59
Микола ВЕСЕЛОВ, Євгенія ПИЛИПЕНКО ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛЩЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ НА ВОДІ	64
Крістіна АБУСОВА Науковий керівник: Тетяна ПАВЛИШ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ СИСТЕМИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ.....	67
Андрій КОЛІСНИК Науковий керівник: Ольга ГАБОРЕЦЬ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У РОБОТІ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІТИКА.....	70
Ельман БАГІРОВ, Кристина ОМАРОВА Науковий керівник: Тетяна ПАВЛИШ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ФІКСАЦІЇ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	75
Сергій БАЙДА Науковий керівник: Олександр ТЕРЕЩЕНКО ПРИЙОМИ ПІДГОТОВКИ, БЕЗПЕЧНОГО ЗАХОДУ ТА ВИХОДУ З БУДІВЛІ, В ЯКІЙ МОЖЕ ЗНАХОДИТИСЯ ПРАВОПОРУШНИК	79
Анастасія БАЛАНЕНКО Науковий керівник: Сергій ПЕКАРСЬКИЙ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ	83
Ігор ВОВЧЕНКО Науковий керівник: Ольга ГАБОРЕЦЬ ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПЕРТНИХ СИСТЕМ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	86
Максим ВОРОБІЙОВ Науковий керівник: Тетяна ПАВЛИШ ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ OSINT В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	89
Єлизавета ШАСЦ Науковий керівник: Ольга ЛУНГОЛ КІБЕРПРОСТІР ЯК КВІНТЕСЕНЦІЯ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	92
Єлизавета ПЕРЕБИЙНІС Науковий керівник: Олександр МАКАРЕНКО УКРАЇНСЬКИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС ПОТРЕБУЄ ПОКРАЩЕННЯ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ, ЩОБ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ЕФЕКТИВНИЙ ТА СПРАВЕДЛИВИЙ РОЗГЛЯД АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ.....	95

Діана САМЧУК Науковий керівник: Людмила ЗУБЧЕНКО ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ФІЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТІВ.....	97
Микола КАЗІМІРОВ Науковий керівник: Анатолій НАТОЧІЙ НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ЗБРОЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ НАСЛІДКИ.....	101
Софія КІЛЬОВА Науковий керівник: Дмитро БОДИРСЬВ НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ЗБРОЇ.....	103
Дмитро ШАРОВСЬКИЙ Науковий керівник: Анатолій НАТОЧІЙ ОПТИМІЗАЦІЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	107
Ірина СЕВЕР'ЯНОВА Науковий керівник: Людмила ЗУБЧЕНКО СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	109
Денис СУКОНЧЕНКО Науковий керівник: Тетяна ПАВЛИШ МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ДЛЯ АНАЛІЗУ ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ	114
Кристина ОМАРОВА Науковий керівник: Олександр ТЕРЕЩЕНКО ТАКТИКА ЗАТРИМАННЯ ЗЛОЧИНЦІВ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ТЯЖКІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	117
Валерія ЧОРНОМАЗ Науковий керівник: Олександр МАКАРЕНКО КРИМІНАЛЬНО ПРАВОВИЙ АСПЕКТ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ	121
Данило ЯКИМЕНКО Науковий керівник: Ольга ГАБОРЕЦЬ СОЦІАЛЬНА ІНЖЕНЕРІЯ: ЯК МАНІПУЛЮВАТИ ЛЮДЬМИ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ.....	125
Катерина ЄСЬКОВА Науковий керівник: Тетяна ПАВЛИШ ПРОБЛЕМА ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ...	128
Дмитро ПШЕНИЧНИЙ ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ РЕГУЛЯТИВНИХ НОРМ ЩОДО ПАРОЛЮВАННЯ, КОДУВАННЯ ТА ШИФРУВАННЯ ЯК ОДНЕ З ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ	

ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В ГАЛУЗІ ЦИФРОВОГО ПРАВА.....132

Артем КОВРАТЕНКО

Науковий керівник: Анатолій НАТОЧІЙ

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО
СТАНУ138

Михайло МАЗУР

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ДОМЕДИЧНА ПІДГОТОВКА»
КУРСАНТАМ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ
НАВЧАННЯ.....141

Віктор ШЕВЧУК

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри криміналістики
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, провідний
науковий співробітник НДІ вивчення
проблем злочинності імені академіка
В. В. Сташиса НАПрН України
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8058-3071>*

Shevchuk_viktor@ukr.net

АДАПТАЦІЯ Й ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ КРИМІНАЛІСТИКИ У ВІЙСЬКОВИХ РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Сучасні реалії свідчать про те, що повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну та запровадження воєнного стану суттєво вплинуло на усі сфери нашого життя, у тому числі й на систему кримінальної юстиції. Під час воєнного стану органи правопорядку стикнулися з новими викликами. Тому з початку військової агресії РФ, основні сили та засоби правоохоронців спрямовано на контрдиверсійні заходи, протидію кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки, забезпечення належної організації роботи з виявлення, збирання, фіксації та збереження доказів порушення норм міжнародного гуманітарного права з боку РФ у ході війни проти України.

За офіційними статистичними даними Офісу Генерального прокурора серед злочинів, вчинених в період повномасштабного вторгнення РФ, найпоширенішими є такі: а) злочини агресії та воєнні злочини – зареєстровано (станом на 18.11.2022 р.) – 47734 злочинів; б) злочинам проти національної безпеки – 18991 злочинів; в) злочини проти дітей (без повного врахування з місць активних військових дій) – загинули 433 дітей, поранено 837 дітей; 4) магістральна справа щодо агресії РФ – 627 підозрюваних представники військово політичного керівництва РФ (військове командування, посадовці, міністри, депутати, керівники правоохоронних органів та ін.) [8].

Вбачається, що трансформація злочинності в Україні під час війни значно

вплинули на зміну пріоритетів завдань криміналістики та особливості формування і застосування криміналістичних знань в умовах воєнного стану. За таких обставин головним завданням криміналістики є розроблення та застосування засобів, прийомів та методів, що дозволяють збирати, досліджувати, використовувати доказову інформацію в умовах війни та глобальних загроз. У зв'язку із цим, гостро постало питання щодо створення та запровадження дієвого та ефективного захисту відносин, що забезпечують умови охорони основ національної безпеки України, як кримінально-правовими, так і криміналістичними засобами [2, с. 7-15].

В таких умовах гостро постає питання про підвищення ролі криміналістики у розслідування воєнних злочинів, вчинених військовими РФ в Україні та оптимізації виявлення, розкриття та розслідування злочинів проти основ національної безпеки України, протидія щодо яких в сучасних умовах війни набули актуальності. Сьогодні в умовах воєнного стану особливої значимості набуває тенденція посилення практичної спрямованості криміналістичних розробок, інноваційних продуктів, їх прагматична орієнтація на вирішення практичних завдань. Не випадково, що ще у свій час Ганс Грос, як незмінну мету криміналістики називав «практичну» мету [1, с. VIII].

Криміналістика, як прикладна наука, інтегруючи сучасні досягнення науки і техніки, нині спрямовує свій науковий потенціал на створення ефективної системи криміналістичних засобів, прийомів та технологій, застосування яких направлено на вирішення складних практичних завдань, серед яких особливу значимість набувають можливості застосування криміналістичних знань в умовах війни. Тому перед криміналістикою, та кожним із її розділів, постають завдання, які пов'язані із забезпеченням діяльності органів правопорядку та інших спеціальних суб'єктів такої протидії ефективними криміналістичними рекомендаціями у боротьбі із злочинністю [2; 3; 5], зокрема у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з військовою агресією РФ проти України.

До кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки

України віднесено доволі різні види кримінальних правопорушень, що потребує необхідність обрання специфічних способів, прийомів та методів щодо їх виявлення, розслідування та профілактики. Такі кримінальні правопорушення, передбачені у розділі I Особливої частини КК України статтями 109, 110, 110², 111, 111¹, 111², 112, 113, 114, 114², завдають серйозної шкоди або створюють загрозу заподіяння такої шкоди безпеці держави в зовнішньополітичній, внутрішньополітичній, економічній, екологічній, воєнній та інших сферах функціонування національної безпеки нашої державі. Необхідно констатувати відсутність єдиної криміналістичної методики щодо розслідування цих кримінальних правопорушень, що обумовлює необхідність у розробленні ефективних криміналістичних рекомендацій щодо їх виявлення, розкриття та розслідування, а також потребу у формуванні певної системи окремих криміналістичних методик таких кримінальних правопорушень.

Вивчення та аналіз практики розслідування злочинів проти основ національної безпеки України свідчить про те, що слідчі органи та оперативні підрозділи стикаються з серйозними труднощами при розкритті та розслідуванні даного кримінального правопорушення, а особливо у сучасних умовах воєнної агресії РФ. Головним чином вони пов'язані із специфікою способів вчинення таких злочинів, наявних слідів та їх наслідків, особливістю характеристики особи злочинця та недостатністю застосування науково-технічних, тактичних засобів та можливостей використання спеціальних знань щодо їх ефективного виявлення та розслідування.

Одним із найбільш перспективних напрямів забезпечення протидії таких кримінальних правопорушенням, на наш погляд, сьогоденні набуває їх належне криміналістичне забезпечення, яке набуває комплексного характеру та повинно охоплювати техніко-криміналістичний, тактико-організаційний і методико-криміналістичний напрями пошуків [4; 6]. Вбачається, що ці та інші важливі завдання можуть бути вирішені комплексно і системно, зокрема, шляхом удосконалення кримінального, кримінального процесуального законодавства та

розроблення теоретико-методологічних основ і науково-практичних рекомендацій розслідування цієї категорії кримінальних правопорушень.

Серед напрямів криміналістичного забезпечення боротьби із такими кримінальними проявами найбільш дієвим є формування та удосконалення відповідної системи окремих криміналістичних методик цієї категорії кримінальних правопорушень, що потребує побудову і впровадження: а) комплексної криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України і правопорушень, пов'язаних з такою злочинною діяльністю); б) ієрархічної системи ускладнених (родових, міжродових) і простих (видових, підвидових) методик розслідування тощо. Усе це свідчить про важливість, своєчасність та необхідність наукового обґрунтування й розроблення криміналістичних рекомендацій виявлення, розкриття, розслідування та протидії кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України і забезпечення подальшого їх впровадження у практичну діяльність має суттєво підвищити якості та ефективності процесу їх виявлення, розслідування і профілактики.

У цьому контексті першочерговим завданням, на наш погляд, постає нагальна потреба в уточненні та уніфікації поняття цих кримінальних правопорушень і створення науково обґрунтованої кримінально-правової класифікації таких кримінальних проявів та їх системи. Вбачається, що вирішення означених проблем дало б можливість побудувати криміналістичну класифікацію розглядуваних кримінальних явищ. Такий підхід дозволить покращити якість кримінального, кримінального процесуального законодавства в цілому, сформуванню не лише чітку їх систему, а й однозначно вирішити питання про їх підслідність, а також підвищити ефективність та якість їх досудового розслідування та судового розгляду [2, с. 145-162].

Вивчення та узагальнення практики показує, що на сьогодні більшість теоретичних і практичних аспектів розслідування таких кримінальних правопорушень залишаються недослідженими, зокрема такі, як криміналістична характеристика і кореляційні взаємозв'язки між її елементами,

особливості виявлення ознак цих кримінальних правопорушень, криміналістичні та організаційно-тактичні проблеми початку кримінального провадження, типові слідчі ситуації й алгоритми їх вирішення, організація і планування розслідування, тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, проблеми розробки та застосування тактичних операцій [7, с. 896-903]. Тому розроблення основ комплексної криміналістичної методики розслідування злочинів проти основ національної безпеки України в у сучасних умовах воєнного стану в Україні є актуальними і необхідними.

Враховуючи сучасні завдання адаптації криміналістичних знань до умов воєнного стану, досить актуальними є проблеми перезавантаження криміналістики до сучасних вимог практики. Тому вбачається, що серед найбільш перспективних напрямів наукових досліджень у криміналістиці сьогодні є такі: документування та розслідування воєнних злочинів, вчинених військовими РФ в Україні; формування та застосування методики визначення шкоди та обсягу збитків, завданих внаслідок знищення та пошкодження майна у зв'язку із збройною агресією РФ; розроблення та застосування інноваційних криміналістичних продуктів щодо підвищення ефективності розслідування воєнних злочинів; криміналістичне забезпечення діяльності Міжнародного Кримінального Суду; побудова та застосування відповідної системи окремих криміналістичних методик таких міжнародних воєнних злочинів тощо. Вирішення таких завдань та створення відповідного механізму передбачає запровадження ефективної системи протидії цим воєнним міжнародним злочинам, реформування кримінального і кримінального процесуального законодавства, вжиття невідкладних заходів, спрямованих на вдосконалення слідчої, судової практики, що ґрунтуються на новітніх досягненнях криміналістичної науки, техніки та міжнародного досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Gross H. *Gesammelte Kriminalistische Aufsätze*. Leipzig: F. C. W. Vogel. Bd. I. 1902. 432 p.

2. Журавель В. А. Криміналістичні методики: сучасні наукові концепції : монографія. Х. : Апостіль, 2012. 304 с.
3. Konovalova V. O., Shevchuk V. M. Prospective directions of research of innovations of separate criminalistic methodics. *Scientific practice: modern and classical research methods* :_Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» (Vol. 1), February 26, 2021. Boston-Vinnytsia: European Scientific Platform, 2021. Pp. 81-85.
4. Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Шевчук В. М. та ін. Науково-технічне забезпечення слідчої діяльності в умовах змагального кримінального процесу. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2021. Вип. 42. С. 92-102.
5. Шевчук В. М. Тактичні операції у криміналістиці: теоретичні засади формування та практика реалізації: монографія. Х.: Вид. агенція «Апостіль», 2013. 440 с.
6. Shepitko V. Criminalistics as a system of scientific knowledge in conditions of global threats and crime transformation. *Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics*. 18th issue. Kharkiv «Pravo», 2018. P. 4-9.
7. Konovalova V. O., Shevchuk V. M. Modern criminalistics in the conditions of war: problems of adaptation and reload. *Modern research in world science*: Proceedings of the 5th International scientific and practical conference (August 7-9, 2022). SPC —Sci-conf.com.ua. Lviv, Ukraine. 2022. Pp. 896-903.
8. Сайт Офіса Генерального прокурора <https://www.gp.gov.ua/>

Володимир АЗАРЯН
*професор кафедри спеціальних дисциплін
та професійної підготовки Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державний університет
внутрішніх справ*

ОСНОВНІ ЦІЛІ ТА ЗАДАЧІ ВИКЛАДАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СПРАВИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Актуальність викладання військової справи обґрунтована викликами для нашої країни після початку широкомасштабної агресії 24 лютого 2022 року.

Відомо, що термін «військова справа» охоплює всі питання військової теорії і практики, пов'язані з військовим будівництвом, підготовкою і діями збройних сил у мирний і воєнний час та підготовки населення країни на випадок війни. Тобто по суті це система знань, необхідних громадянам країни для успішного виконання свого військового обов'язку.

На зміст та стан військової справи в тій чи іншій країні в будь-яку історичну епоху впливають певні чинники: соціально-політичний устрій, рівень розвитку виробництва, науки і освіти, культурні традиції, духовний стан суспільства. В цілому зміст, основні напрями розвитку і вдосконалення військової справи в будь-якій державі мають загальні риси, які є наслідком об'єктивних закономірностей світового розвитку. Разом з тим вони мають і істотні відмінності, обумовлені як географічним положенням держави, його народонаселенням, економічною діяльністю, так і характером зовнішніх загроз. На розвиток військової справи значно впливають побут та звичаї, історичні традиції народів, що населяють країну [1,с.28].

Агресія проти України спонукала керівництво МВС прийняти цілком обґрунтоване рішення щодо обов'язкової військової підготовки у навчальних закладах, які готують фахівців для національної поліції.

Спираючись на досвід бойових дій та виходячи з загальних задач військової підготовки, найбільш важливими є наступні напрями:

1. Загальні відомості щодо вибухових речовин (ВР), їх класифікація та основні визначення: ініціація, детонація, бризантність та фугасність. Типи ВР, що застосовуються у військовій справі.
2. Типи інженерних боєприпасів
3. Саморобні вибухові пристрої.
4. Протитанкові міни та їх різновиди.
5. Протипіхотні міни та їх різновиди.
6. Міни дистанційного встановлення.
7. Залишки боєприпасів та їх різновиди.
8. Способи виявлення, позначення і знешкодження мін та інших ВР.
9. Принципи пересування місцевістю, яка може бути замінованою, або містить залишки нерозірваних боєприпасів
10. Принципи захисту від артилерійського вогню противника. Підготовка сховищ та використання природних компонентів як захисних споруд.
11. Інженерна фортифікація. Принципи інженерного облаштування та маскуванню позицій.
12. Топографія. Картографія. Орієнтування на місцевості.
13. Принципи користування армійськими радіостанціями. Формулювання повідомлення. Правила ведення радіообміну під час знаходження в зоні радіорозвідки противника.
14. Рух підрозділу в умовах вірогідного бойового зіткнення. Відпрацювання секторів. Відпрацювання відбиття атаки противником, атаки своїм підрозділом, організованого відходу.
15. Військова амуніція та спорядження. Тактичний одяг і взуття та принципи його підбору.
16. Способи подолання страху в бою: як не впасти в паніку, щоб мати можливість командувати, або виконувати команди.
17. Стрілецька зброя (автомати, пістолети, кулемети, гранатомети, гранати). Основні принципи безпеки при поводженні з стрілецькою зброєю. Пересування зі зброєю у походному порядку, на блокпості, при загрозі бойового зіткнення та

у бою. Перезаряджання зброї. Спорядження магазинів, розбирання та чистка, підтримання у робочому стані зброї та боекомплектів до неї.

18. Гранатомети та гранати. Основна тактико-технічні дані та заходи безпеки при поводженні. Відпрацювання команди «граната» з імітаційними пристроями.

Заняття повинні проводитись як в лекційному форматі, так і в практичному, з використанням муляжів та широким застосуванням презентацій. Навички безпечного поводження зі зброєю потрібно відпрацьовувати в умовах тирю та полігону.

Військова підготовка в навчальних закладах МВС України є об'єктивно необхідною вимогою сьогодення, яка дозволить підвищити обороноздатність нашої країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Liddel Hart B.H. Strategy The Indirect Approach. N.-Y., 1954.529 p.

Наталя ПАВЛОВА

*доцент кафедри криміналістики та
домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ОЦІНКА ІНФОРМАЦІЇ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВА

Закон зобов'язує слідчого, прокурора, дізнавача після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, в строк не більше 24 годин внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР), розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з ЄРДР (ст. 214 КПК України). Однак

необхідно зазначити, що потерпілі, звертаючись із заявою до правоохоронних органів про вчинення шахрайства, нерідко помиляються з приводу порушення їх законних прав, а поверхневий розгляд таких заяв призводить до необґрунтованого відкриття кримінального провадження. Специфіка шахрайства не дозволяє відразу встановити наявність достатніх даних для вирішення питання про відкриття кримінального провадження, тому цілком зрозуміло, що вся інформація про таке кримінальне правопорушення має бути прийнята та ретельно перевірена правоохоронними органами.

За нашим переконанням, без достатніх приводів та підстав, осмислення наявності ознак складу кримінального правопорушення, не можна відразу вносити до ЄРДР всі заяви та повідомлення, адже вони можуть бути помилковими через не правильну інтерпретацію події з боку заявників, або через неможливість виконання цивільно-правових зобов'язань у зв'язку із форсмажорними обставинами та ін. Як свідчить аналіз судово-слідчої практики та опитування респондентів, специфікою кримінальних правопорушень, вчинених шляхом шахрайства, є їх тонка межа з цивільно-правовими деліктами, що зумовлює необхідність досліджувати, насамперед, умисел особи, спрямований на заволодіння майном (правом на майно) шляхом шахрайства.

Відмежовуючи шахрайство від цивільно-правових деліктів, слід виходити з того, що отримання майна з умовою виконання якого-небудь зобов'язання може бути кваліфіковане як шахрайство, якщо встановлено, що винна особа вже в момент заволодіння цим майном мала на меті його привласнити, а зобов'язання – не виконувати. Розмежування кримінально-караного злочину від цивільно-правової угоди слід проводити не по тому, як оформлені укладені між сторонами договори, а по тому, що стало результатом цієї договірної діяльності. Якщо одна сторона, приймаючи на себе зобов'язання, не має ніяких реальних можливостей і бажання їх виконувати, мова йде про шахрайство (постанова Верховного Суду від 24.09.2020 р. у справі №755/10138/16-к). Крім того, відповідно до правової

позиції, викладеної у постанові Верховного Суду України від 24 листопада 2016 року у справі № 5-250кс16, наявність формальних (навіть належним чином оформлених) цивільно-правових відносин, за допомогою яких суб'єкт прагне завуалювати свій злочинний умисел, за наявності підстав не повинна бути перешкодою для оцінки скоєного як злочину, передбаченого ст. 190 КК України [1].

Як свідчить судово-слідча практика, опитування респондентів та аналіз юридичної літератури, 25 % громадян помилково вважає себе потерпілими від шахрайства, насправді такими не являючись. З іншого боку, приблизно четверта частина випадків пов'язана із зверненнями до правоохоронних органів в межах Закону України «Про звернення громадян» у той час, коли наявні ознаки шахрайства. У такій ситуації потерпілі помилково не вважали себе потерпілими від кримінального правопорушення, а лише мали намір розібратися із особою, яка не виконала зобов'язань. З цього виходить, що потерпілий не у всіх випадках може вбачати ознаки вчиненого щодо нього кримінального правопорушення [2, с. 24]. Втім, упорядники відомчих нормативних актів передбачили й таку ситуацію. Так, згідно п. 11. «Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події», затвердженому наказом МВС України від 08.02.2019 № 100, поліцейський органу (підрозділу) поліції, якому доручено розгляд заяви або повідомлення про іншу подію та прийняття відповідного рішення в межах Закону України «Про звернення громадян» або Кодексу України про адміністративні правопорушення, у разі встановлення в матеріалах відомостей, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, невідкладно рапортом доповідає про це керівникові органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов'язки. Керівник органу (підрозділу) поліції або особа, яка виконує його обов'язки, доручає уповноваженій службовій особі невідкладно зареєструвати рапорт працівника поліції в ІТС ІППП (журналі ЄО) та не пізніше 24 годин з моменту реєстрації надіслати зазначені матеріали до органу досудового розслідування органу

(підрозділу) поліції для внесення відповідних відомостей до ЄРДР [3].

В контексті даної проблематики вважаємо цілком вірним твердження Л. М. Лобойко, що відразу іноді неможливо встановити навіть різновид правопорушення (адміністративний, цивільний, господарський, різновид кримінального) і визначити, у межах якого юридичного процесу має здійснюватися провадження за заявою [4, с. 33]. Для того, щоб це зрозуміти, необхідно зібрати достатню кількість доказів.

Аналізуючи чинне кримінально-процесуальне законодавство, бачимо, що до внесення відомостей до ЄРДР законом дозволяється проводити лише одну слідчу (розшукову) дію – огляд місця події. Хоча, слід сказати, що під час перевірки заяв та повідомлень щодо шахрайства нерідко доводиться з'ясовувати справжність того чи іншого документу, його тексту, підписів, відтисків штампів та печатки. Виявлення ознак підробки хоча б одного з документів свідчить про незаконність дій осіб, які використовували його й зумовлює відкриття кримінального провадження. Натомість, такий аналіз, як на нашу думку, повинен відбуватися таким чином, щоб у подальшому ці документи були визнані доказами у провадженні. На теперішній час це можливо лише у єдиний спосіб – у ході проведення слідчої (розшукової) дії – огляду документів.

У практичній діяльності огляд документів, поданих заявником до моменту внесення відомостей до ЄРДР часто здійснюють та фіксують у протоколі огляду місця події. Є випадки, коли складається протокол добровільної видачі, у якому детально описуються документи, однак такий спосіб процесуальної фіксації подання документів також в КПК України не передбачений. З огляду на це, слід підтримати тих науковців, які пропонують розширити перелік процесуальних дій, що дозволяються до внесення відомостей до ЄРДР. В. С. Березняк у своїй докторській дисертації взагалі пропонує внести до КПК України доповнення, за якими слід передбачити можливість проведення до моменту внесення відомостей до ЄРДР не лише огляду місця події, а й огляду інших об'єктів, зокрема документів [5, с. 24]. В чому ми його підтримуємо, адже законодавець дійсно надав достатньо стислий

строк для прийняття рішення про відкриття кримінального провадження і обмежив перелік процесуальних дій, шляхом яких можна перевірити інформацію, що надійшла, та прийняти правильне рішення.

Деякі вчені час від часу пропонували надати право призначати проведення експертизи до відкриття кримінального провадження, оскільки методологія попередніх досліджень не має істотних розходжень з методологією експертних [6, с. 370]. Натомість, до недавнього часу чинне кримінально-процесуальне законодавство не відносило спеціальні дослідження до доказів, тому призначення у подальшому криміналістичної експертизи є обов'язковим.

Втім, у 2018 році Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень», у випадках вчинення кримінальних проступків, законодавцем було дозволено проводити певні процесуальні дії до внесення відомостей про кримінальний проступок до ЄРДР, окрім огляду місця події, зокрема: 1) відбирати пояснення; 2) проводити медичне освідування; 3) отримувати висновок спеціаліста і знімати показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; 4) вилучати знаряддя і засоби вчинення кримінального проступку, речі і документи, що є безпосереднім предметом кримінального проступку, або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей [7].

Натомість, слід зауважити, що такі джерела доказів допускаються лише при проступках. І, хоча проступки і займають певну частку серед всіх видів кримінальних правопорушень, вчинених шляхом шахрайства, більшість з них скидають саме злочини (76 %).

Якщо проаналізувати норми КПК України, то можна побачити, що ці процесуальні джерела доказів також можуть бути використані в кримінальному провадженні й щодо злочину (ч. 2 ст. 298-1 КПК України). Натомість, це можливо, по-перше, лише на підставі ухвали слідчого судді.

По-друге, ані пояснення, ані висновки спеціаліста, ані проведення медичного освідування та знімання показань технічних приладів та технічних засобів не вирішать всебічно питання щодо наявності ознак злочину, вчиненого шляхом шахрайства.

Отже, для прийняття рішення про відкриття кримінального провадження, слід ретельно проаналізувати джерела отримання інформації, які повинні бути достовірними та оформлені згідно вимог кримінального процесуального законодавства. Слідчий, здійснюючи перевірку будь-якої інформації про подію, відразу повинен вирішити наступні питання: чи мало місце офіційне повідомлення; чи є приводи та підстави до відкриття кримінального провадження; чи наявні ознаки кримінального правопорушення; чи немає підстав для передачі матеріалів за підслідністю у разі відкриття кримінального провадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Розмежування шахрайства та цивільно-правових деліктів: судова практика Касаційного суду України. URL: <https://ukrainepravo.com/> (дата звернення 03.01.2022 р.).
2. Антонюк І.А. Особенности первоначального этапа расследования мошенничества в сфере предоставления посреднических услуг по трудоустройству. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6 (2). Р. 21–26.
3. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: затв. наказом МВС України від 08.02.2019 № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (дата звернення 07.07.2020 р.)
4. Лобойко Л. М. Початок досудового розслідування за новим КПК. Новели Кримінального процесуального кодексу України 2012 року : збірник статей. К. : Істина, 2012. С. 33–43.
5. Березняк В. С. Теоретичні, правові та праксеологічні засади розслідування кримінальних правопорушень у сфері нерухомості: автореф. дис.

на здобуття наук. ступеня док-ра юрид. наук: 12.00.09. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2021. 40 с.

6. Тертишник В.М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 4-те вид., доп. і переробл. К.: Вид-во А.С.К., 2003. 1120 с.

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19> (дата звернення: 11.04.2021).

Алла ГЛЄБОВА

доцент кафедри менеджменту і логістики

Національного університету

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», кандидат економічних наук, доцент,

Сертифікований тренер Української школи урядування з кібергігієни

ТЕХНОЛОГІЇ ЕМОЦІЙНОГО ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО МАНІПУЛЮВАННЯ У СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ СЕРВІСАХ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ЗАГРОЗИ ТА НАПРЯМИ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ

Останні п'ять років соціально-економічне становище в Україні та світі функціонує в умовах VUCA- середовища, тобто волатильності та хаотичності розвитку бізнесу. Це середовище характеризується тим, що всі управлінські процеси відбуваються в умовах нестабільності, невизначеності, складності та невизначеності, що ускладнюється додатковим генеруванням великої кількості інформації цифрових сервісів без яких складно уявити сьогодення. Комфортність, доступність, швидкість стають критеріями ефективності та якості багатьох процесів та явищ. Одночасно питання безпеки актуалізуються, лише тоді коли трапляється негативна ситуація.

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну додатково

створило загрози не тільки для керівників державних установ, організацій, служб безпеки, але і всього суспільства. Коли потрібно приймати рішення від яких залежить життя кожної людини щохвилини. В цих умовах інформація відіграє стратегічну роль, але вона водночас є зброєю, як і емоції. Сучасні керівники, бізнесмени і злочинці – це добре усвідомлюють.

Емоції дозволяють не тільки досягати поставлених цілей, але і формувати поведінку, якою можна управляти. В умовах гібридної війни саме емоції та інформація – це потужна зброя. Адже, людина, яка стала жертвою маніпуляції вважає, що діє за власним бажанням і за власним вибором, однак не усвідомлює ризиків від прийняття рішень. Тоді як злочинець цим користується і перекладає відповідальність на іншу сторону. Такий вплив відбувається за рахунок інформаційного та емоційного маніпулювання.

Інформаційне маніпулювання здійснюється шляхом:

1) маніпулювання з медіаданими: редагування; подання справжніх медіаданих в іншому контексті, зміни часу і місця їх спотворення; створення повністю недостовірного медіаконтенту;

2) маніпулювання новинами: викривлення сенсу заголовків новин; подання окремої думки як факту; викривлення фактів; подання повністю недостовірної інформації як факту; ігнорування важливих деталей, які змінюють контент;

3) маніпулювання експертними оцінками: використання думок псевдоекспертів та аналітичних центрів; перекручування заяв експертів або приписування видуманих заяв справжніх експертам; викривлення перекладу;

4) маніпулювання повідомленнями: використання повідомлень маргінальних суб'єктів; перекручування реальних повідомлень з авторитетних джерел; посилання на неіснуючі повідомлення з авторитетних джерел;

5) маніпулювання з результатами досліджень: використання слабкої або несправжньої методології; неправильна інтерпретація результатів; неправильні порівняння.

Результатом інформаційного маніпулювання є інформаційна війна, де пропаганда використовується як зброю управління масовою свідомістю, яка дозволяє управляти суспільною поведінкою.

Ефективність інформаційного маніпулювання було описано у “Трактаті про військове мистецтво” китайського полководця Суньцзи (VI ст. до н. е.). У ньому наводиться опис і яскраві приклади застосування прийомів і методів психологічного впливу, які давали змогу досягати перемоги без битв або з мінімальними втратами.

У своєму трактаті Суньцзи писав: “Війна – це шлях омани. Тому, якщо ти можеш що-небудь, показуй противнику, що не можеш; якщо ти користуєшся чим-небудь, показуй йому, нібито ти цим не користуєшся; хоч ти й близько від нього, показуй, нібито ти далеко; хоч ти й далеко від нього, показуй, що ти близько...”. Це формулювання мети дезінформаційних заходів і сьогодні є актуальним[2].

Емоційне маніпулювання відбувається через негативні емоції (страх, сором і провину). В умовах війни, коли панують негативні емоції, страх втрати рідних і життя призводить до високого рівня емоційності, коли приймають ірраціональні рішення.

Масове поширення цифрових сервісів у сучасному суспільстві відкрило нові можливості для інформаційного та емоційного маніпулювання, що отримало назву медіаманіпулювання. Відомо, наприклад, судження Наполеона про роль газет: «Чотири газети зможуть заподіяти ворогові більше зла, ніж стотисячна армія» [1].

Ноам Хомський, видатний американський філософ, політичний діяч і почесний професор лінгвістики Массачусетського технологічного інституту, склав список 10 найбільш потужних та ефективних стратегій маніпулювання населенням через ЗМІ на основі секретного документу “Безшумна зброя для тихих воєн”.

1. Стратегія відволікання уваги – основний елемент соціального контролю. Ця стратегія використовується для відвернення уваги від важливих

питань і змін, а також для запобігання громадського інтересу до основних знань в різних областях – від науки до економіки. У такій стратегії маніпулятори відволікають нашу увагу на незначні події, зазивають гучними заголовками і діють на простих людських слабкостях. Так, замість новин про науку нам подають містику і гороскопи, а замість політичних новин – мильні опери.

2. Метод «проблема-реакція-рішення» – створити проблему, щоб запропонувати рішення. Цей метод створює проблему, а ситуація викликає певну реакцію в аудиторії.

3. Поступова стратегія прийняття. Щоб схилити людей до неприйняттого рішення, достатньо послідовно цього домагатися. Впроваджувати певну міру поступово, рік за роком. Таким чином, в 1980-х і 1990-х роках були введені принципово нові соціально-економічні умови (неолібералізм): приватизація; нестабільність; масове безробіття; заробітна плата, на яку неможливо вижити. Якби ці зміни відбулися одночасно, вони б викликали революцію.

4. Посилення почуття власної провини. Це коли людей змушують повірити в те, що тільки вони самі винні у всіх власних нещастях. Ніби вони відбуваються за браком розумових можливостей людей або прикладених ними зусиль. В результаті замість того, щоб повстати проти економічної системи, людина починає займатися самознищенням, звинувачуючи у всьому саму себе, що викликає пригнічений стан та згодом бездіяльність. А без дії – не буде й революції.

5. Відстрочка виконання. Інший спосіб продавати непопулярне рішення полягає в тому, щоб представити його в якості «болючого та необхідного» і домогтися в даний момент згоди громадян на його здійснення в майбутньому. Набагато простіше погодитися на будь-які жертви в майбутньому, ніж сьогодні і зараз. Маса завжди схильна наївно очікувати, що «завтра все буде краще» і що можна буде уникнути жертви. Це дає громадськості більше часу, щоб звикнути до ідеї змін і прийняти її коли приходить час.

6. Звернення до народу як до дітей. Прийом дуже популярний не лише в політиці, але й у рекламі – використання такої мови, аргументів та інтонації,

нібито глядач – маленька дитина або розумово неповноцінна людина. Якщо звертатися до дорослих як до дітей, то в них буде відсутня критична оцінка, що є характерним для дітей до 12 років.

7. Більше емоцій! Використання емоційного аспекту – класичний метод для блокування здатності людей до раціонального мислення, аналізу та здатності критичного осмислення того, що відбувається. Крім того, використання емоцій дозволяє проникнути в підсвідомість і закласти туди потрібні установки, бажання, страхи або стійкі моделі поведінки.

8. Тримати людей в невігластві. Тобто зробити громадськість нездатною зрозуміти технології і методи, використовувані для контролю і поневолення. «Якість освіти, яку отримують нижчі соціальні класи, має бути убогою та посередньою, наскільки це можливо, щоб невігластво, яке відділяє нижчі суспільні класи від вищих, залишалось на рівні, який не зможуть подолати нижчі класи» (с) “Безшумна зброя для тихих воєн”.

9. Підштовхнути громадськість насолоджуватися посередністю. Медіа заохочують аудиторію вважати, що модно бути дурним, вульгарним і неосвіченим. Цей спосіб нерозривний з попереднім, оскільки все посереднє в сучасному світі з'являється у величезних кількостях в будь-яких соціальних сферах – від релігії та науки до мистецтва і політики. Скандали, жовта преса, містика, сумнівний гумор і популістичні акції – все добре для досягнення однієї мети: не допустити, щоб люди розширювали свою свідомість.

10. Вони знають людей краще, ніж самі люди знають себе. За останні 50 років науковий прогрес породив зростаючий розрив між громадськими знаннями та знаннями, які належать і управляються домінуючими елітами. Завдяки біології, нейробіології та прикладній психології «система» користувалася цим як фізично, так і психологічно. Система краще познайомилася зі звичайною людиною, ніж сама людина. Це означає, що в більшості випадків система має більшу владу й більшою мірою керує людьми, ніж вони самі [3].

Таким чином, емоційне та інформаційне маніпулювання в умовах гібридної війни використовується як потужна зброя. Тому заходами нейтралізації є необхідність послідовного та систематичного удосконалення законодавства, вдосконалення системи технічного захисту інформації, просвітницька діяльність щодо медіаграмотності та цифрової грамотності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цільмак О.М., Журжа Ю.І. Форми маніпуляції суспільною свідомістю в історичному контексті. Південноукраїнський правничий часопис. С.178-180.
2. Петрик В. М. Соціально-правові основи інформаційної безпеки: Навчальний посібник / В. М. Петрик, А. М. Кузьменко, В. В. Остроухов та ін.; за ред. В. В. Остроухова. Київ: Росава, 2007. 496 с.
3. 10 способів маніпулювання масами. URL: <https://artefact.live/10-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B2-%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%BF%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-D0%BC%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%B8/>

Ольга ГАБОРЕЦЬ

*Донецький державний університет
внутрішніх справ*

*доцентка кафедри оперативно-
розшукової діяльності*

*та інформаційної безпеки, доктор
філософії*

SOCTA: РОЗУМІННЯ ТА АНАЛІЗ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В епоху швидкого технологічного розвитку та зростаючої кіберзалежності, організована злочинність стає все більш складною, інноваційною і впливовою. Традиційні методи боротьби з цим явищем вже не є достатньо ефективними. Організовані злочинні групи активно використовують цифрові технології для планування та виконання злочинів, забезпечуючи їм нові можливості та виклики.

У цьому контексті виникає поняття SOCTA (Strategic Organized Crime Threat Assessment - стратегічна оцінка загроз організованої злочинності), яке стає ключовим інструментом для розуміння і аналізу організованої злочинності в епоху цифрових технологій. SOCTA надає системний підхід до вивчення злочинності, що дозволяє виявляти та аналізувати взаємозв'язки між злочинними групами, їх діяльністю та ресурсами.

Метою цієї статті є висвітлення важливості й значення SOCTA в контексті розуміння та аналізу організованої злочинності в епоху цифрових технологій. Розглянемо основні принципи та інструменти, що використовуються при застосуванні SOCTA.

Організована злочинність в епоху цифрових технологій стала глобальним явищем, яке потребує нових підходів і розуміння. Розглядання SOCTA як стратегічного інструменту надає можливість ліпше розкрити загрози, виявити найбільш вразливі сфери і розвинути ефективні стратегії боротьби з організованою злочинністю.

При застосуванні стратегічної оцінки загроз організованої злочинності

використовуються різні принципи, що сприяють ефективному аналізу та розумінню організованої злочинності. Ось декілька основних принципів, які використовуються в SOCTA:

Інтегрованість: SOCTA базується на принципі інтегрованості, що передбачає збір та обробку інформації з різних джерел і дисциплін. Це включає залучення правоохоронних органів, розвідки, фінансових установ, аналітичних агенцій та інших стейкхолдерів. Інтегрований підхід дозволяє отримати повнішу та глибшу картину організованої злочинності.

Системний підхід: SOCTA використовує системний підхід, що дозволяє розглядати організовану злочинність як складну систему з взаємозв'язками та впливом різних факторів. Цей підхід допомагає зрозуміти структуру злочинних груп, їх діяльність, взаємодії та вплив на суспільство.

Превентивний підхід: SOCTA акцентує на превентивних заходах та передбаченні загроз злочинності. Це передбачає виявлення ризиків, трендів та нових форм злочинності для розробки стратегій запобігання та зменшення їх впливу. Превентивний підхід дозволяє зосередити зусилля на запобіганні злочинності, а не лише на її реагуванні.

Залучення стейкхолдерів: SOCTA враховує важливість залучення різних стейкхолдерів, таких як громадські організації, академічні установи, приватний сектор та громадськість. Взаємодія з цими стейкхолдерами допомагає обмінюватись інформацією, краще розуміти проблеми та розробляти спільні стратегії боротьби з організованою злочинністю.

Довгостроковість: SOCTA покликаний діяти на довгострокову перспективу. Він спрямований на розуміння трендів, еволюції злочинних груп та зміни у суспільних умовах, що дозволяє розробляти сталі та ефективні стратегії боротьби з організованою злочинністю.

Застосування цих принципів у SOCTA допомагає підвищити ефективність аналізу організованої злочинності, забезпечити більш глибоке розуміння загроз та розробку стратегій протидії.

Також використовуються різні інструменти, що допомагають у зборі,

аналізі та візуалізації інформації. Можна виокремити основні інструменти, які допомагають підвищити ефективність SOCTA, забезпечити збір комплексної та різноманітної інформації, а також розкрити складні залежності та патерни, що притаманні організованій злочинності в епоху цифрових технологій:

Аналітичні системи: SOCTA використовує сучасні аналітичні системи, що дозволяють обробляти великі обсяги даних та виявляти складні залежності та патерни. Ці системи можуть використовувати алгоритми машинного навчання, штучний інтелект та інші методи аналізу даних для виявлення потенційних загроз, ризиків та трендів у злочинній діяльності.

Геопросторовий аналіз: SOCTA використовує геопросторовий аналіз для візуалізації та розуміння географічного розподілу злочинності. Цей підхід дозволяє виявляти географічні зони з високим ризиком, встановлювати зв'язки між різними місцевостями та розробляти ефективні стратегії розгортання ресурсів правоохоронних органів.

Соціальний аналіз: SOCTA враховує соціальні аспекти злочинності та використовує соціальний аналіз для виявлення залежностей, мереж та структур злочинних груп. Це включає аналіз соціальних мереж, онлайн-спільнот, комунікацій та інших факторів, що впливають на організовану злочинність.

Фінансовий аналіз: SOCTA використовує фінансовий аналіз для виявлення фінансових потоків, грошових переказів та інших фінансових злочинів. Цей інструмент дозволяє виявляти фінансові зв'язки, активи та способи фінансування злочинної діяльності.

Кібераналітика: Враховуючи епоху цифрових технологій, SOCTA використовує кібераналітику для виявлення та аналізу кіберзлочинності. Це включає моніторинг онлайн-активності, виявлення кібератак, аналіз кіберзлочинних мереж та розробку заходів для протидії кіберзагрозам.

Інтерв'ю та опитування: SOCTA може використовувати інтерв'ю та опитування для збору первинної інформації від ключових стейкхолдерів, свідків або інших осіб, які можуть надати цінні дані щодо організованої злочинності та її факторів.

Криміналістичні методи: СОСТА може використовувати криміналістичні методи для збору та аналізу фізичних доказів, які пов'язані з злочинною діяльністю. Це може включати аналіз слідів, біологічних матеріалів, криміналістичну балістику та інші техніки.

При використанні СОСТА здійснюється постійний моніторинг та оцінка ситуації, що дозволяє оперативно реагувати на зміни в діяльності злочинних груп та приймати ефективні заходи щодо їх придушення. Застосування цієї стратегії допомагає органам правопорядку та відповідним установам зосередитись на найбільш значущих та небезпечних аспектах організованої злочинності, забезпечуючи більш ефективне використання обмежених ресурсів.

Надія СКЛЯР

*доцент кафедри державно-правових
дисциплін факультету №2 КННІ*

*Донецького державного університету
внутрішніх справ, кандидат економічних
наук, доцент*

ІНФОРМАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ДОКАЗОВОЇ БАЗИ МІЖНАРОДНИХ ЗЛОЧИНІВ

За останній рік наша країна звернулась до усіх міжнародних інституцій, в яких можна росію притягнути до відповідальності. Головний судовий орган ООН- міжнародний суд у Гаазі прийняв позов від нашої країни щодо притягнення до відповідальності РФ за спотворення поняття геноциду для виправдання агресії [1]. Як Україна, так і Росія є сторонами Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього [2], та, відповідно, надали свою згоду на вирішення спорів у рамках вищезазначеної Конвенції[2]. Міжнародний суд в Гаазі має повноваження щодо розгляду спорів через порушення зобов'язань країн відносно недотримання норм Конвенції [2] та покарання винних у злочинах геноциду, незалежно від того, де вони відбуваються.

В історії людства та в практиці міжнародного суду ООН існує чимало механізмів та інструментів для обґрунтування міжнародних злочинів. Але сучасний стан ведення війни та розвитку технічної бази і технологій диктують нові стандарти проведення розслідувань та фіксації міжнародних злочинів та злочинів проти людства.

Вбивства цивільних під час війни належать до міжнародно-правових злочинів, які розглядає Міжнародний кримінальний суд у Гаазі. Правозахисні організації документують всі випадки злочинів проти цивільних для майбутнього суду в Гаазі над воєнними злочинцями. Так, Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими та Міжнародна асоціація юристів (ІВА), яка базується в Лондоні, розробили спеціальний додаток eyeWitness to Atrocities (Очевидець звірств) для тих людей, які стали свідками воєнних злочинів, за допомогою якого є можливість фіксації їх для міжнародних судів [3]. Додаток дозволяє очевидцям максимально безпечно зафіксувати воєнні злочини у формі, яка може бути прийнятою в міжнародних судах. Додаток замаскований під звичайну програму-фотокамеру. Проте він відразу відправляє відзняті матеріали на безпечний сервер і може негайно видаляти їх з пам'яті телефону.

Фото та відео, а також примітки до них, не можна побачити у галереї телефону, якщо не знати спеціальний код доступу. Також є «кнопка паніки», яка дозволяє швидко стерти всі матеріали. Таким чином особа, яка документує злочини, буде максимально захищена від переслідувань. Проте розробники радять спочатку переконатися, що фіксувати воєнні злочини безпечно для життя та здоров'я. Згодом міжнародна команда юристів розглядає завантажені матеріали і вирішує, чи можна використовувати їх у судових провадженнях [3].

Центром прав людини ZMINA, Українською Гельсінською спілкою з прав людини, Truth Hounds, Ukrainian Legal Advisory Group було розроблено Пам'ятку фіксації доказів злочинів проти цивільного населення [4]. Провідні фахівці цих організацій збирають та систематизують інформацію про воєнні злочини та злочини проти людяності під час російського вторгнення.

Американський досвід обробки інформації з відкритих джерел: соціальних мереж, медіа-ресурсів, офіційних джерел, представлених у відкритих цифрових мережах, успішно використовується нашими розвідувальними та правоохоронними органами. Для своєї діяльності та підготовки звітів Розвідувальне управління МО США використовує до 80 % інформації з відкритих джерел, таких як: медіа-ресурси, соціальні мережі, офіційні джерела[5]. Методологія розвідувальної діяльності під назвою OSINT (Open source intelligence), котра передбачає пошук, аналіз та первинну обробку інформації, отриманої з відкритих джерел, особливої актуальності набула в наш час, коли більшість інформації подається у цифровому вигляді і може бути отримана безпосередньо з інтернету[6]. Результати такої інформаційно-аналітичної діяльності використовуються для прийняття рішень у сфері безпеки та оборони, зовнішньо-політичної діяльності, для забезпечення кримінальних розслідувань, у комерційній сфері тощо.

Інструментарій OSINT активно використовується українською стороною у російсько-українській війні насамперед за такими напрямками: 1-розвідувальна діяльність з метою виявлення розташування та спостереження за переміщенням військової техніки та живої сили противника; 2-фіксування наслідків військових злочинів з метою їх реєстрації та подальшого використання у судових процесах проти російської федерації; 3-донесення до міжнародного співтовариства правдивої інформації про військову агресію та злочинну діяльність російських збройних сил на окупованих територіях; 4-відслідковування злочинної діяльності російських приватних військових компаній та незаконних воєнізованих формувань, які брали участь у збройних конфліктах на території інших держав; 5- виявлення порушень норм міжнародного права та санкційних обмежень з боку Росії та іноземних державних чи недержавних структур; 6-протидія інформаційним операціям Росії, спрямованих на поширення неправдивої інформації та пропаганди у міжнародному інформаційному просторі; 7-запобігання здійснення російською стороною злочинних дій та терористичних актів «під чужим прапором», з метою дискредитації українських

сил оборони [6].

Ще один сучасний інструмент в доказах міжнародних воєнних злочинів є розроблений школою права Університету Каліфорнії в Берклі (University of California, Berkeley) разом з Офісом Верховного комісара ООН з прав людини - Протокол Берклі. Він представляє собою практичний посібник з ефективного використання цифрової інформації з відкритим доступом при розслідуванні кримінальних правопорушень міжнародного кримінального права, порушень прав людини, миру та безпеки людства [7].

Протокол Берклі передбачає:

1. Методи та процедури для збирання, аналізу та зберігання відкритих даних з дотриманням: професійних принципів (підзвітність, об'єктивність та компетентність, відповідність нормам права та заходам безпеки); методологічних принципів (точність, збереження та захист даних); етичних міркувань (захист гідності усіх осіб, залучених до розслідування, забезпечення скромності, інклюзивності, незалежності, прозорості);

2. Визначення правових рамок розслідування.

3. Безпекові застереження: для слідчих, свідків, постраждалих; для інформаційної інфраструктури, апаратного та програмного забезпечення.

Застосування Протоколу Берклі допоможе врахувати дані сотень і тисяч людей, які незалежно одне від одного фіксують вчинені рф кримінальні правопорушення за допомогою найпростіших засобів – камер, телефонів та Інтернету на окупованій території, а також на територіях, де безперервно ведуться бойові дії. На сьогодні слідчі вже зараз керуються Протоколом Берклі, який схвалений Офісом Генерального прокурора [8]. Але існує недостатня врегульованість національного інституту електронних доказів у КПК України, яка визначається у нечіткому визначенні понять електронних доказів та їх видів. Отже, виникає необхідність у розмежуванні електронного документа ік офіційного та документа, який надається в електронній формі. Також є проблематика прискореного навчання студентів юридичних ВНЗ та ВНЗ, які готують фахівців з безпеки, алгоритму застосування Протоколу Берклі,

інструментарію OSINT та іншим сучасним інструментам в доказах міжнародних злочинів. А це може тягнути затримку в представленні доказової бази в міжнародному суді ООН.

Отже, сучасні цифрові інструменти надають можливість фіксувати порушення прав і свобод людини як на окупованих територіях, так і в місцях ведення бойових дій. Але для ефективного їх використання та можливого застосування в міжнародних судах, необхідно удосконалення чинного кримінально-процесуального законодавства України та введення в програму юридичних дисциплін старших курсів для студентів юридичних і правоохоронних спеціальностей практичного курсу з використання таких інструментів. Оскільки, попри відсутність реального механізму, який би змусив Росію виконати рішення Суду та задовільнити вимоги України, наша задача-нормативно засвідчити, що Росія зруйнувала міжнародний правопорядок, збудований після Другої Світової війни. А питання відповідності доказової бази з цього приводу – це питання не лише нашої країни, а й усієї міжнародної спільноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. International Court of Justice. *Allegations of genocide under the convention on the prevention and punishment of the crime of genocide (Ukraine v. Russian Federation)*: Application Instituting Proceedings filed in the Registry of the Court on 26 February 2022. URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/182/182-20220227-APP-01-00-EN.pdf>

2. Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього: міжнародний документ ООН від 14.12.1973р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_389#Text

3. Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими: е-сторінка FB. URL: <https://www.facebook.com/koordshtab/photos/a/122562683865821/127541290034627/>

4. Пам'ятка фіксації доказів злочинів проти цивільного населення: ZMINA, 27.02.2022. URL: <https://zmina.info/articles/pamyatka-fiksacziyi-dokaziv-zlochyniv-proty-czyvilnogo-naseleण्या/>

5. Tau B., Volz D. Defense Intelligence Agency Expected to Lead Military's Use of 'Open Source' Data // The Wall Street Journal. URL: <https://www.wsj.com/articles/defense-intelligence-agency-expected-tolead-militarys-use-of-open-source-data-11639142686>

6. Smith-Boyle V. How OSINT Has Shaped the War in Ukraine // American Security Project. URL: <https://www.americansecurityproject.org/osintin-ukraine>

7. Протокол Берклі: як відкриті джерела допомагають притягнути росію до відповідальності. URL: <https://cedem.org.ua/news/protokol-berkli/>

8. Процедура збору та фіксації е-доказів обов'язково має включати фахівців комп'ютерних технологій. URL: <https://radako.com.ua/news/procedura-zboru-ta-fiksacziyi-e-dokaziv-obovyazkovo-maie-vklyuchati-fahivciv-kompyuterni>

Людмила ЗУБЧЕНКО

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальних дисциплін та
професійної підготовки Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ*

Володимир ГОЛИК

*старший викладач кафедри спеціальних
дисциплін та професійної підготовки
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ*

**ЗМІНИ ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTI КУРСАНТІВ
ПІД ВПЛИВОМ СПЕЦІАЛЬНО ПІДБРАНИХ ВПРАВ З
КРОСФІТУ**

Одним із важливих складових у підготовці висококваліфікованого працівника Національної поліції України є фізична підготовка. Згідно наказу МВС України №50 від 26.01.2016 «Про затвердження Положення про

організацію службової підготовки працівників Національної поліції України», основними завданнями фізичної підготовки є: підвищення всебічної фізичної підготовленості шляхом розвитку та вдосконалення фізичних якостей та навичок, необхідних у повсякденній діяльності та в разі виникнення екстремальних ситуацій; розвиток витривалості, швидкісних та силових якостей, які забезпечують можливість переслідування правопорушника та перевагу в силовому протистоянні при його затриманні, у тому числі з подоланням природних та штучних перешкод; формування навичок самоконтролю за фізичним станом та станом здоров'я у процесі виконання фізичних вправ, практичних навичок застосування прийомів самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу; виховання психологічної стійкості, впевненості у своїх силах, цілеспрямованості, сміливості і рішучості, ініціативи і винахідливості, витримки і самовладання; зміцнення здоров'я, загартування, гармонійний фізичний і духовний розвиток та ведення здорового способу життя [4].

Під час підготовки курсантів для підрозділів Національної поліції України для подальшого проходження служби у практичних підрозділах велике значення має мотивація у заняттях з фізичної підготовки.

Проблема мотивації розглядалась в різних аспектах багатьма дослідниками. Особливості мотивації поведінки та проблему інтересів розглядали у своїх працях А. Бондаренко, Л. Виготський, Д. Ельконін, О.Кульчицька, О.Леонтєв, С. Рубінштейн та ін. Наприклад, О. Кульчицька в ході дослідження мотиваційної сфери молодих людей зазначала, що вивчення мотивації студентської молоді має справу з особливостями індивідуального характеру і з тими процесами, що розкривають фізкультурну діяльність індивіда при її адаптації до вимог педагогічного середовища [1, с.120].

Мотивація до занять з фізичної підготовки розглядається як один з видів психічної регуляції, що керує й організує діяльність людини, інтегрує спонукання в цілісні мотиваційні установки, що детермінують поведінку,

діяльність у певній ситуації. Мотивація - це один з важливих факторів підвищення ефективності діяльності усього колективу [1, 2, 3].

Загально відомо, що досягнувши необхідного рівня фізичної підготовки, курсант іноді втрачає інтерес до занять та припиняє регулярні тренування, тим самим погіршує стан власного здоров'я та рівень особистої фізичної підготовленості [2, с.6].

Тому, для формування мотивації курсантської молоді ДЮОІ на заняття з фізичної підготовки, а також на здоровий спосіб життя в цілому, викладачами кафедри спеціальних дисциплін та фізичного виховання було використано елементи Кросфіту (силового фітнесу) як одного з нових напрямків фізкультурно-оздоровчої діяльності. Даний вид фітнесу прийшов в Україну із США. Перші офіційні змагання з Кроссфіту відбулися в окрузі Корсон (США) в 2007 році. Змагання стали потужним фактором популяризації Кросфіту серед власників клубів і різних спортивних фірм. Щорічно проходить велика кількість турнірів з Кросфіту, в тому числі чемпіонати Світу та Європи [5, с. 15].

Кросфіт - це колове тренування, сутність якого полягає у виконанні певного комплексу вправ за мінімальний час. Тренування включають в себе елементи з інтервальної роботи високої інтенсивності, в комплексі використовуються навантаження, спрямовані на розвиток одразу декількох фізичних якостей, таких як сила, витривалість і спритність.

Тому, у режим відпочинку курсантів Донецького юридичного інституту МВС України для стимулювання фізкультурно-оздоровчої діяльності, для формування мотивації в цілому до занять з фізичної підготовки було включено змагання з Крос фіту. Такі змагання проводяться регулярно, починаючи з травня 2017 року на спортивному майданчику біля навчального корпусу, де мають змогу прийняти участь всі навчальні взводи. Кожен взвод повинен був представити команду у складі: чотири хлопця та три дівчини. Сутність змагань заключається в тому, що необхідно за певний фіксований період часу виконати якомога більшу кількість повторень вправ: хлопці – підтягування на

перекладині, дівчата – вис на прямих руках (у той час, коли хлопець виконує вправу підтягування на перекладині). Виграє та команда, яка зробить як найбільшу кількість повторень за одну хвилину.

Після виконання програми всі курсанти відмітили основні переваги Кросфіту: а) універсальність – змагання-тренування сприяли як розвитку сили, так і силової витривалості; б) доступність - робота не потребувала спеціалізованих спортивних залів; в) різноманітність та варіативність - Кросфіт включає максимальне розмаїття вправ, причому не лише за наявності снарядів і тренажерів, але й зі своїм власним тілом. Можна включати додатково будь-які спеціалізовані навантаження (наприклад, такі як скакалка, біг); г) оздоровлення - за допомогою Кросфіту можна скласти помірну програму тренувань в стилі ЗФП і така програм ніколи не зашкодить здоров'ю; за одне тренування спалюється до 1000 ккал, що сприяє схудненню; д) колективізм - Кросфіт вимагав роботи у злагодженому колективі, створювався змагальний дух у взводі, що мотивував до регулярних занять фізичними вправами і сприяв покращенню спортивного результату.

Таким чином, по-перше, стає очевидним, що використання засобів Кросфіту при мотивованому ставленні курсантів до занять новим видом спорту, які проводяться на високому емоційному рівні, є дуже ефективними, а також різний зміст занять в кожній серії створюють адекватні режими рухової активності та позитивно впливають на темпи розвитку основних фізичних здібностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вознюк Т.В. Основи теорії та методики спортивного тренування: навчальний посібник. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2016. 240 с.
2. Зарічанський О. А. Педагогічні умови професійно-прикладної фізичної підготовки курсантів ВНЗ освіти I–II рівня акредитації МВС України: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Зарічанський Олег Анатолійович. Тернопіль, 2002. 165 с.

3. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення: навчальний посібник. Київ: Олімпійська література, 2010. 248 с.
4. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // Офіційний вісник України. 2016. № 22.
5. Руководство по тренировкам CrossFit: учебник /Greg Glassman, перевод Е. Богачев, И. Карягин. М.: 2012. 115 с.

Анна АМЕЛІНА

*Державний податковий університет
професор кафедри кримінальних
розслідувань,
кандидат юридичних наук, доцент,*

ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Проблеми інформаційної безпеки в сучасних умовах є надзвичайно актуальними і вимагають поглибленого вивчення. Характерною ознакою сучасного етапу науково-технічного прогресу є стрімкий розвиток інформаційних технологій, їх використання як у повсякденному житті, так і в управлінні державою. Інформація та інформаційні технології все більше визначають розвиток суспільства і слугують новими джерелами національної могутності [1, с. 97].

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування інформаційної безпеки, виявлення основних чинників та загроз в інформаційній безпеці держави.

Результати та обговорення. Теоретичні дослідження питань інформаційної безпеки розглядалися у роботах: Д.С. Азарова, В.А. Авраменко, К.І. Белякова, П.С. Берзіна, В. Л. Бурячка, В. Д. Гавловського, В. І. Голубєва, О. М. Горбатюка, В. П. Ємельянов, Р.А. Калюжного, А. А. Князева, Б. А. Кормича, О. І. Крюкова, М. Б. Левицької, В. М. Лопатіна, Ю. Є. Максименко, Г.М. Новицького, В. М. Плугатиря, А. М. Ришелюка, О. А. Сороківської, В. І. Шакуна, Я. Р. Якубовського та інших.

Варто зауважити, що у науковій літературі існують різні підходи до визначення сутності поняття інформаційна безпека. Розглянемо погляди вчених щодо цього поняття. Зокрема, О. М. Горбатюк вважає, що «інформаційна безпека - стан захищеності потреб в інформації особистості, суспільстві і держави, за якого забезпечується їх існування і прогресивний розвиток незалежно від наявності внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз» [2, с. 47].

Р. А. Калюжний вважає, що «інформаційна безпека держави- це вид суспільних інформаційних правовідносин щодо створення, підтримки, охорони та захисту бажаних для держави безпечних умов існування; суспільних правовідносин, пов'язаних із створенням, розповсюдженням, зберіганням та використанням інформації [3, с. 237].

У. Ільницька вважає, що «інформаційна безпека є інтегрованою складовою національної безпеки і її розглядають як пріоритетну функцію держави» [4, с. 28]. Тобто приходимо до висновку, що єдиної думки щодо даної дефініції немає.

У найзагальнішому випадку інформаційна безпека – це стан захищеності інформаційного середовища суспільства, який забезпечує його формування, використання і розвиток в інтересах громадян, організацій, держави. Під інформаційним середовищем розуміють сферу діяльності суб'єктів, пов'язану зі створенням, перетворенням і споживанням інформації. Інформаційне середовище умовно поділяється на три основні предметні частини: створення і розповсюдження вихідної та похідної інформації; формування інформаційних ресурсів, підготовки інформаційних продуктів, надання інформаційних послуг; споживання інформації та дві забезпечувальні предметні частини: створення і застосування інформаційних систем, інформаційних технологій і засобів їхнього забезпечення, а також засобів і механізмів інформаційної безпеки [1, с. 97].

Варто також відзначити, що інформаційна безпека є складним, системним, багаторівневим явищем, на стан і перспективи розвитку якого

мають безпосередній вплив зовнішні та внутрішні чинники, найважливішими з яких є: 1) політична обстановка у світі; 2) наявність потенційних зовнішніх та внутрішніх загроз; 3) стан і рівень інформаційно-комунікаційного розвитку країни; 4) внутрішньополітична обстановка у державі. Водночас, інформаційна безпека є складною, динамічною, цілісною соціальною системою, компонентами якої є підсистеми безпеки особистості, держави і суспільства. Саме взаємозалежна, системна інформаційна єдність останніх складає якісну визначеність, покликану здійснити захист життєвоважливих інтересів людини, суспільства і держави, забезпечити їх конкурентоздатний, прогресивний розвиток [5, с. 154-157].

У Законі України «Про основи національної безпеки України», до загроз в інформаційній безпеці держави відносять наступні: намагання маніпулювати суспільною свідомістю, зокрема шляхом поширення недостовірної інформації, неповної або упередженої інформації; прояви обмеження свободи слова та доступу громадян до інформації; поширення засобами масової інформації культу насильства, жорстокості, порнографії; комп'ютерна злочинність та комп'ютерний тероризм; розголошення інформації, яка становить державну таємницю, а також конференційної інформації, що є власністю держави або спрямована на забезпечення потреб та національних інтересів суспільства і держави[6].

Таким чином, враховуючи вищевикладене, слід зазначити, що захист інформації повинен здійснюватися комплексно і постійно, за допомогою методів, способів системи захисту, це не можна зробити лише одноразовим актом. При цьому, створення безпечної системи інформаційної безпеки є дуже громіздкою роботою, яка вимагає величезних зусиль, способів, методів та засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лук'янова В.В., Лаутар А.Ю. Інформаційна безпека в умовах розвитку інформаційної системи. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2013. № 2. Т. 3. С. 97-101.

2. Горбатюк О. М. Сучасний стан та проблеми інформаційної безпеки України на рубежі століть. *Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка*. 1999. Вип. 14. Міжнародні відносини. С. 46-48.
3. Калюжний Р.А. Інформаційне право України: концептуальні основи формування. *Науковий вісник Дніпропетровського інституту МВС України*. № 3(6). 2001. С. 234-244.
4. Ільницька У. Інформаційна безпека України: сучасні виклики, загрози та механізм протидії негативним інформаційно-психологічним впливам. *Humanitarian vision*. 2016. Vol.Num 1. С. 27-32.
5. Золотар О.О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика: монографія. Київ. ТОВ»Видавничий дім «АртЕк». 2018. 446 с.
6. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 09.01.2007 № 537-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 12. С. 511. Ст. 102.

Олександр МАНЖАЙ

*кандидат юридичних наук, професор,
завідувач кафедри протидії
кіберзлочинності факультету № 4
Харківського національного університету
внутрішніх справ
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5435-5921>*

АВТОМАТИЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ ВЕБРЕСУРСІВ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ

З метою динамічного відслідковування появи нового контенту за шуканою тематикою в мережі Інтернет можуть бути застосовані різні інструменти. Серед іншого, у згаданому контексті варто згадати <https://www.google.com/alerts>.

Для користування означеним ресурсом не потрібно обов'язково мати обліковий запис Google. Достатньо налаштувати параметри пошуку (у тому числі із

застосуванням спеціалізованих операторів) та зберегти сповіщення (рис. 1). При подвійному натисканні на параметрі «Автоматично» оберуться всі категорії джерел пошуку. Для виключення з пошуку результатів за ключовим словом краще використовувати «-» замість «NOT».

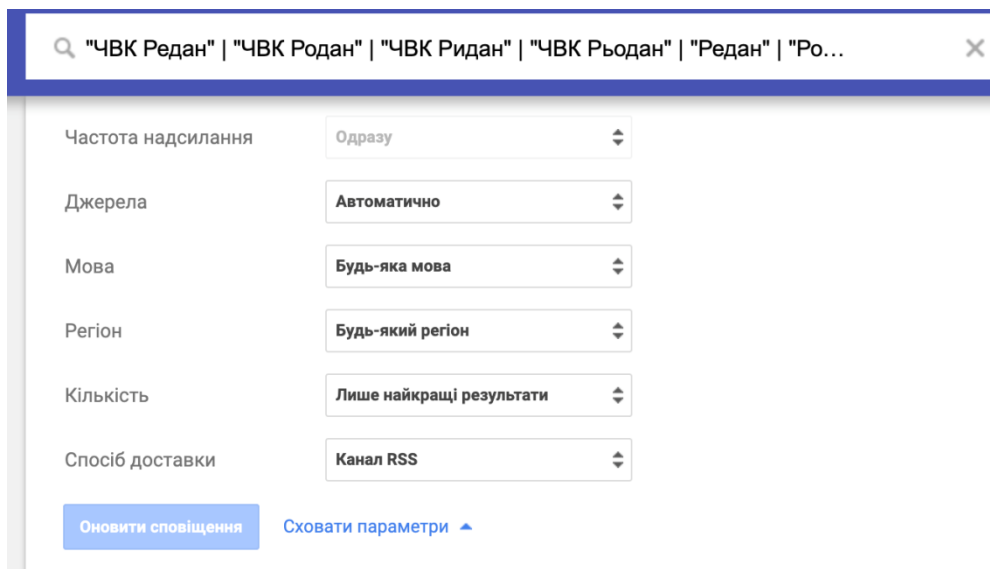

Рис. 1. Налаштування параметрів сповіщення Google Alerts

Серед альтернатив Google Alerts, які є безкоштовними або мають пробний період використання, варто згадати Awario (<https://awario.com/>), Mention (<https://mention.com/en/>), Talkwalker Alerts (<https://www.talkwalker.com/alerts>), Hootsuite (<https://hootsuite.com/>), Social Searcher (<https://www.social-searcher.com/>), Brand24 (<https://brand24.com/>). Приклад налаштування сервісу Awario показано на рис. 2, а результату пошуку сервісу Social Searcher – на рис. 3.

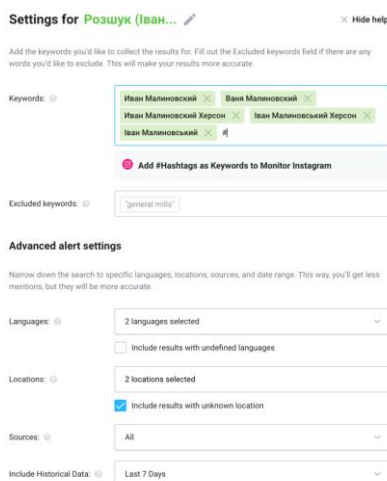

Рис. 2. Налаштування параметрів сервісу Awario

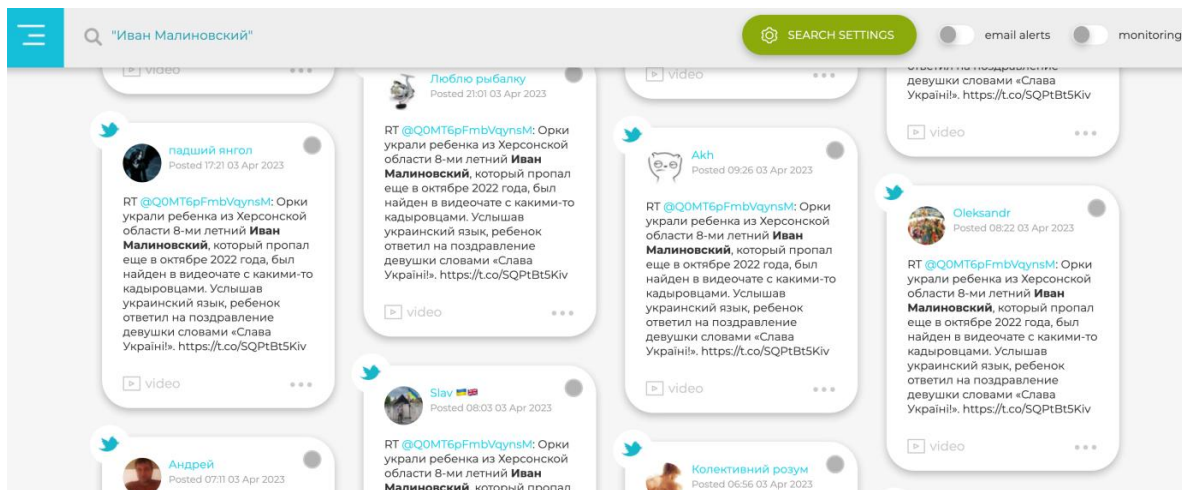

Рис. 3. Результат пошуку за допомогою сервісу Social Searcher

У випадку, якщо потрібно здійснювати точкове спостереження за окремими сайтами або їх елементами, то слід згадати такий ресурс як Visualping (visualping.io). За його допомогою можна налаштувати відслідковування візуальних, текстових або програмних змін на певних ресурсах (рис. 4).

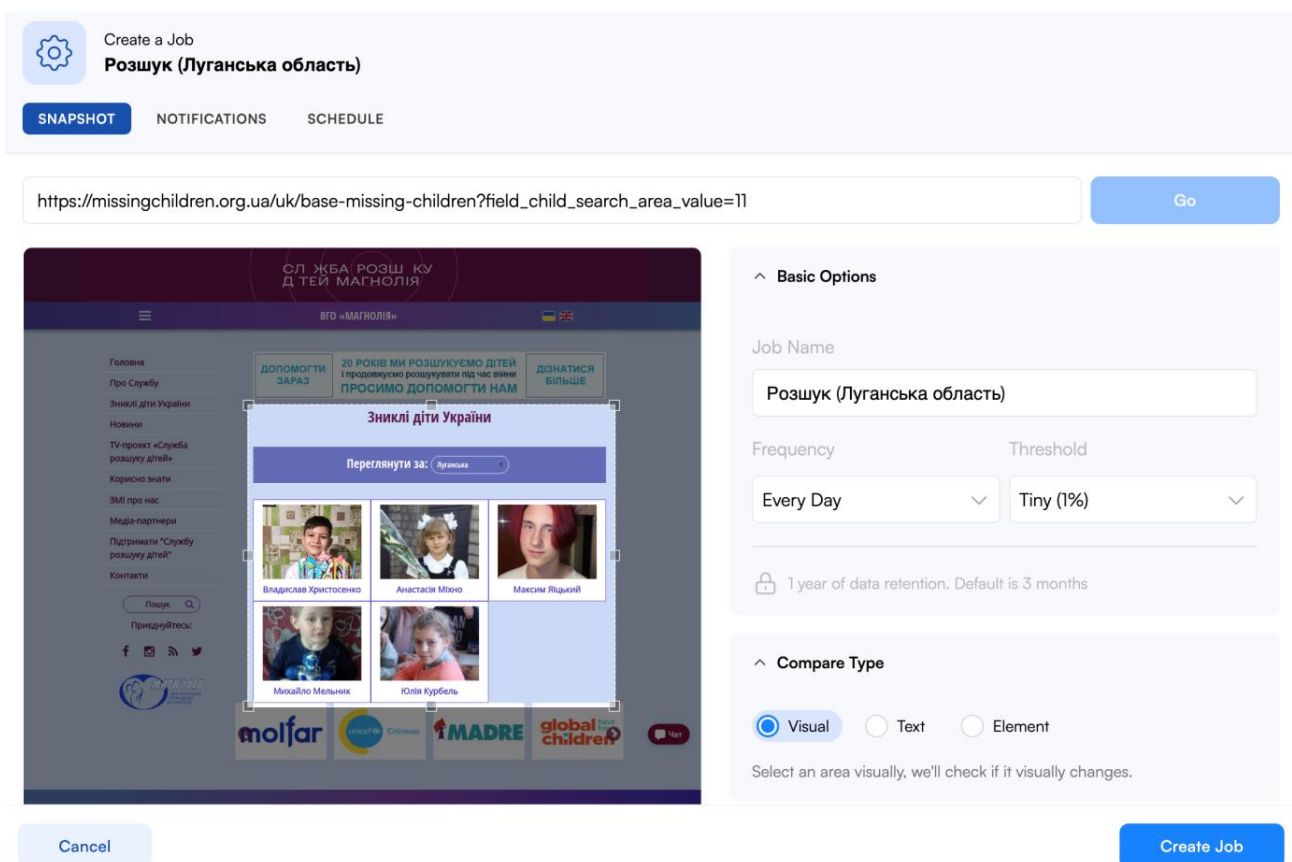

Рис. 4. Налаштування параметрів сервісу Visualping

Крім застосування описаних інструментів також необхідно здійснювати

моніторинг завантажень протиправного контенту у своєму регіоні. Для цього у нагоді стануть сервіси I KNOW (<https://iknowwhatyoudownload.com/ru/peer/>) та більш професійні – ICACCOPS (<https://www.icaccops.com>) або GRID COP (<https://gridcop.com>).

В Інтерполі також функціонує банк даних, що містить інформацію про правопорушників і жертв злочинів у сфері дитячої порнографії (INTERPOL's International Child Sexual Exploitation (ICSE) database). На теперішній час ідентифіковано більше 32 тис. відповідних жертв (<https://www.interpol.int/Crimes/Crimes-against-children/International-Child-Sexual-Exploitation-database>). Для використання цього банку даних потрібно отримати доступ до мережі Інтерпол через Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України.

Альона БИКОВСЬКА

*викладач кафедри спеціальних дисциплін
та професійної підготовки
факультету № 1 Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ*

Тетяна БІЛОБРОВА

*викладач кафедри спеціальних дисциплін
та професійної підготовки
факультету № 1 Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ*

**ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА
ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ**

Органи внутрішніх справ займають особливе місце серед інших органів держави, які працюють у цій ситуації, оскільки вони відповідають за безпосереднє забезпечення внутрішньої безпеки. Розширення компетенції органів внутрішніх справ під час введення воєнного стану є частиною заходів

примусу. Саме тому підготовка працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану є актуальним питанням сьогодення.

На думку О. Г. Комісарова, А. О. Собакаря та Е. Ю. Соболя, у сучасних умовах тактико-спеціальна підготовка поліцейських має велике значення, як це підтверджує досвід їх дій у екстремальних ситуаціях. Це пояснюється тим, що негативні наслідки природних, техногенних або соціальних надзвичайних ситуацій можуть бути успішно подолані з мінімальними втратами завдяки професійним, добре організованим діям органів та підрозділів Національної поліції, відповідальних за забезпечення громадського порядку, безпеки дорожнього руху та збереження встановленого режиму [1, с. 11].

Тактико-спеціальна підготовка правоохоронних органів в умовах воєнного стану має особливе значення, оскільки цей період вимагає підвищених навичок і знань з метою забезпечення безпеки, охорони правопорядку та виконання завдань оборони держави. В таких умовах правоохоронні органи виконують важливі завдання, пов'язані з протидією можливим загрозам, дезорганізації суспільства та забезпечення безпеки громадян. Вона включає в себе широкий спектр аспектів, таких як тактика бойових дій, спеціальні прийоми та методи ведення розслідувань, застосування спеціального обладнання і засобів, володіння вогнепальною зброєю, технікою та тактичними комунікаціями, а також навички зі збереження власного життя та життя громадян у складних ситуаціях [2].

Фізична підготовка працівника поліції в умовах війни відіграє важливу роль, адже саме від її якості та стану залежить ефективність виконаної роботи. Фізична підготовка передбачає збереження та зміцнення здоров'я, підвищення функціональних можливостей, допомагає боротися із стресом та виховує позитивні звички у працівника. Заняття з фізичного виховання (спеціальної фізичної підготовки) тісно пов'язані із вихованням загальної культури офіцерів-правоохоронців, розвитком їх духовної сфери та іншими соціальними процесами. Головна цінність вище зазначених занять полягає у прояві: духовності, гуманності, формування культури спілкування. Головна ціль

фізичної підготовки – підготовка всебічно розвиненої особистості, готової до виконання завдань за призначенням [3, с. 47].

Отже, воєнний стан вимагає загальної мобілізації та підготовки правоохоронних органів. Це означає, що необхідно забезпечити високий рівень фізичної підготовки, тактичних навичок та спеціальних знань у всього персоналу, щоб вони могли ефективно працювати в екстремальних умовах.

Варто також зазначити, що умови воєнного стану є надзвичайно небезпечними для правоохоронного персоналу. Вони можуть стикатися зі зброєю, терористичними загрозами, саботажем та іншими ризиковими ситуаціями, тому рівень як фізичної, так і тактико-спеціальної підготовки має бути на достатньому рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Комісаров О. Г, Собакаръ А. О., Соболев Е. Ю. Тактико-спеціальна підготовка: навчальний посібник. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2017. 277 с.
2. Харківський національний університет внутрішніх справ. Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану. URL: <https://univd.edu.ua/uk/news/12967> (дата звернення: 16.05.2023).
3. Карпець Т. І. Сучасні реалії фізичного виховання працівників Національної поліції та курсантів в умовах воєнного стану: матеріали Регіональної науково-практичної конференції молодих вчених. Кропивницький: ДонДУВС, 2022. 264 с.

Андрій КРАСНОЩОК

*завідувач кафедри спеціальних дисциплін
та професійної підготовки
факультету № 1 Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ, кандидат педагогічних
наук, доцент*

Дмитро ДІХТЯР

*викладач кафедри спеціальних дисциплін
та професійної підготовки
факультету № 1 Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ*

**ЗАГРОЗИ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ДЖЕРЕЛАМИ ІОНІЗУЮЧОГО
ВИПРОМІНЮВАННЯ**

Актуальність загроз, що пов'язані з джерелами іонізуючого випромінювання на сьогодні надзвичайно високою. Адже в світі, в тому числі і в Україні, є багато прикладів втрати контролю за джерелами іонізуючого випромінювання (радіонуклідами промислового, наукового або медичного призначення), в тому числі є чисельні випадки виникнення радіаційних інцидентів (аварій), під час яких внаслідок нехтування правилами радіаційної безпеки (необережність або незнання, відсутність дозиметричного обладнання тощо) під опромінення іонізуючим випромінюванням підпадала велика кількість людей та об'єктів навколишнього середовища.

Для більшого розуміння небезпек, які несуть в собі джерела радіації в роботі проаналізовано деякі найбільш відомі випадки втрати контролю за джерелами іонізуючого випромінювання. На їх прикладі показано механізм дії радіологічної зброї і радіологічного випромінюючого або дисперсійного (розсіюючого) пристрою - «брудної бомби», а також висока доступність отримання матеріалу для її створення.

Зважаючи на актуальність проблеми загроз, що несуть джерела

іонізуючого випромінювання їй присвячені ґрунтовні дослідження. Так аналізом безпеки атомних станцій здійснювали В. Бегун, О. Горбунов, І.Кашченко [1].

П. Корчагін, А. Замостян, В. Шестопалов, Б.Мартинів свої роботи присвятили дослідженню звалищ радіоактивних матеріалів [3,5].

Свої зусилля для розробки стратегії розвитку ядерної енергетики України доклали Б. Патон, О. Бакай, В. Бар'яхтар, І. Неклюдов [10].

Радіоактивна речовина (матеріал, ізотоп, радіонуклід) означає ядерний матеріал та інші радіоактивні речовини, які містять нукліди, що розпадаються мимовільно (процес, що супроводжується виділенням іонізуючого випромінювання одного або кількох видів, наприклад альфа-випромінювання, бета-випромінювання, нейтронного випромінювання і гамма-випромінювання), та які можуть унаслідок своїх радіологічних властивостей або властивостей свого поділу спричинити смерть, серйозне каліцтво або суттєву шкоду власності чи навколишньому середовищу. Також під час розпаду даних матеріалів можливе виділення невеликої кількості тепла та світла.

Ізотоп (нуклід) – один з двох чи з декількох атомів того самого елемента, що мають однакове число протонів в своїх ядрах, але відрізняються числом нейтронів [4]. Ізотопи мають однаковий атомний номер, але різні масові числа. Ізотопи елементів позначаються написанням їх масових чисел зверху перед символом, наприклад: ^{235}U чи ^{238}U , чи масове число слідує за назвою чи символом елемента, наприклад: уран-235 чи уран-238.

В ланцюгову ядерну реакцію дані матеріали не вступають, тому не можуть бути використані у створенні ядерного вибухового пристрою.

Радіоактивність – властивість деяких атомів випромінювати енергію, яка проникаючи середовище, у тому числі біологічну тканину, викликає іонізацію його атомів.

Радіоактивні атоми (радionукліди) можуть утворюватися в результаті ядерних процесів, їх називають штучними радionуклідами, а ті, що існують в природі – природними радionуклідами. Найбільш поширені

природні радіонукліди – це торій-232 (Th^{232}), уран-238 (U^{238}) і калій-40 (K^{40}). Цифрами позначають масове число радіонукліда.

Одиницею вимірювання радіоактивності (активності) у системі СІ прийнято Бекерель (Бк).

Наслідком дії радіації (іонізувального випромінювання) є іонізація середовища, яке зазнає впливу радіації.

Організм людини складається в основному з води. Якщо молекули води зазнають впливу іонізаційної радіації, хімічні зв'язки порушуються, внаслідок чого утворюються вільні радикали, які можуть руйнувати або вбивати клітини.

Якщо загинула не дуже велика кількість клітин, вони можуть бути легко замінені. Якщо знищена велика кількість клітин, то орган або організм може загинути.

Проте якщо клітини пошкоджені, але не загинули, організм спробує відновити їх, використовуючи ДНК як код. Відновлення може бути правильним або неправильним.

Якщо відновлення виявиться неправильним, клітина зможе вижити, проте біологічна програма клітини може змінитися («мутація»).

Як правило, джерела випромінювання поміщені в герметичні оболонки або капсули. Закриті джерела можуть створювати тільки небезпеку зовнішнього опромінення. Руйнування зовнішньої оболонки-контейнера не означає можливість розпилення джерела, який зазвичай поміщається в спеціальну ампулу високої міцності.

Порушення збереженості радіоактивних матеріалів призводить до їх втрати, розкрадання або залишення без контролю. Тільки в США, які дуже стурбовані можливістю радіаційних терактів за даними МАГАТЕ щорічно реєструється близько 200 випадків вкрадених, загублених або кинутих радіоізотопних джерел. Фахівці вважають, що це лише «верхівка айсберга».

Радіаційні аварії виникають при спробах використання матеріалів випромінювачів в якості металобрухту, які піддаються ручному розбиранню.

Особливо небезпечні випромінювачі без нагляду, що знаходяться поза контролем або загублені, що може також створити аварійну ситуацію при зборі металобрухту. Вони також можуть виявитися в металобрухті, призначеному для переплавки.

Таким чином головна загроза, яка пов'язана з джерелами іонізуючого випромінювання - це втрата контролю над радіоактивними матеріалами.

Завдяки своїм властивостям дані матеріали можуть бути використані терористичними або кримінальними групуваннями у досягненні поставлених перед ними цілей, а саме:

- підривні дії, такі як порушення режиму контролю розповсюдження;
- забруднення населених пунктів (окремих ділянок місцевості), створення перешкод у використанні територій;
- примушення держави до додаткового витрачання державою колосальних ресурсів;
- спроби викликати масове ураження людей;
- утворення та ведення психологічного терору та паніки;
- утворення політичних та економічних безладів;
- отриманні незаконного доходу.

Також порушення можуть бути пов'язані під час легальної експлуатації джерел іонізуючого випромінювання при:

- ухиленні від платежів на захоронення джерел радіації та інших пов'язаних з цим зборів;
- порушенні вимог, які регулюють перевезення радіоактивних матеріалів тощо.

Тому з точки зору загрози ядерного тероризму та порушень, які мають місце під час їх експлуатації (в даному випадку - транспортування) дані матеріали теж вимагають виконання вимог ядерної безпеки.

В результаті дії іонізуючого випромінювання в дозах, що перевищують допустимі розвивається променева хвороба. У залежності від характеру впливу

(однократний масивний або тривалий повторний у відносно невеликих дозах) розрізняють відповідно гостру і хронічну форми променевої хвороби різного ступеня тяжкості (з переважанням місцевих або загальних змін).

Впливу зовнішнього опромінювання організм зазнає тільки під час перебування людини у сфері впливу випромінювання. У випадку зникнення радіації припиняється і зовнішній вплив, а в організмі можуть розвинутих зміни — наслідки опромінювання.

На сьогодні вирішені основні питання радіаційної безпеки. Однак при порушеннях техніки безпеки або за певних обставин іонізуюче випромінювання може спричинити розвиток променевої хвороби (гострої та хронічної).

Радіація є небезпечним фізичним чинником впливу на організм, який потребує постійного контролю. Профілактика негативного впливу іонізуючого випромінювання на організм забезпечується державними законодавчими та нормативними актами, технічними та планувальними заходами, а також методами та засобами індивідуальної профілактики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Доповідь про стан ядерної та радіаційної безпеки в Україні у 2008 році. Київ: ДКЯР України, 2009.
2. Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу та ядерних установок від 03 березня 1980 року з поправками від 08 липня 2005 року. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU80K05U.html
3. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97) /Серія «Безпека України». Київ: МОЗ України, 1997. 121 с.
4. Облік та контроль ядерного матеріалу, фізичний захист ядерного матеріалу і ядерних установок. Тлумачний словник українських термінів. Словники термінів: українсько-англо-російський, русско-українсько-англійський, english-russian-ukrainian НП 306.7.086-2004:Наказ Державного комітету ядерного регулювання України 08.06.2004 N 101. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0101578-04#Text> (дата звернення: 23.05.2023).

5. Про затвердження Правил безпечного перевезення радіоактивних матеріалів (ПБПРМ-2020): Наказ Державного комітету ядерного регулювання України від 27 жовтня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1313-20#Text> (дата звернення: 23.05.2023).
6. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 23.05.2023).
7. Про стратегію розвитку ядерної енергетики в Україні Б.Є. Патон, О.С. Бакай, В.Г. Бар'яхтар, І.М. Неклюдов. Харків: НТЦ ХФТІ, 2008. 61 с.

Тетяна МАТЮШКОВА

головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем наукового забезпечення правоохоронної діяльності та якості підготовки кадрів, Харківський національний університет внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ
ПОЛІЦІЇ ОСОБЛИВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗА ВІЙСЬКОВІ
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ**

Воєнний стан обумовлює здійснення правоохоронними органами заходів і повноважень, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави. У зв'язку з чим стаття 24 «Додаткові повноваження поліції» Закону України «Про Національну поліцію» доповнена таким повноваженням органів та підрозділів, що входять до системи поліції, як участь в обороні України у разі виникнення загрози державному суверенітету України та її територіальній цілісності, а також у ході відсічі збройної агресії проти України. Також вказана стаття доповнена частиною 4, що визначає правові підстави можливої участі поліції особливого призначення в обороні України шляхом безпосереднього ведення бойових дій [1]. Наділення

поліцейських поліції особливого призначення НП України на час дії воєнного стану додатковими повноваженнями обумовило запровадження можливості притягнення їх до кримінальної відповідальності за окремі військові правопорушення з урахуванням особливостей діяльності цього органу.

Військовими кримінальними правопорушеннями визнаються передбачені XIX розділом Кримінального кодексу України кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів (ч. 1 ст. 401 КК України) [2]. До березня поточного року суб'єкти військових кримінальних правопорушень визначались як військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом (абз. 1 ч. 2 ст. 401 КК України).

На сьогодні через зміни, внесені Законом України від 21 березня 2023 року, коло суб'єктів військових кримінальних правопорушень розширене за рахунок поліцейських поліції особливого призначення Національної поліції України, які під час дії воєнного стану залучені до безпосередньої участі у бойових діях (абзац 2 частини 2 статті 401 КК України) [3]. Згідно діючого законодавства наразі для поліцейських поліції особливого призначення Національної поліції України передбачено кримінальну відповідальність за такими статтями: 402 (Непокора), 403 (Невиконання наказу), 414 (Порушення правил поведження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення), 415 (Порушення правил водіння або експлуатації машин), 416 (Порушення правил польотів або підготовки до них), 422 (Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості), 427 (Здача або залишення ворогові засобів ведення

війни), 429 (Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю), 430 (Добровільна здача в полон), 432 (Мародерство), 433 (Насильство над населенням у районі воєнних дій), 434 (Погане поводження з військовополоненими), 435 (Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання нею) розділу XIX КК України.

Досліджувана законодавча новела обумовила появу певних правових колізій, зокрема:

1. Не заважаючи на розширення кола суб'єктів військових кримінальних правопорушень за рахунок включення до нього поліцейських поліції особливого призначення НП України, частина 4 статті 401 КК України не передбачає можливість для них бути звільненими від кримінальної відповідальності. Водночас, вона встановлює, що особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене статтями XIX розділу КК України, крім поліцейських поліції особливого призначення Національної поліції України, може бути звільнена від кримінальної відповідальності згідно із статтею 44 цього Кодексу із застосуванням до неї заходів, передбачених Дисциплінарним статутом Збройних Сил України.

У зв'язку з цим слід зазначити, що в Національній поліції України сутність службової дисципліни, повноваження поліцейських та їхніх керівників з її додержання, види заохочень і дисциплінарних стягнень, порядок їх застосування та оскарження визначені Дисциплінарним статутом Національної поліції України, затвердженим Законом України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII [4]. Вважаємо за доцільне і для поліцейських поліції особливого призначення НП України, які під час дії воєнного стану залучені до безпосередньої участі у бойових діях і вчинили певне кримінальне правопорушення, передбачити аналогічні положення щодо можливості бути звільненим від кримінальної відповідальності із застосування заходів, передбачених Дисциплінарним статутом НП України. Це забезпечить однаковий підхід щодо застосування механізму відповідальності в одній і тій

же сфері відносин відносно різних категорій суб'єкту одного кримінального правопорушення.

2. Як було визначено вище, наразі абзацом 2 частини 2 статті 401 КК України передбачено кримінальну відповідальність поліцейських поліції особливого призначення НПУ за цілим рядом статей. При цьому, згідно частини 1 статті 43-1 ККУ «Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України» не є кримінальним правопорушенням діяння (дія або бездіяльність), вчинене в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту та спрямоване на відсіч та стримування збройної агресії Російської Федерації або агресії іншої країни, якщо це заподіяло шкоду життю або здоров'ю особи, яка здійснює таку агресію, або заподіяло шкоду правоохоронюваним інтересам, за відсутності ознак катування чи застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інших порушень законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Пункт 18 частини 1 статті 1 Закону України «Про національну безпеку України» визначає правоохоронні органи як сили оборони, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення оборони держави [5]. Тобто для поліцейських особливого призначення НП України захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є саме обов'язком, виконання якого за частиною 2 статті 1 Закону України «Про оборону України», має забезпечувати таким поліцейським бойовий імунітет, тобто їх звільнення від відповідальності, у тому числі кримінальної, за втрати особового складу, бойової техніки чи іншого військового майна, наслідки застосування збройної та іншої сили під час відсічі збройної агресії проти України або ліквідації (нейтралізації), збройного конфлікту, виконання інших завдань з оборони України із застосуванням будь-яких видів зброї (озброєння), настання яких з урахуванням розумної обачності неможливо було передбачити при плануванні та виконанні таких дій (завдань) або які охоплюються виправданим ризиком, крім випадків порушення законів та звичаїв війни або застосування

збройної сили, визначених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [6].

Таким чином, особливості кримінальної відповідальності поліцейських поліції особливого призначення НПУ, які під час дії воєнного стану залучаються до безпосередньої участі в бойових діях встановлюють вибіркового підхід до врегулювання питань притягнення до відповідальності [7].

Резюмуючи вищевикладене слід відзначити необхідність подальшого законодавчого врегулювання окреслених правових колізій, вирішення яких дозволить уникнути правового колапсу у національному законодавстві, що регулює діяльність Національної поліції України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379. URL: <http://www.golos.com.ua/article/257729>.
2. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст 131. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та інших законів України щодо врегулювання окремих питань діяльності Національної поліції України під час дії воєнного стану: закон України від 21.03.2023 № № 3000-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3000-20#Text>
4. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 29, ст.233. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>
5. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
6. Про оборону України: закон України від 06.12.1991 № 1932-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 9, ст.106 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>

7. Пропозиції Міністерства юстиції України до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та інших законів України щодо врегулювання окремих питань діяльності Національної поліції України під час дії воєнного стану» (реєстр. № 9070 від 01.03.2023 р.) // https://www.kmu.gov.ua/storage/app/bills_documents/document-3239823.pdf

Єлизавета КРИЖАНІВСЬКА
*курсантка Донецького державного
університету внутрішніх справ*
Науковий керівник:
Ольга ГАБОРЕЦЬ
*Донецький державний університет
внутрішніх справ
доцентка кафедри оперативно-
розшукової діяльності
та інформаційної безпеки, доктор
філософії*

БІОМЕТРИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНЦІВ: МОЖЛИВОСТІ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ

У сучасному світі, де злочинність стає все складнішою і небезпечнішою, правоохоронним органам потрібні нові технології та інструменти для ефективного виявлення та припинення злочинів. Одним із таких інноваційних підходів є використання біометричних технологій для ідентифікації злочинців. Біометрія - це наука, що досліджує і використовує унікальні фізичні або поведінкові характеристики людини для її ідентифікації.

Використання біометричних технологій в правоохоронній діяльності відкриває безліч можливостей. Вони дозволяють швидко і точно ідентифікувати злочинців, використовуючи їх унікальні біометричні ознаки, такі як відбитки пальців, розпізнавання облич, голосу, судинних структур руки та багато іншого. Це значно полегшує роботу правоохоронних органів, допомагає в розслідуванні злочинів та сприяє попередженню нових злочинів.

Проте, використання біометричних технологій для ідентифікації злочинців також виносить на передній план деякі етичні аспекти. Збір, зберігання та використання біометричних даних людей має велике значення для приватності та безпеки особистості. Необхідно забезпечити ефективний захист цих даних, уникнути можливості їх зловживання та незаконного використання. Крім того, виникають питання щодо прозорості, контролю та відповідальності при використанні таких технологій у сфері правоохоронної діяльності.

У цій статті ми дослідимо можливості використання біометричних технологій для ідентифікації злочинців та проаналізуємо етичні аспекти, пов'язані з їх використанням. Вивчення цих аспектів є важливим для забезпечення балансу між ефективністю правоохоронної діяльності та захистом особистих прав та свобод громадян.

Використання біометричних технологій для ідентифікації злочинців відкриває широкі можливості для правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю. Оскільки біометричні ознаки є унікальними та неповторними для кожної людини, вони забезпечують високу точність ідентифікації та дозволяють швидко з'ясувати особу, що здійснила правопорушення. Деякі з найпоширеніших біометричних технологій включають відбитки пальців, розпізнавання облич, сканування радужки ока, голосове ідентифікування та розпізнавання характеристик походження людини.

Застосування біометричних технологій у правоохоронній діяльності може мати кілька переваг. Вони дозволяють швидко та точно ідентифікувати злочинців, сприяючи викриттю злочинів та затриманню осіб, що загрожують громадській безпеці. Використання таких технологій також може попереджати злочини, оскільки злочинці можуть бути засмучені наслідками своїх дій, знаючи, що їх можна швидко виявити та ідентифікувати.

Проте, разом із перевагами пов'язані й етичні аспекти використання біометричних технологій у правоохоронній діяльності. Одним з найбільш важливих аспектів є приватність та безпека особистих даних. Збір, зберігання та обробка біометричних даних вимагають ретельного контролю та захисту,

щоб уникнути їх зловживання або несанкціонованого доступу до них. Додатково, існує потенційне ризик помилкової ідентифікації, що може призвести до несправедливих затримань та порушень прав людини.

Враховуючи ці етичні аспекти, важливо встановити чіткі норми та принципи використання біометричних технологій, а також визначити механізми контролю та відповідальності. Необхідно забезпечити збалансований підхід між захистом громадської безпеки та правами та свободами громадян. Розробка ефективних етичних стандартів та врахування думок експертів з різних галузей стануть вагомим кроком до створення ефективного та етичного використання біометричних технологій у правоохоронній сфері.

Олександр ТЕРЕЩЕНКО

*викладач кафедри спеціальних дисциплін
та професійної підготовки
факультету № 1 Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ, капітан поліції*

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ОГЛЯДУ ПРИМІЩЕННЯ, ДЕ ЗНАХОДИТЬСЯ ЗЛОЧИНЕЦЬ

Огляд може бути розглянутий як слідча (розшукова) дія, так і самостійний пізнавальний прийом, що виражається під час проведення й інших слідчих (розшукових) дій (обшуку, пред'явлення для впізнання), негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій.

До видів огляду належать:

- огляд місця події;
- огляд предметів і документів;
- огляд ділянок місцевості та приміщень;
- огляд трупа;
- огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією;

- освідування як специфічний вид слідчого огляду, що полягає у огляді тіла живої людини [1].

Завданнями огляду є:

- виявлення слідів кримінального правопорушення і речових доказів;
- з'ясування обставин події;
- висунення версій щодо події кримінального правопорушення та його учасників;
- отримання даних про осіб, які могли бути очевидцями злочину;
- отримання інформації для організації пошуку й затримання злочинця [1].

Місце події та його матеріальна обстановка є відображенням наслідків певного злочину. Місце вчинення злочину - найбагатше джерело відомостей. У більшості випадків розкриття злочинів цілком залежить від того, чи повною мірою використано це джерело, але воно не завжди однаково відображає подію злочину [2].

Залежно від характеру відображення на місці події злочину можна уявити ситуації, коли подія злочину:

- 1) має дійсне відображення;
- 2) не має повного відображення;
- 3) не знаходить свого явного відображення;
- 4) має фальшиве відображення [2].

Ці ситуації вимагають відповідної інтерпретації:

1) якщо подія злочину має дійсне відображення, у слідчого немає сумнівів щодо характеру події та осіб, причетних до неї. Достатній обсяг інформації дозволяє припустити дійсність події. Проте на першому етапі розслідування (яким часто є огляд місця події) нерідко важко вирішити, які об'єкти слід оглядати;

2) якщо подія злочину не має повного відображення, завдання слідчого полягає у відновленні повної картини події, що відбулася [2].

Неповнота відображення може мати різний ступінь. Якщо відображення

настільки неповне, що не передає змін середовища, на основі яких можна судити про відображений об'єкт, тоді неповнота його є істотною. Виникнення неповного відображення пов'язано з такими моментами: а) у процесі вчинення злочину подія повністю не відобразилась на місці події; б) після вчинення злочину виникли зміни об'єктів огляду - слідів та речових доказів;

3) якщо подія злочину не знаходить свого явного відображення, можна передбачити, що: а) знищено дані на місці події (зміни в середовищі зникли, і акт їх виділення став неможливим; разом з тим знищення інформації на місці події (слідів і речових доказів) характеризується виникненням іншої інформації - слідів їх знищення); б) події у цьому місці не було;

4) якщо подія злочину має фальшиве відображення, виникає ситуація відбиття не події злочину, а іншої події, тобто при інсценуванні. У цих випадках необхідно звернути увагу на так звані негативні обставини, які несуть у собі інформацію не про злочин, чиїм відображенням вони нібито є, а про інсценування злочину [2].

Кожній із названих ситуацій огляду місця події відповідає найдоцільніша система тактичних прийомів, яка має достатньо загальний характер. Подальша диференціація тактичних прийомів зумовлена типовими ознаками злочину та його індивідуальними особливостями. Огляд місця події також має власну специфіку відповідно до різних видів злочинів, способів їх вчинення та приховування [3].

Система тактичних прийомів при дійсному відображенні події злочину охоплює:

- 1) зіставлення первинних даних і обстановки місця події з метою виявлення слідів злочину;
- 2) аналіз окремих слідів на місці події;
- 3) моделювання події, що відбулася [3].

Тактика огляду місця події значною мірою залежить від слідчої ситуації.

В ситуації, коли в результаті проведення оперативно-тактичної операції були затримані вимагателі з доказами на руках (грошовими коштами,

документами права на володіння чужим майном, документами майнового характеру, медичними документами, мобільним телефоном тощо), то слідчий, прокурор обов'язково оглядає місце затримання вимагателів і проводить огляд поличного [4, с. 125].

Завдання огляду:

- виявити під час особистого обшуку вимагателів предмети вимагання, документи, майно, інші сліди злочину та вилучити їх;
- вилучити у злочинців вогнепальну, холодну зброю, інші інструменти, наркотичні засоби;
- виявити та вилучити мобільні телефони, смарт – картки, планшети, інші телекомунікаційні засоби [4, с. 125].

В ході огляду місця події нерідко виникає ситуація, коли окремі об'єкти на місці події не були оглянуті або були оглянуті поверхнево. У цій ситуації слідчий, прокурор проводить додатковий огляд місця події. В ситуації коли основний огляд місця події проводився у несприятливих умовах(вночі або під час дощу, снігопаду), або неякісно, або без участі спеціалістів і не були досліджені суттєві для розслідування обставини, то слідчий, прокурор призначає повторний огляд місця події. Результати додаткового, повторного огляду місця події слідчий, прокурор зазначає в окремих протоколах. Тактика огляду ділянок з посівами наркотичних або психотроповмісних культур має низку особливостей [4, с. 212]. Ця слідча дія вимагає ретельної підготовки. Слідчий, прокурор повинен :

- 1) запросити кваліфікованого спеціаліста-агронома і пояснити йому мету огляду і завдання, що стоять перед ним;
- 2) визначити послідовність дій інших спеціалістів, які беруть участь в огляді;
- 3) здійснити інструктаж понятих (складність цього заходу обумовлена тим, що незаконні посіви наркотичних або психотроповмісних культур часто розташовані у віддалених, важкодоступних місцях) [4, с. 212-213].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національна Академія внутрішніх справ, кафедра кримінального процесу: мультимедійний навч. посібн. «Кримінальний процес», тема № 10 «Проведення слідчих (розшукових) дій. Київ: НАВС, 2016. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/public_html/lections/lecture10_1.html
2. Шепітько В. Ю. Криміналістика: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти. Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. 728 с. URL: <http://ibib.ltd.ua/taktika-oglyadu-mistsya.html>
3. Тетерятник Г.К., Лісніченко Д.В. Лекція до теми № 17 «Огляд місця події і складання слідчим протоколу» для курсантів 4 курсу факультету №1 денної форми навчання за напрямом підготовки 6.030401 «Правознавство». Одеса: ОДДУВС, 2016. 36 с. URL: <https://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/lec.2.Diznannya.f.1IVkurs.pdf>
4. Корж, В. П. Огляд місця події: процесуальні особливості, криміналістичні рекомендації. Науко-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульної та кримінальної поліції. Харків, 2018. 264 с.
URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7732/Oglyad%20omiscya%20podii_Korg_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Микола ВЕСЕЛОВ

*професор кафедри державно-правових
дисциплін факультету № 2 Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ, доктор юридичних
наук, професор*

Євгенія ПИЛИПЕНКО

*старший науковий співробітник науково-
дослідної лабораторії з проблемних
питань правоохоронної діяльності,
кандидат юридичних наук, старший
дослідник Криворізького навчально-
наукового інституту Донецького
державного університету внутрішніх
справ*

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ НА ВОДІ

Обов'язки щодо забезпечення публічної безпеки та порядку на водних об'єктах та об'єктах інфраструктури водного транспорту, проведення превентивної та профілактичної діяльності, виявлення і припинення правопорушень, які вчиняються на водних об'єктах та об'єктах інфраструктури водного транспорту, виявлення та швидкого і ефективного реагування на правопорушення природоохоронного законодавства в частині охорони, використання і відтворення рибних та інших водних живих ресурсів на водних об'єктах, контролю за дотриманням установлених правил, що діють у сфері безпеки судноплавства, покладені на поліцейських підрозділів поліції на воді [1]. Слід зазначити, що поліція на воді є єдиним підрозділом Національної поліції України, який здійснює її завдання щодо забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності саме на об'єктах інфраструктури водного транспорту або водних об'єктах, використовуючи річкові чи морські судна.

Під час виконання покладених на поліцію на воді обов'язків, рухаючись річковим/морським транспортом, може трапитись ситуація, коли поліцейський

чи будь-який цивільний судноводій через, наприклад, пошкодження водного транспортного засобу або погіршення стану здоров'я може опинитись у воді. У таких критичних ситуаціях поліцейський повинен знати та вміти не тільки правильно поводитись на воді, але й допомогти врятуватись як собі, так і іншим особам. Саме правильному поведженню на воді поліцейського водної поліції має навчити тактична підготовка як складовий елемент службової підготовки, адже знаходження особи на глибині завжди пов'язано із ризиком для життя та здоров'я і будь-які хибні дії можуть призвести до летальних випадків.

Відповідно до Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, затвердженого наказом МВС України від 26.01.2016 року № 50, тактична підготовка – комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським знань, умінь та навичок, необхідних для формування готовності до дій у ситуаціях з різним ступенем ризику, здатності прогнозувати їх розвиток та своєчасно приймати правомірні рішення [2].

Тактична підготовка є дуже важливою для підрозділів поліції на воді, адже саме така підготовка навчить поліцейського навичкам та умінням діяти в екстремальних ситуаціях, пов'язаних із знаходженням у воді.

Тактична підготовка поліцейських підрозділів поліції на воді має містити у собі проведення комплексу занять з плавання та рятування потопуючих осіб. Такі заняття мають відбуватись відповідно до наказу МВС України від 10.04.2017 року № 301 «Про затвердження Правил охорони життя людей на водних об'єктах України», яким регламентуються нормативи з плавання для плавців-рятувальників та дії під час рятування потерпілих на водних об'єктах та надання їм домедичної підготовки [3].

За результатами проведення таких занять поліцейський підрозділу поліції на воді повинен вміти за визначений термін часу скласти нормативи з плавання, у тому числі, в одязі, пірнання на глибину, буксирування потерпілого, веслування на весловому малому судні, подачі рятувального круга, вміння звільнитися від захватів потопуючого та надання йому домедичної допомоги.

Саме такі навички та вміння поліцейського підрозділу поліції на воді зможуть допомогти йому не тільки зберегти власне життя та здоров'я, але й врятувати життя та здоров'я і інших осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Основні службові обов'язки поліцейського на воді. Конкурс на посаду поліцейського на воді в ГУНП в Полтавській області. Сайт Національної поліції України. Система відбору кадрів. URL: https://nabir.np.gov.ua/index.php?r=recruitment/process_recruitment&id=3109.
2. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 р. № 50 (дата оновлення: 16.08.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text> (дата звернення: 19.05.2023).
3. Правила охорони життя людей на водних об'єктах України : Наказ МВС України від 10.04.2017 р. № 301 (дата оновлення: 28.10.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0566-17> (дата звернення: 19.05.2023).

Крістіна АБУСОВА

*курсантка II курсу факультету № 1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Тетяна ПАВЛИШ

*доцент кафедри спеціальних дисциплін та
професійної підготовки факультету № 1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ СИСТЕМИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ

Використання інформаційно-аналітичних систем (далі - ІАС) та штучного інтелекту у діяльності Національної поліції України є надзвичайно важливим. Сучасна ситуація зі злочинністю становить одну з найбільших викликів в нашій країні, тому правоохоронці використовують усі можливі інструменти, включаючи ІАС та штучний інтелект, для боротьби з цією проблемою.

Завдяки використанню ІАС та штучного інтелекту значно спрощується робота поліцейських, допоможе в розкритті злочинів. Крім того, ці технології допомагають у попередженні вчинення злочинів та сприяють підвищенню довіри населення до поліцейської діяльності.

Однією з важливих переваг використання ІАС та штучного інтелекту є зменшення навантаження на наших поліцейських, що поліпшує їхні робочі умови та забезпечує більш ефективну роботу. Використання цих технологій є вкрай актуальним у правоохоронній діяльності, оскільки вони допомагають забезпечувати безпеку наших громадян та покращувати роботу поліції в цілому.

Крім полегшення роботи поліції, роботи також забезпечують безпеку правоохоронців, запобігаючи нещасним випадкам та надмірній агресії. Застосування штучного інтелекту також допомагає розробляти алгоритми для пошуку серійних убивць та кривдників, що робить життя людей безпечнішим.

Використання інформаційно-аналітичних систем та штучного інтелекту в роботі Національної поліції України є дуже перспективним та має безліч переваг. Ці технології допомагають покращити ефективність та результативність роботи поліції. Наприклад, збір та аналіз даних стає швидшим та ефективнішим завдяки ІАС та штучному інтелекту, що дозволяє оперативно реагувати на злочинні події та отримувати нові знання про злочинність та злочинні угруповання. Крім того, використання ІАС та штучного інтелекту допомагає швидше та точніше зібрати, обробити та аналізувати докази злочинів, що зменшує кількість помилок та сприяє більш справедливому розгляду справ. Також ці технології дозволяють вдосконалити моніторинг злочинності та прогнозувати її подальший розвиток. Всі ці переваги підвищують ефективність роботи поліції та сприяють боротьбі зі злочинністю.

В Україні, роботи не тільки допомагають виявляти факти злочинів, такі як незаконний видобуток бурштину та вугілля, але й допомагають затримувати зловмисників. Зокрема, поліцейські з підрозділу з боротьби з наркозлочинністю використовують безпілотники для пошуку ділянок, на яких засіяні коноплі, та виявлення браконьєрів, незаконного видобутку корисних копалин та незаконних рубок лісу. Також за допомогою роботів можна шукати заблукалих в лісі чи горах, моніторити дорожню ситуацію на трасах Дніпропетровської та Київської областях і виявляти викрадений транспорт. Національна поліція має намір створити спецгрупи аеророзвідки в кожному регіоні України.

Аксіомою є те, що злочинці також використовують технологічні досягнення. Розробки у сфері штучного інтелекту не є винятком. Фахівці зазначають, що для успішної реалізації проєктів на основі штучного інтелекту необхідні: доступ до значних об'ємів структурованих даних, спеціальне програмне забезпечення та знання, відповідне обладнання. Сучасний рівень інформатизації суспільства дозволяє зробити висновок про те, що всі ці складові є доступними значній кількості суб'єктів. Надвеликі обсяги інформації, специфічне програмне забезпечення численні онлайн курси з технологій штучного інтелекту широко представлені у вільному доступі. До

того ж існує достатньо розгалужений кримінальний ринок даних. Обладнання достатньої потужності завдяки успіхам технології представлено на легальному ринку за доступною ціною. Усе це дозволяє прогнозувати широке використання технологій штучного інтелекту для злочинних цілей [1, с. 33–37].

Використання технологій штучного інтелекту здатне не тільки значно збільшити масштаби традиційної злочинності, можливою є поява принципово нових видів кримінальних правопорушень. Ідеться про так звані «змагальні» атаки (adversarial attacks) та «отруєння» штучного інтелекту [2].

Звичайно, залежно від конкретної ситуації, робота ІАС та штучного інтелекту може мати свої вади та обмеження, але загалом вони допомагають покращити якість та ефективність поліцейської роботи. Але треба враховувати, що вони можуть бути обмежені в тих випадках, коли злочинність не залежить від даних та аналітики, або коли злочин здійснюється за допомогою нових технологій, на які ще немає алгоритмів пошуку.

У будь-якому випадку, використання ІАС та штучного інтелекту є надзвичайно важливим кроком у покращенні безпеки громадян та ефективності діяльності поліції. Ці технології дозволяють більш точно та оперативно виявляти та розслідувати злочини, зменшувати кількість помилок та несправедливості, а також забезпечувати більш ефективний моніторинг та прогнозування злочинності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Dupont B., Stevens Y., Westermann H., Joyce M. Artificial Intelligence in the Context of Crime and Criminal Justice, Korean Institute of Criminology, Canada Research Chair in Cybersecurity, ICCS, Université de Montréal, (2018). URL: https://www.cicc-iccc.org/public/media/files/prod/publication/files/Artificial-Intelligence-in-the-Context-of-Crime-and-Criminal-Justice_KICICCC_2019.pdf (дата звернення 24.04.2023).
2. Guariglia M. Technology Can't Predict Crime, It Can Only Weaponize Proximity to Policing. Electronic Frontier Foundation. 3.09.2020. URL: <https://>

www.eff.org/deeplinks/2020/09/technology-cant-predict-crime-it-can-onlyweaponize-proximity-policing. (дата звернення 24.04.2023).

Андрій КОЛІСНИК

*курсант Донецького державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Ольга ГАБОРЕЦЬ

*Донецький державний університет
внутрішніх справ*

*доцентка кафедри оперативно-
розшукової діяльності*

*та інформаційної безпеки, доктор
філософії*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У РОБОТІ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІТИКА

Використання технологій штучного інтелекту (ШІ) у роботі кримінального аналітика стає все більш важливою та перспективною галуззю. ШІ відкриває нові можливості для удосконалення процесу збору, аналізу та інтерпретації великого обсягу даних, що допомагає кримінальним аналітикам ефективніше розкривати злочини та запобігати їх вчиненню.

Технології ШІ забезпечують здатність автоматично обробляти та аналізувати велику кількість структурованих та неструктурованих даних, включаючи текстову інформацію, відео- та аудіозаписи, соціальні мережі та багато іншого. Вони можуть розпізнавати закономірності, зв'язки та тенденції, які можуть залишитися непоміченими людським оком.

Кримінальні аналітики використовують ШІ для розкриття складних кримінальних справ, пошуку зв'язків між злочинами, ідентифікації підозрюваних та прогнозування злочинів у майбутньому. Наприклад, аналітичні системи можуть автоматично переглядати великі обсяги відеоматеріалів для пошуку ознак злочину, алгоритми машинного навчання

можуть виявляти незвичну активність на соціальних мережах або аналізувати географічні дані, щоб визначити гарячі точки злочинності.

Застосування ШІ у роботі кримінального аналітика сприяє підвищенню швидкості та точності розслідування кримінальних справ. Автоматизація деяких завдань дозволяє аналітикам зосередитися на більш складних та критичних аспектах своєї роботи. Однак, використання ШІ також вносить певні етичні й правові виклики, пов'язані з приватністю даних та можливістю систематичних помилок.

У цій статті ми розглянемо основні аспекти використання технологій ШІ у роботі кримінального аналітика, їх переваги та виклики, а також приклади успішних реалізацій у реальному світі.

Використання технологій штучного інтелекту (ШІ) у роботі кримінального аналітика надає значний потенціал для поліпшення ефективності та результативності кримінальних розслідувань. Основні аспекти, які заслуговують уваги, включають:

Аналіз великого обсягу даних: ШІ дозволяє автоматично збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги структурованих та неструктурованих даних, включаючи текстову інформацію, відео, аудіо та соціальні мережі. Це дозволяє кримінальним аналітикам швидко виявляти закономірності, зв'язки та патерни, які можуть бути важливими для розкриття злочинів.

Виявлення аномалій та патернів: ШІ може використовувати алгоритми машинного навчання для виявлення аномальної активності, незвичних зв'язків або підозрілих патернів у даних. Наприклад, система може автоматично виявляти незвичну фінансову активність, яка може свідчити про вчинення фінансової злочинності.

Впровадження прогностичного аналізу: ШІ може аналізувати історичні дані та використовувати їх для прогнозування майбутніх злочинів або інших кримінальних подій. Це дозволяє кримінальним аналітикам виявляти потенційно небезпечні області або прогнозувати час і місце вчинення злочину, що сприяє запобіганню злочинності та забезпеченню безпеки громади.

Автоматизація рутинних завдань: ШІ може автоматизувати певні рутинні завдання, такі як аналіз великих обсягів документації або перевірка баз даних. Це дозволяє кримінальним аналітикам зосередитися на більш складних та важливих аспектах розслідування.

Підтримка прийняття рішень: ШІ може надавати аналітичні інструменти та моделі, які допомагають кримінальним аналітикам приймати кращі та обґрунтовані рішення. Наприклад, системи прогнозування можуть надати інформацію про імовірність злочину та вказати на потенційні зони ризику.

Використання технологій ШІ у роботі кримінального аналітика несе значний потенціал для покращення ефективності та результативності кримінальних розслідувань. Однак, необхідно також звертати увагу на етичні, правові та конфіденційність даних аспекти, щоб забезпечити відповідність та використання ШІ в межах закону та з урахуванням прав громадян.

Використання технологій штучного інтелекту (ШІ) в роботі кримінального аналітика має як переваги, так і виклики, які варто враховувати. Давайте розглянемо деякі з них.

Переваги:

Посилення ефективності: ШІ дозволяє аналізувати великі обсяги даних швидше та точніше, порівняно з людським аналізом. Це забезпечує швидше виявлення закономірностей, зв'язків та патернів, що допомагає розкрити злочини та запобігти їх вчиненню.

Виявлення складних зв'язків: ШІ може виявляти складні зв'язки між різними кримінальними подіями або особами, які можуть залишитися непоміченими людським спостереженням. Це допомагає встановлювати злочинні мережі та ідентифікувати ключових учасників.

Покращення прогнозування: ШІ може використовувати історичні дані та алгоритми прогнозування для визначення ймовірності вчинення певного злочину у конкретній місцевості або визначення часових рамок. Це допомагає приймати передбачувальні заходи для запобігання злочинам.

Автоматизація рутинних завдань: ШІ може виконувати рутинні завдання,

такі як перевірка документів або аналіз баз даних, безпосередньо та швидко. Це звільняє кримінальних аналітиків від монотонної роботи та дозволяє їм сконцентруватися на більш складних аналітичних завданнях.

Виклики:

Етичні аспекти: Використання ШІ в кримінальному аналізі вимагає уважного розгляду етичних питань, таких як конфіденційність даних, приватність особистості та можливість систематичних помилок. Важливо забезпечувати відповідність та етичне використання технологій ШІ в роботі кримінальних аналітиків.

Недостатність якісних даних: Для успішного застосування ШІ в роботі кримінального аналітика необхідні якісні та достовірні дані. Однак, можуть виникати проблеми з недостатньою кількістю або якістю даних, що може вплинути на точність та надійність результатів аналізу.

Висока залежність від технічної інфраструктури: Використання ШІ передбачає наявність потужних обчислювальних систем та надійних мереж. В разі відмови апаратного або програмного забезпечення можуть виникнути проблеми з продуктивністю та доступністю аналітичних інструментів.

Потреба в навчанні та експертизі: Впровадження ШІ вимагає наявності кваліфікованих фахівців, які володіють знаннями та навичками в галузі машинного навчання, обробки природних мов та інших відповідних технологій. Кримінальні аналітики повинні навчитися використовувати технології ШІ та розуміти їх обмеження та можливості.

У реальному світі існує кілька прикладів успішної реалізації використання технологій штучного інтелекту (ШІ) у роботі кримінального аналітика. Ось декілька з них:

Прогнозування злочинності у Лос-Анджелесі: Поліція Лос-Анджелеса використовує систему COMPSTAT (Computer Statistics) для аналізу кримінальних даних та прогнозування злочинності. Система використовує алгоритми ШІ для виявлення закономірностей, зв'язків та патернів у злочинних подіях, що допомагає поліцейським у плануванні стратегій боротьби зі

злочинністю та ефективному розподілі ресурсів.

Виявлення терористичних загроз: Різні агентства та служби безпеки використовують технології ШІ для виявлення та прогнозування терористичних загроз. Системи машинного навчання та аналізу тексту можуть аналізувати великі обсяги інформації з різних джерел, включаючи соціальні мережі та медіа, для виявлення підозрілих активностей або сигналів про можливі терористичні дії.

Виявлення фінансових злочинів: Фінансові установи та служби використовують ШІ для виявлення фінансових злочинів, таких як відмивання грошей або шахрайство. Аналітичні системи можуть аналізувати фінансові транзакції та виявляти незвичайні патерни, неправомірні дії або зв'язки між сумнівними особами, що допомагає у розслідуванні та запобіганні фінансовим злочинам.

Аналіз відеозаписів та розпізнавання облич: Технології розпізнавання облич та аналізу відеозаписів дозволяють кримінальним аналітикам швидко виявляти та ідентифікувати підозрілі особи на основі відеоматеріалів з камер спостереження або відеозаписів з місця злочину. Це допомагає установити зв'язки між підозрюваними та злочинами, що сприяє урегулюванню кримінальних справ.

Застосування технологій штучного інтелекту (ШІ) в роботі кримінального аналітика виявляється надзвичайно перспективним і має значний потенціал у поліцейській діяльності. Існує кілька аспектів використання ШІ, які принесли велику користь цій галузі, але також існують певні виклики, які потрібно враховувати для успішної реалізації цих технологій.

Ельман БАГІРОВ

*курсант другого курсу
факультету № 1 Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ*

Кристина ОМАРОВА

*курсантка другого курсу
факультету № 1 Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Тетяна ПАВЛИШ

*доцент кафедри спеціальних дисциплін та
професійної підготовки факультету № 1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ФІКСАЦІЇ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

В Україні вже рік працює система автоматичної фотофіксації і відеофіксації порушень правил дорожнього руху. Ця система, самостійно фіксує правопорушення та надсилає відповідну інформацію до центру обробки даних автоматичної фіксації порушень Правил дорожнього руху Департаменту патрульної поліції. Проте, для розгляду справ про адміністративні правопорушення та формування адміністративної постанови, все ж таки потрібне втручання поліцейських.

З 24 квітня патрульна поліція повернулася до посиленого контролю за дотриманням правил дорожнього руху, оскільки зросла кількість випадків ДТП з потерпілими та загиблими, пов'язаних зі зневагою ПДР. Камери контролю швидкості продовжували працювати й у воєнний час, але терміни винесення постанови могли бути продовжені до 60 діб, і деякі правопорушення могли бути опрацьовані пізніше [1].

Система фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі на цей час фіксує такі порушення Правил дорожнього руху, як перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів та порушення правил руху і зупинки на смузі для маршрутних транспортних засобів. Фіксація правопорушень здійснюється комплексами автоматичної фіксації - стаціонарні технічні засоби (прилади контролю), що дають змогу в автоматичному режимі здійснювати виявлення та фотозйомку або відеозапис подій, що містять ознаки адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Упровадження стаціонарних технічних засобів (приладів контролю) на автомобільних дорогах загального користування державного значення покладено на власників таких доріг, на автомобільних дорогах загального користування місцевого значення, вулицях і дорогах у містах та інших населених пунктах – на органи місцевого самоврядування. Місця встановлення стаціонарних технічних засобів (приладів контролю) письмово погоджуються з відповідним уповноваженим органом Національної поліції [2].

Такі прилади є в аварійно небезпечних місцях або місцях концентрації дорожньо-транспортних пригод на дорогах загального користування, на вулицях і дорогах міст та інших населених пунктів.

Адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, несе відповідальна особа:

- фізична особа або керівник юридичної особи, за якою зареєстровано транспортний засіб;

- належний користувач відповідного транспортного засобу, якщо відповідні дані внесено в Єдиний державний реєстр транспортних засобів

У разі якщо транспортний засіб зареєстровано за межами території України до адміністративної відповідальності притягається особа, яка ввезла такий транспортний засіб на територію України. Постанова може виноситися без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності [3].

В Італії саме власник транспортного засобу несе відповідальність. Якщо порушення вчинено під час керування транспортним засобом іншою особою, вважається, що воно скоєно власником спільно з правопорушником, тому він зобов'язаний виплатити належну суму, якщо не доведе, що він не міг запобігти факту протиправної поведінки. У Франції для фіксації порушень використовують різні види радарів: фіксовані, мобільні залізничні та дискримінантні. Повідомлення про правопорушення надсилається власнику транспортного засобу з пропозицією сплатити штраф впродовж 15 днів. Рішення про притягнення до відповідальності може бути оскаржено, але спочатку штраф повинен бути сплачений. У Великобританії до адміністративної відповідальності притягується особа, яка фактично керувала транспортним засобом під час здійснення правопорушення. Власник транспортного засобу повинен надати інформацію про водія. Власник буде оштрафований на суму до 1000 £ саме за ненадання інформації про порушника, а не за скоєння ДТП. У Фінляндії та Швеції до адміністративної відповідальності притягується особа, яка фактично керувала транспортним засобом під час здійснення правопорушення. Якщо особа правопорушника не буде встановлена, штраф може накладатися на власника. Відповідно до чинного законодавства Швеції власник не зобов'язаний повідомляти, хто керував транспортним засобом [4, с. 289].

В Україні, якщо правопорушення було вчинено іншою особою (ст. 141 Кодексу Про адміністративні правопорушення) власник (співвласник) транспортного засобу може протягом десяти днів з дня вручення йому Постанови про накладення штрафу повідомити про відповідні обставини (транспортний засіб знаходився у володінні чи користуванні іншої особи, вибув з його володіння внаслідок протиправних дій інших осіб тощо) орган (посадову особу), що виніс Постанову про накладення адміністративного стягнення. На період з'ясування та перевірки цих обставин виконання Постанови про накладення адміністративного стягнення зупиняється до моменту встановлення особи, яка вчинила це правопорушення [4, с. 291].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Орлова В. На українських дорогах запрацювали камери автоматичної фіксації порушень ПДР. 16.05.2022. URL: <https://www.unian.ua/economics/transport/policiya-povernula-na-ukrajinski-dorogi-kameri-fiksaciji-porushen-pdr-novini-ukrajina-11828298.html>
2. Запуск системи автоматичної фіксації порушень Правил дорожнього руху. *Портал МВС*. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/projekti-mvs/avtofotovideofiksaciya-porusen-pdr/zapusk-sistemi-avtomatichnoyi-fiksaciyi-porusen-pravil-doroznyogo-ruhu-1>
3. Робота системи автофіксації та розміщення приладів контролю. *Патрульна поліція*. URL: <https://patrolpolice.gov.ua/avtomatychna-fiksatsiya/>
4. Проценко О. О. Питання профілактики дорожньо-транспортних пригод засобами автоматичної фото -, відеофіксації порушень правил дорожнього руху. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2020. № 3 (106), С. 288-294. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5406/1/20.pdf>

Сергій БАЙДА

*курсант третього курсу факультету № 1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ, рядовий
поліції*

Науковий керівник:

Олександр ТЕРЕЩЕНКО

*викладач кафедри спеціальних дисциплін
та професійної підготовки факультету
№ 1 Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ, капітан
поліції*

ПРИЙОМИ ПІДГОТОВКИ, БЕЗПЕЧНОГО ЗАХОДУ ТА ВИХОДУ З БУДІВЛІ, В ЯКІЙ МОЖЕ ЗНАХОДИТИСЯ ПРАВОПОРУШНИК

Безкарність нерозкритих злочинів сприяє вчиненню нових злочинів. Тому в сучасному суспільстві швидке і повне розкриття злочинів є важливою умовою для забезпечення законності. Це зміцнює переконання серед громадян у невідворотності покарання, дозволяє компенсувати завдану шкоду громадянам, установам і організаціям. Коли поліцейський приймає рішення про переслідування правопорушника, він обов'язково повідомляє про це оперативного чергового та підтримує зв'язок з ним. Це дозволяє черговому координувати роботу інших нарядів патрульної поліції для затримання правопорушника та надсилає допомогу в найкоротший строк.

Під час виконання професійної діяльності працівники поліції нерідко стикаються з нестандартними ситуаціями, що пов'язані з переслідуванням злочинців за «гарячими слідами», їх затриманням, вчиненням ними озброєного опору чи нападу. Ця обставина зумовлює до дій в екстремальних психологічно та фізично напружених умовах. Під час емоційної напруги у працівника поліції підвищується готовність до агресивно-захисних форм реагування і, одночасно, знижується швидкість та ефективність мислення, уваги, пам'яті, тобто переважає рухова активність. Це є причиною необдуманих вчинків, а іноді – і невиправданих ризиків у нестандартних ситуаціях, що призводить до

травмування та незворотних втрат особового складу ОВС внаслідок надзвичайних подій [1, с.4].

Огляд місць можливого переховування злочинного та інших суспільно-небезпечних осіб, крім цього проводиться патрульними нарядами поліції майже кожного дня, при несенні служби на постах і маршрутах. Місцями переховування можуть бути: підвали будинків, горища, колодязі теплотрас, нежилі приміщення, місця вагонів та пароплавів, приміщення вокзалів і портів, причали і невеликі залізничні станції, гаражі і бази, лісозахисні смуги тощо. Огляд підвалів, горищ, нежилых приміщень та інших місць можливого переховування правопорушників проводиться не менше, ніж двома поліцейськими, бажано з використанням службового собаки. Для огляду місць можливого укриття злочинного чи іншого антигромадського елементу використовувати нічний час, або ж зранку, що дає можливість працівникам поліції затримати осіб, які переховуються зненацька [2, с.33].

На нашу думку, слід виділити такі послідовні кроки, які зобов'язані вжити поліцейські:

1. Необхідно передбачити його розташування, включаючи план приміщень, входи, виходи та можливі приховані шляхи до нього. Аналіз результатів дослідження місця проведення операції допомагає визначити найбільш підходящий час і використовувати фактор несподіванки, а також встановити кількість співробітників, які беруть участь в огляді, їх розташування та послідовність дій. Для ефективного планування потрібно вивчити доступи до будинку, кількість вікон та наявність пожежних драбин, а також визначити сектори, які підлягають обстрілу. Крім того, важливо ознайомитись з плануванням приміщень, включаючи відношення між верхніми та нижніми поверхами або розташування приміщень на плані. У всіх випадках необхідно детально визначити район, який потрібно блокувати, щоб правильно розрахувати, розстановити та використати сили та засоби.

2. Планувати місце і призначення учасників огляду, враховуючи необхідність забезпечення заходів безпеки під час підходу до об'єкту та його

огляду. Кожен член наряду повинен бути ознайомлений зі своїми обов'язками під час огляду.

3. Для зміни оперативної ситуації передбачати декілька тактичних варіантів затримання злочинця. Усі учасники операції повинні бути добре ознайомлені з цими варіантами. Взаємодія відіграє важливу роль у цій роботі, вона ґрунтується на співпраці, діях, взаємній підтримці в часі та місці між нарядами та окремими співробітниками НП.

У разі виявлення злочинців у під'їзді, а також різке переміщення таких осіб на сходах або у ліфті, необхідно вимовити їм рішучим голосом пропозицію скласти зброю і здатися. Якщо вони погодяться, їх треба ретельно оглянути, надіти наручники. Якщо злочинці намагаються здійснити збройний опір і відкривають вогонь на поліцейських, спочатку треба відкрити вогонь відповідно і потім різко зробити рух уліво та вперед, при необхідності зробити другий постріл. Для того, щоб попередити виходження мешканців на сходові клітини, старший наряду повинен оголосити, що в під'їзді є збройний злочинець і мешканцям необхідно утриматися від відкривання дверей квартир та залишатися поруч з ними. З метою блокування руху злочинців у ліфті, слід негайно відключити електроенергію на розподільному щиті. Зупинивши рух ліфту, необхідно його заблокувати. Після цього старший наряду, давши вказівки про здачу злочинцям, наказує їм зупинити кабінку на певному поверсі і включити освітлення. Члени наряду блокують ліфт з обох сторін дверей, тримаючи зброю в готовності до стрільби. При відкритті дверей злочинці, за вказівкою старшого наряду, спочатку скидають зброю, а потім по одному виходять з рука зверху.

Затримання злочинців в підвалі і на горищі приносить певні труднощі, оскільки потрібно непомітно проникнути в ці приміщення, діяти в незнайомих умовах, в обмеженому просторі, при поганій або жодній видимості. Вхід на горище і в підвал часто насичений ризиком для життя поліцейських, тому потрібно ввійти до цих місць дуже обережно і швидко. Досліджувати обстановку в цих приміщеннях необхідно, сидячи або лежачи захищеними

місцями тощо. При проникненні у темний підвал чи на горище, промінь світла використовується для освітлення місця праворуч і ліворуч від входу, після чого спрямовується в глибину приміщення, а раніше освітлені ділянки швидко займають поліцейські, які будуть перевіряти приміщення. Поліцейський з ліхтарем періодично вимикає його на короткий час і переміщується від просвіту дверей. У будь-якому випадку джерело світла тримається в руці, відведений в бік і трохи вперед, щоб не освітлювати себе. Для сприйняття слабких звуків потрібно перед початком руху залишитися нерухомо протягом однієї-двох хвилин. Звуки з правого чи лівого боку сприймаються краще і точніше, ніж з переду або ззаду. Звуки справа і зліва сприймаються краще, ніж звуки з переду або ззаду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Особливості застосування фізичного впливу та спеціальних засобів при затриманні особи в обмеженому просторі: навчальний посібник для проведення навчальних занять з тактико-спеціальної підготовки з використанням навчально-тренінгового комплексу «Спеціальна смуга перешкод в обмеженому просторі»: навч. посібник / Ю.В. Сіроштан, М.М. Почтовий, О.В. Савченко. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 4 с.
2. Основи професійної підготовки поліцейських: збірник метод. рекомендацій / Тьорло О.І., Синенький В.М., Йосипів Ю.Р., Банах С.М., Курляк М.Д. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 31-47 с.
3. Актуальні проблеми професійної підготовки поліцейського: матеріали круглого столу, м. Одеса, 26 жовтня 2016 р. Одеса: ОДУВС, 2016. 204 с.
4. Особиста безпека працівника ОВС України: навч. посібник 2-ге вид. зі змін. і доп. / В Р. Булачек, С.М. Банах, О.І. Тьорло, І. Ю. Землянсь та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 264 с.

Анастасія БАЛАНЕНКО

*Донецький державний університет
внутрішніх справ,
курсант 1-го курсу факультету 1,
рядова поліції*

Науковий керівник:

Сергій ПЕКАРСЬКИЙ

*Донецький державний університет
внутрішніх справ,
заступник декана факультету № 1
к.ю.н., доцент*

ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Однієї з найважливіших частин професійної підготовки працівників поліції є тактико-спеціальна підготовка. Її головна мета це навчити професійних та вмілих дій у надзвичайних ситуаціях увесь особовий склад органів, підрозділів, установ, закладів вищої освіти системи МВС України, підготувати до виконання службово-бойових завдань керівний та особовий склад в умовах екстремальних обставинах мирного та воєнного часу.

Основу цієї підготовки складає розробка та вивчення тактичних способів і прийомів дій в екстремальних ситуаціях, порядок застосування зброї, спеціальних засобів, бойової та спеціальної техніки, додержання керівниками і начальницьким складом методики прийняття рішень та управління силами й засобами, бойовими порядками в ході проведення спеціальних операцій по затриманню злочинців в екстремальних ситуаціях [1].

Взагалі, тактико-спеціальна підготовка навчає працівників поліції правильно застосовувати превентивні поліцейські заходи (такі як перевірка документів особи, опитування особи, поверхнева перевірка та огляд, зупинення транспортного засобу, тощо) та застосування поліцейські заходи примусу (такі як фізичний вплив, застосування спеціальних засобів, застосування вогнепальної зброї).

У системі службової підготовки поліцейських орієнтовними формами службової підготовки є: навчальні заняття в групах за місцем служби; навчальні збори – форма організації службової підготовки поліцейських, яка передбачає

підвищення їх професійної готовності до виконання службових завдань, що проводиться на базі тренінгового центру або закладу (установи); самостійне навчання (проводиться впродовж усього строку служби поліцейського з метою безперервного, систематичного поповнення та поглиблення знань, умінь і навичок, необхідних для успішного виконання службових завдань). Основними видами проведення занять у системі службової підготовки є: лекція – вид навчального заняття, під час якого здійснюється орієнтовне ознайомлення особового складу навчальної групи з ключовими елементами предмета вивчення; семінар – вид навчального заняття, під час якого здійснюється обговорення особовим складом навчальної групи попередньо визначеної теми; практичне заняття – вид навчального заняття, під час якого особовим складом навчальної групи засвоюються теоретичні положення попередньо вивченого навчального матеріалу шляхом виконання відповідних модельованих завдань; контрольно-перевірочне заняття – вид навчального заняття, під час якого здійснюється перевірка рівня знань, умінь та навичок особового складу навчальної групи за тематикою, що вивчається.

Поряд з виконанням повсякденних завдань поліцейськими іноді доводиться працювати за надзвичайних, екстремальних умов, коли поліцейські змушені ризикувати здоров'ям чи життям для затримання особливо небезпечних злочинців, ліквідації масових заворушень, тощо [2]. Теж саме стосується і воєнного стану в країні. Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводять у країні або в окремих її місцевостях у випадку збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності, її територіальній цілісності [3, ст. 1]. А надзвичайний стан – це особливий правовий режим, який може тимчасово вводиться в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам

державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування відповідно до цього Закону повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [4, ст. 1].

Завдяки використанню основних тактичних способів дій поліцейські працюють в розшукових нарядах, нарядах з охорони публічної безпеки і порядку та виконують поставленні їм задачі. З'являється необхідність створити позаштатні організаційні формування та угруповання сил і засобів задля успішного виконання службово-бойових завдань в особливих умовах та під час проведення спеціальних операцій.

Працівники Національної поліції, залучені до підтримання режиму надзвичайного та воєнного стану, можуть бути задіяні до:

- забезпечення особливого режиму в'їзду та виїзду й обмеження свободи пересування по території, де запроваджено надзвичайний стан, а також обмеження руху транспортних засобів і їх огляду;
- охорони об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та народного господарства;
- виконання заборони на проведення мітингів, вуличних походів і демонстрацій, а також інших масових заходів;
- запровадження комендантської години;
- обмеження окремих видів торгівлі (зброєю, спиртними напоями, отруйними, сильнодіючими хімічними речовинами);
- участі в проведенні невідкладних аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт тощо [2].

Всі ці ситуації потребують спеціальних знань та навичок, які можна здобути під час проходження тактико-спеціальної підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Предмет, завдання та зміст тактико-спеціальної підготовки: лекція з навчальної дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка». ОДУВС. 2016. 18 с.
URL: https://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Тема_-_1._Предмет_zavdannya_ta_zmist_taktiko-spetsial_noi_pidgotovki.pdf
2. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. / [О. Г. Комісаров, А. О. Собакаръ, Е. Ю. Соболю, О. С. Юнін та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. – Дніпро: ДДУВС, 2017. – 277 с.
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 24.05.2023).
4. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>(дата звернення 24.05.2023).

Ігор ВОВЧЕНКО

*курсант Донецького державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Ольга ГАБОРЕЦЬ

*Донецький державний університет
внутрішніх справ*

*доцентка кафедри оперативно-
розшукової діяльності*

*та інформаційної безпеки, доктор
філософії*

ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПЕРТНИХ СИСТЕМ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

В сучасному світі, де швидкий технологічний прогрес постійно змінює наш спосіб життя, правоохоронні органи також стикаються з новими викликами та завданнями. Збільшення обсягу і складності доступної інформації, постійна еволюція злочинної діяльності та необхідність швидкого реагування на загрози ставлять перед правоохоронцями потребу у нових технологічних інструментах.

Одним з перспективних напрямків в сфері правоохоронної діяльності є використання експертних систем. Експертні системи - це інтелектуальні програми, що здатні моделювати та реплікувати знання та експертний досвід фахівців у певній галузі. У контексті правоохоронної сфери, експертні системи можуть бути застосовані для розв'язання широкого спектру завдань, починаючи від підтримки розслідування злочинів до прийняття рішень щодо превентивних заходів та стратегій боротьби зі злочинністю.

Використання експертних систем в правоохоронній діяльності має безліч переваг. Вони дозволяють поєднувати фахові знання та досвід експертів з швидкістю та точністю обробки інформації, що недосяжні для людини. Експертні системи здатні аналізувати великі обсяги даних, виявляти складні зв'язки та патерни, ідентифікувати можливі загрози та ризики, а також надавати рекомендації щодо прийняття рішень.

Однак, використання експертних систем також поставляє перед правоохоронцями деякі виклики. Зокрема, важливо гарантувати надійність та безпеку системи, оскільки вона може впливати на важливі аспекти життя та свободи людей. Також, враховуючи швидкий технологічний прогрес, важливо забезпечити адаптивність експертної системи до змін у злочинному середовищі та постійно оновлювати її знання.

У світі вже існують приклади успішної реалізації експертних систем в правоохоронній сфері, які ілюструють їх потенціал та вплив на поліпшення діяльності правоохоронних органів:

Передбачення злочинів у Лос-Анджелесі: В рамках проекту «Превентивний аналіз даних злочинності» (PredPol) використовується експертна система для прогнозування місць та часу можливих злочинів. Аналізуючи великі обсяги даних про попередні злочини, система встановлює шаблони та залежності, що допомагають правоохоронцям приймати придатні рішення щодо розміщення поліцейських екіпажів та проведення профілактичних заходів.

Боротьба зі шахрайством у фінансових установах: Експертні системи

використовуються для виявлення незвичайних фінансових транзакцій та потенційно шахрайської діяльності. Вони аналізують багатофакторні дані, включаючи платіжні звіти, поведінкові шаблони клієнтів та статистику злочинності, що допомагає виявити та запобігти шахрайству та фінансовим злочинам.

Розпізнавання образів та ідентифікація осіб: Експертні системи, засновані на штучному інтелекті, використовуються для розпізнавання облич та ідентифікації осіб на відеозаписах з камер спостереження. Це допомагає правоохоронцям встановлювати зв'язки між підозрюваними та злочинами, а також виявляти потенційно небезпечних осіб.

Аналіз кримінальних справ: Експертні системи використовуються для аналізу кримінальних справ та прийняття рішень щодо досудового розслідування та обвинувачення. Вони допомагають аналізувати факти, свідчення, експертні висновки та інші докази, що дозволяє зробити обґрунтовані висновки та прийняти ефективні рішення щодо проведення кримінального переслідування.

Ці приклади демонструють, що використання експертних систем в правоохоронній діяльності може покращити розуміння злочинної діяльності, забезпечити більш точний аналіз даних та допомогти в прийнятті стратегічних рішень для боротьби зі злочинністю.

Враховуючи постійний розвиток технологій та збільшення доступної кількості даних, можна очікувати подальше розширення застосування експертних систем у правоохоронній сфері та їх удосконалення для більш ефективного протидії злочинності.

Максим ВОРОБІЙОВ

*курсант II курсу факультету № 1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Тетяна ПАВЛИШ

*доцент кафедри спеціальних дисциплін
та професійної підготовки
факультету № 1 Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ, кандидат педагогічних
наук*

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ OSINT В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В епоху глобалізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій наше життя стає більш комфортним та зручним. Інформаційні технології дозволяють нам отримувати швидкий та безперешкодний доступ до інформації, послуг та товарів, що зробило нашу взаємодію між людьми та організаціями більш ефективними та зручними на всіх рівнях.

Але, злочинний світ також не стоїть на місці. Злочинці пристосовуються до швидкого розвитку інформаційних технологій та намагаються використовувати їх для власних цілей. Інтернет, соціальні мережі та інші технології стали незамінними інструментами для правопорушників, які використовують їх для розповсюдження фейкових новин, крадіжок особистої інформації та ідентифікаційних даних, шахрайства та інших видів кіберзлочинності.

У сучасному світі, інформація є ключовим ресурсом для розвитку і успіху будь-якої сфери життя. На одному боці стоять правоохоронні органи, які мають за мету захист прав громадян та забезпечення правопорядку. Але на другому боці - злочинний світ, який також має доступ до інформації та використовує її для своїх цілей, таких як шахрайства, кібератаки та кібершпигунство. За таких умов, правоохоронні органи повинні постійно бути на крок попереду від

злочинців.

OSINT – термін який розшифровується як open-source intelligence, – це методи пошуку, збору, вибору та аналізу інформації, яка являє оперативний інтерес, з відкритих джерел. Отримані таким чином дані використовують маркетологи, журналісти, фахівці з комп'ютерної та інтернетбезпеки та ін. [1]

Формування даного поняття відбувалося шляхом трансформації поняття «інформація з відкритих джерел» (open source information (OSIF)). У спрощеному варіанті, даний термін стосується інформації, що не має грифу «таємно». Розвідувальне співтовариство США (Intelligence Community) визначає таку інформацію як загальнодоступний матеріал, що може отримати кожен законним шляхом через запит, купівлю чи спостереження. Збір такої інформації повинен відповідати діючим вимогам захисту авторських прав [2]

Відкриті джерела інформації можна розділити на 4 категорії:

1. широко розповсюджені дані та інформація;
2. цільові комерційні дані;
3. експертні оцінки;
4. «сіра» література

Хоча Національна поліція має невеликий досвід використання методів відкритих джерел інформації (OSINT), можна скористатися міжнародним досвідом використання цих методів для практичного застосування.

У Великобританії за допомогою «OSINT» цивільні журналісти служби BBC Monitoring здійснюють первинний збір інформації, яка в подальшому потрапляє до співробітників спецслужб для її використання за конкретними напрямками досліджень [3].

Ізраїль також використовує «OSINT» в першу чергу для аналізу військової спроможності противника. В структурі військової розвідки існує окремий спеціальний підрозділ для аналізу відкритих джерел інформації «Hatsaf», який збирає інформацію лише для військових цілей [3].

В публікації міжнародної волонтерської спільноти InformNapalm демонструється, як можна перевірити інформацію щодо втрат Збройних Сил

російської федерації, яка з'явилася в мережі Інтернет. Зокрема, за даними Міністерства оборони рф станом на 24.03.2022 було вбито 498 і поранено 1597 осіб. Аналіз повідомлень з російських ЗМІ та соціальних мереж, що проводили волонтери InformNapalm, свідчить про нагородження російських військових, які брали участь у війні з Україною, посмертно Орденом Мужності. З урахуванням мінімального та максимального номеру цієї нагороди, можна стверджувати, що загальна кількість загиблих військовослужбовців ЗС рф є не меншою за 4794 особи [4].

Використання OSINT (відкритих джерел) може бути дуже перспективним для Національної поліції України в багатьох напрямках.

По-перше, це може допомогти поліції отримувати оперативну інформацію про злочини та злочинців, зокрема за допомогою моніторингу соціальних мереж та інших відкритих джерел.

По-друге, використання OSINT може допомогти в розслідуванні злочинів та зборі доказів у кримінальних справах. Наприклад, аналіз відкритих джерел може дати можливість встановити місцезнаходження підозрюваних, знайти свідків та іншу корисну інформацію.

По-третє, використання OSINT може допомогти у попередженні злочинів, зокрема шляхом моніторингу соціальних мереж та відслідковування наявності загроз безпеці громадян.

Однак, для успішного використання OSINT необхідно володіти відповідними навичками та знаннями, тому важливо забезпечити необхідне навчання та підготовку спеціалістів Національної поліції. Також важливо забезпечити належний захист персональних даних та інших конфіденційних даних під час збору та обробки інформації з відкритих джерел.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ланде Д. В. Правові питання конкурентної розвідки // Інформація і право. 2020. № 2(33). URL: <http://ippi.org.ua/lande-dv-pravovi-pitannya-konkurentnoirozvidki-st-51-68> (дата звернення 24.04.2023)

2. Open Source Intelligence (OSINT): Issues for Congress, December 5, 2007. URL: www.fas.org/sgp/crs/intel/RL34270.pdf (дата звернення 24.04.2023)
3. Міжнародний досвід використання OSINT. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/dfc25df1-9200-424c-be8f-1cabe44037f2> (дата звернення 24.04.2023)
4. «Медальний залік»: OSINT аналіз справжніх втрат РФ за перший тиждень бойових дій в Україні. URL: <https://informnapalm.org/ua/medalnyizalik-analiz-osint/> (дата звернення 24.04.2023)

Єлизавета ШАЄЦ

*курсантка 1 курсу факультету № 3
Донецького державного університету
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Ольга ЛУНГОЛ

*доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності та інформаційної безпеки
факультету № 3 ДонДУВС, к.п.н.*

КІБЕРПРОСТІР ЯК КВІНТЕСЕНЦІЯ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА

Кіберпростір як квінтесенція глобалізованого суспільства відображає сутність сучасної світової спільноти, де технології та Інтернет переплітаються з усіма сферами життя. Він стає цифровим простором, де здійснюється взаємодія між людьми, організаціями та системами. Кіберпростір забезпечує безперервний потік інформації, комунікацію та доступ до різноманітних ресурсів. Це глобальне кіберсередовище стало ареною для реалізації економічних, соціальних, політичних та культурних процесів. Кіберпростір пронизує всі сфери життя, включаючи комерцію, освіту, державну адміністрацію, медицину, науку тощо.

В ЗУ «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» надано

наступне означення: «кіберпростір – середовище (віртуальний простір), яке надає можливості для здійснення комунікацій та/або реалізації суспільних відносин, утворене в результаті функціонування сумісних (з'єднаних) комунікаційних систем та забезпечення електронних комунікацій з використанням мережі Інтернет та/або інших глобальних мереж передачі даних». Кіберпростір надає незліченні можливості сучасному суспільству, проте водночас він створює нові виклики і загрози, пов'язані з кібербезпекою, приватністю, кіберзлочинністю та дезінформацією. Розуміння та ефективне використання кіберпростору стають ключовими для успіху в сучасному світі. Глобалізоване суспільство вимагає кіберграмотності, цифрової освіти та налагодження ефективних стратегій управління кібер ризиками.

Кіберпростір в сучасному світі став важливою сферою й для правоохоронної діяльності. З огляду на постійний розвиток технологій та зростання кіберзлочинності, правоохоронним органам потрібно активно втручатися в кіберпростір, щоб забезпечувати безпеку та захист громадян.

Діяльність підрозділів України, які займаються боротьбою зі злочинністю, потребує ефективного сучасного інформаційного забезпечення й активного використання кіберпростору. Інформаційне забезпечення має забезпечувати правоохоронні органи необхідною інформацією для виконання професійних обов'язків та прийняття вірних рішень.

До основних складових інформаційного забезпечення діяльності підрозділів боротьби зі злочинністю в Україні можна віднести:

- кримінальну інформацію, оскільки збір, обробка та аналіз кримінальної інформації є ключовими етапами роботи правоохоронних органів. Це збір оперативної інформації про злочини, досьє на злочинців, дані про потенційних порушників, аналіз кримінальних тенденцій, розробка профілів злочинців тощо;
- сучасне технічне забезпечення. Це можуть бути спеціалізовані програмні продукти для аналізу даних, системи відеоспостереження, технічні засоби перехоплення комунікацій тощо;

- аналітичне забезпечення для здійснення глибокого, детального аналізу інформації, виявлення зв'язків та залежності між злочинами, розробки стратегії та тактики боротьби зі злочинністю;
- обмін інформацією під час співпраці з національними та міжнародними партнерами в рамках міжагентурного та міжнародного співробітництва;
- кібербезпека: захист інформаційних систем від кібератак, розробка та впровадження кіберзахисту, навчання персоналу правилам кібербезпеки, виявлення кіберзагроз тощо.

Ці складові інформаційного забезпечення допомагають правоохоронним органам ефективно виконувати свої завдання в боротьбі зі злочинністю та забезпечувати безпеку громадян.

Отже, кіберпростір є не лише відображенням глобалізованого суспільства, але й стимулює його розвиток та впливає на всі аспекти життя. Розуміння його значення та компетентність у використанні стають необхідними для сучасного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чупаков М. Вплив кібербезпеки на розвиток інформаційної економіки. Сумський державний університет. Суми, 2022. 37 с.
2. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 17.08.2022 № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>.

Єлизавета ПЕРЕБИЙНІС
Донецький державний університет
внутрішніх справ
Криворізький навчально-науковий
інститут
Науковий керівник:
Олександр МАКАРЕНКО
професор кафедри правоохоронної
діяльності та поліцейської
факультету № 1 КННІ ДонДУВС ,
адвокат, д.ю.н

УКРАЇНСЬКИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС ПОТРЕБУЄ ПОКРАЩЕННЯ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ, ЩОБ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ЕФЕКТИВНИЙ ТА СПРАВЕДЛИВИЙ РОЗГЛЯД АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ

Адміністративний процес є важливою складовою правової системи України. Однак, у процесі розгляду адміністративних справ існують проблеми, пов'язані зі збиранням, представленням та оцінкою доказів. Нерідко стається так, що слабкі докази стають підставою для винесення несправедливого рішення, що може серйозно порушити права громадян та підірвати довіру до державних інституцій [1, 307 с].

В.І Перепелюк пояснює що , адміністративне доказування являє собою діяльність зі збору, дослідження, переробки й оцінки інформації, що міститься в доказах. Включення в зміст адміністративного доказування такої дії, як переробка інформації, дозволяє не тільки з'ясувати специфіку даного виду пізнавальної діяльності управлінських органів, але подумати і над вирішенням питання про можливість використання обчислювальної техніки в правовій роботі [3,368 с].

Однією з основних проблем є відсутність адекватних засобів збирання доказів. Наприклад, у випадках, коли необхідно зібрати докази про порушення правил дорожнього руху, поліція має обмежені можливості для отримання фото- та відеоматеріалів. Крім того, часто відсутність відповідних засобів зберігання доказів призводить до їх втрати чи зміни.

Я.С. Калмикова зазначає, що доказами в адміністративному судочинстві є інформація, на підставі якої особи, котрі беруть участь у справі, обґрунтовують або спростовують позовні вимоги, а суд установлює наявність чи відсутність даних про факти, обставини, дії або події, що мають значення для правильного розв'язання справи [2, 20 с].

Також важливою проблемою є недостатня кваліфікація працівників, які займаються збором та оцінкою доказів. Наприклад, часто відбувається так, що працівники правоохоронних органів не мають достатніх знань з технічних аспектів збирання доказів, що може призвести до їх неправильної обробки та невикористання в судовому процесі.

З метою покращення засобів доказування в адміністративному процесі необхідно вжити ряду заходів. Зокрема, варто розглянути можливість використання новітніх технологій, таких як відео- та аудіозапис, геодані, системи відеоспостереження, що забезпечать точність та надійність збору та зберігання доказів.

Також необхідно проводити регулярні навчання працівників правоохоронних органів та інших державних інституцій, які займаються збором доказів, щодо новітніх технологій та методів збору та обробки доказів. Це дозволить підвищити якість роботи працівників та запобігти можливим помилкам у зборі та оцінці доказів.

Також важливо вдосконалити процедуру зберігання доказів, забезпечивши надійний доступ до них та запобігши їх втраті чи зміні.

Нарешті, доцільно розглянути можливість впровадження електронних систем, які дозволять створювати електронні дос'є зі збереженням всіх документів, що стосуються адміністративної справи, включаючи докази. Це не тільки забезпечить надійне зберігання та доступ до документів, але й дозволить забезпечити їх швидкий та ефективний аналіз.

Отже, покращення засобів доказування в адміністративному процесі є важливою задачею для забезпечення ефективного та справедливого розгляду адміністративних справ. Необхідно вжити комплексу заходів, які включають в

себе використання новітніх технологій, підвищення кваліфікації працівників та вдосконалення процедури зберігання та доступу до доказів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковалів М. В., Гаврильців М. Т., Стахура І. Б. Адміністративне судочинство: навчальний посібник / М. В. Ковалів, М. Т. Гаврильців, І. Б. Стахура. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2014. 307 с.
2. Калмикова Я.С. Докази та доказування в адміністративному судочинстві : автореф. дисертація кандидата юридичних наук : 12.00.07. / Нац. ун-т «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Харків, 2013. 20 с.
3. Перепелюк В.І. Адміністративний процес. Загальна частина : навчальний посібник. Київ : Центр навч. літ., 2004. 368 с.

Діана САМЧУК

*курсантка II курсу факультету №1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Людмила ЗУБЧЕНКО

*доцент кафедри спеціальних дисциплін та
професійної підготовки факультету №1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук, доцент*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ФІЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТІВ

Процеси інформатизації сучасного суспільства сприяють інтелектуалізації різних видів діяльності, зумовлюють еволюцію освітніх технологій, дають змогу створювати якісно нове інформаційне середовище, що забезпечує розвиток творчого потенціалу кожної людини. Інформаційні технології все більше впливають на теперішнє суспільство, стали невід'ємною

частиною нашого життя, тому постає проблема необхідності їх застосування в усіх сферах вищої освіти, в тому числі й сфери фізичного виховання та спорту.

Інформаційні комп'ютерні технології (ІКТ) – технології, пов'язані зі створенням, зберіганням, передачею, обробкою і управлінням інформацією, дозволяють управляти інформацією за допомогою комп'ютерів і програмного забезпечення, різних пристроїв і систем зв'язку [1, с. 70].

Підготовка висококваліфікованих спеціалістів все більше залежить від частоти застосування інформаційних технологій протягом навчальних занять, їх впровадження до процесу навчання сфери фізичного виховання. Аспекти впровадження сучасних інформаційних технологій у галузі фізичної підготовки цікавили багатьох фахівців, адже їх використання дає можливість ефективно збирати, обробляти та передавати інформацію, якісно змінювати методи і організаційні форми підготовки висококваліфікованих спортсменів та фізкультурно-оздоровчої роботи з населенням, підвищувати результативність діяльності тренерів, суддів, викладачів і фахівців фізичного виховання і спорту [2, 3, 4].

Інформаційно-комп'ютерні технології використовують: як засіб навчання й організації інтелектуального дозвілля; для біомеханічного аналізу техніки руху спортсменів, створення моделей тренувальних і змагальних ситуацій і як засіб автоматизації процесів обробки результатів змагань і наукових досліджень; для інформаційно-методичного забезпечення та управління навчально-виховним процесом у навчальних закладах, спортивних установах і організаціях; при організації моніторингу фізичного стану та здоров'я тих, хто займається; як засіб автоматизації процесів контролю, комп'ютерного тестування фізичного, функціонального розумового і психологічного станів тих, хто займається, і корекції результатів навчально-тренувальної діяльності; у рекламній, пропагандистській та підприємницькій діяльності у сфері спорту [2, 3, 4].

Значенню комп'ютерних технологій у навчальному процесі з фізичного виховання присвячено роботи А.Андрющука, В.Волкова, Н. Гончарової,

В.Кашуби, Н.Наумової, С.Няньковського, К.Сергієнка, А.Сущенко, В.Шандригося та ін.

Наприклад, А.Сущенко вважає, що застосування ІКТ здатне значно підвищити продуктивність праці учасників педагогічної діяльності за рахунок високоякісної передачі навчального матеріалу, концентрації уваги на вузлових моментах навчального матеріалу і водночас зменшити непродуктивні втрати сил та часу на пошук, опрацювання, сприймання і засвоєння інформації [4, с.105].

Нині розроблені і з успіхом використовуються у сфері фізичного виховання та спорту багато різноманітних програм: а) комп'ютерна програма «FITNESSGRAM / ACTIVITYGRAM», розроблена інститутом Купера і Національною асоціацією спорту і фізичного виховання США (NASPE), яка застосовується для оцінки фізичного стану дітей, підлітків та молоді; б) комп'ютерно-діагностична програма «Школяр»; г) автоматизована система «Monitoring» для здійснення контролю фізичного стану дітей шкільного віку та ін. [3, с. 126-127].

Моніторинг фізичного здоров'я курсантів – це складна інформаційно-аналітична та прогностична система, що включає спостереження за станом фізичного здоров'я на рівні індивіда і соціальної групи, оцінку його результатів і прогнозування здоров'я в майбутньому як для індивіда, так і соціальних груп, об'єднаних за територіальною ознакою або характером діяльності.

Проведення моніторингових досліджень супроводжується отриманням великого масиву інформації, аналіз якої неможливий без використання сучасних інформаційних систем [1, с.71].

Враховуючи все вищесказане, на кафедрі спеціальних дисциплін та професійної підготовки КННІ ДонДУВС, викладачами використовується комп'ютерна програма, яка має назву «Фізкультурний паспорт курсанта» й застосовується для моніторингу здоров'я хлопців та дівчат. База даних, яка формується за результатами обстеження, містить наступну інформацію: прізвище та ім'я курсанта/курсантки; дата тестування; вік, дані медичного,

морфологічного та психологічного контролю на момент тестування; результати тестів (показники фізичного розвитку, функціональних можливостей, рухових здібностей (якостей), фізичної підготовленості, рухової активності; порівняльна оцінка в балах; рекомендації щодо подальших занять фізичною підготовкою та ін.

Моніторинг здійснюється за півріччя та рік (поточний та етапний контроль) згідно отриманих показників за підсумками роботи, що дає можливість оперативного втручання у процес фізичного виховання і довгострокового планування занять зі здобувачами у навчальних взводах, як сформованих відповідно стану здоров'я, так і індивідуально. Можливість подальшого внесення в неї додаткових доповнень та змін забезпечує безперервний процес моніторингу здоров'я курсантів/курсанток КННІ ДонДУВС, дає змогу здійснювати контроль за рівнем фізичної підготовленості кожного та вносити необхідні корективи для подальшого ефективного розвитку на протязі всього періоду навчання з фізичної підготовки.

Таким чином, спираючись на все вищесказане, треба наголосити що використання комп'ютерної програми «Фізкультурний паспорт курсанта» надає можливості більш ефективно управляти процесом фізичної підготовки курсантської молоді КННІ ДонДУВС, здійснюючи не тільки оперативний контроль за станом їх фізичного здоров'я, але й окреслює можливості перспективного планування роботи з фізичної підготовки з кожним індивідуально.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Думко Н.В. Фахова підготовка курсантів поліції до інформаційно-аналітичної діяльності як умова формування їх професійної зрілості. *Педагогічні науки: зб.наук.пр. К., 2020. Вип. 147. С. 70–80.*
2. Каллаур Л.В. Застосування інформаційних технологій у фізичному вихованні школярів та студентів. *Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту: зб. наук. пр. Харків: ХДАФК, 2018. Вип.2. С. 43-48.*

3. Петренко Г.В. Застосування комп'ютерних технологій у здоров'яорієнтованому фізичному вихованні дітей дошкільного віку. *Наука і освіта*: зб.наук.пр. К., 2014. №4. С. 126-128.
4. Сущенко А.В. Інформаційно-комунікаційні технології і засоби навчання в професійній підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту. *Вісник Запорізького нац. університету. Серія: Фізичне виховання та спорт*: [зб. наук. пр.]. Запоріжжя, 2012. № 1 (7). С. 104–111.

Микола КАЗІМІРОВ

курсант I курсу

ННППФПНП

Дніпропетровського державного

Університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Анатолій НАТОЧІЙ

старший викладач кафедри

тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного

Університету внутрішніх справ

НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ЗБРОЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ НАСЛІДКИ

Незаконний обіг зброї є однією з найсерйозніших загроз, особливо під час воєнного стану. Він впливає на безпеку населення, суверенітет країни та стабільність регіону в цілому. Нелегальна торгівля зброєю забезпечує негативні наслідки, такі як зростання насильства, злочинність та ескалація конфліктів. У зв'язку з цим, розуміння наслідків незаконного обігу зброї під час воєнного стану та розробка ефективних шляхів протидії стають важливими завданнями для забезпечення публічної безпеки та порядку. Під час воєнного стану, коли суспільство перебуває під підвищеним ризиком, незаконний обіг зброї стає особливо небезпечним. Зброя нелегального походження потрапляє у руки небезпечних елементів, включаючи злочинні групи, терористичні організації та

розбійницькі банди. Це створює ситуацію, в якій відбуваються злочини з використанням зброї, вбивства, пограбування та поширення страху серед населення. Незаконний обіг зброї також підриває суверенітет країни та стабільність регіону. Контроль над зброєю є основою національної безпеки, і його порушення ставить під загрозу внутрішню стабільність та мирні процеси. Нелегальна торгівля зброєю під час воєнного стану може сприяти подальшому розширенню конфлікту, підірвати мирні переговори.

Виличенко Л.О. зазначає: зброя, будь то вогнепальна, колюча, рубаюча або ріжуча, призначена для ураження цілі, а не для бездіяльності на полиці шафи або як предмет прикраси на стіні. Власник зброї має використовувати її згідно призначення. Однак, жаль, іноді володіння зброєю перетворюється на культурно деструктивну та азартну гру. Спочатку власник стріляє по мішенях, потім використовує зброю проти тварин (наприклад, ворон, голубів, бродячих кішок або собак), а в кінці-кінців, на жаль, вона використовується проти людини. Такий, на жаль, переважно підсумок придбання вогнепальної зброї морально не підготовленою людиною [1, с. 3].

Незаконний обіг зброї має серйозні наслідки, які стосуються безпеки, стабільності та загального благополуччя суспільства, зокрема, злочинні діяння, міжнародні тероризми, збільшення злочинності, вбивства, порушення прав людини.

Незаконний обіг зброї призводить до серйозної шкоди життю та здоров'ю громадян, підсилює страх і відчуття незахищеності. Він сприяє збільшенню збройних нападів, убивств, терористичних актів та інших форм агресії, що суттєво впливають на життя і добробут людей [2, с. 2].

Протидія незаконному обігу зброї є важливою задачею для правоохоронних органів та держави загалом. Існує кілька основних шляхів боротьби з незаконним обігом зброї законодавчі заходи, контроль за легальним обігом зброї, розбірка з незаконними групами держава повинна мати суворі закони, щодо суворого контролю за легальним обігом зброї, правоохоронні органи повинні активно боротися з незаконними групами, які займаються

незаконним обігом зброї.

Протидія незаконному обігу зброї є важливим завданням для правоохоронних органів та держави загалом. Це питання стосується безпеки громадян, запобігання злочинам та збереження стабільності суспільства. Необхідно продовжувати посилювати законодавчі заходи, спрямовані на регулювання обігу зброї, і забезпечувати їх ефективне виконання. Контроль за легальним обігом зброї повинен бути посиленою пріоритетною мірою, включаючи системи ліцензування, реєстрації та перевірки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Величенко Л.О. Сучасний стан психолого-правового розуміння незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. НАВС, м. Київ, 2018, с. 3.
2. Федір К., Андрій З. Незаконний обіг зброї і стан боротьби зі злочинами вчиненими з її використанням. 2017 с. 2.

Софія КІЛЬОВА

курсант 1 курсу Навчально наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Дмитро БОДИРЄВ

старший викладач кафедри з вогневої підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ЗБРОЇ

Незаконний обіг зброї - це незаконна купівля, продаж, передача, транспортування або володіння зброєю або боеприпасами. Ця діяльність порушує закони країни та може мати серйозні наслідки для громадської безпеки. Незаконний обіг зброї може включати такі дії, як продаж зброї на

чорному ринку, контрабанду зброї через кордон, незаконне виготовлення або модифікацію зброї, незаконне володіння зброєю без необхідних дозволів або перевищення меж, встановлених законом, щодо типу, кількості або функцій зброї. Правові наслідки незаконного обігу зброї можуть бути дуже серйозними і різноманітними. Залежно від законодавства країни, це може включати арешт, звинувачення, покарання відповідно до кримінального кодексу, штрафи, конфіскацію майна або втрату ліцензій на зброю. Крім того, незаконний обіг зброї може призвести до зловживання зброєю, злочинів, травм і навіть загибелі людей. Важливо дотримуватися законів своєї країни щодо володіння, продажу та обігу зброєю. Якщо ви маєте підозру на незаконну діяльність з обігу зброєю, рекомендується повідомити про це правоохоронні органи вашої країни.

Незаконний обіг зброї є одним із чинників, які негативно впливають на стан безпеки в нашій державі. Незаконний обіг вогнепальної зброї, вибухових речовин та пристроїв завжди становив серйозну загрозу громадській безпеці. Напади з використанням зброї завдають невідправної шкоди життю і здоров'ю громадян, мають резонансний характер, посилюють страх і відчуття незахищеності у населення, нівелюють у суспільній свідомості зусилля держави, спрямовані на стабільний розвиток суспільства, забезпечення прав і свобод людини, створення гідних умов життя [1].

На сьогоднішній день в Україні відсутній спеціальний закон щодо зброї, в якому було надано законодавче визначення понять «зброя», «обігу зброї» та інших важливим для даної тематики термінів. Процес виготовлення, придбання, володіння, використання, знищення та інші дії зі зброєю регулюються значною кількістю нормативних актів. Як приклад, суспільні відносини пов'язані з поводженням з вибуховими матеріалами промислового призначення, регулює Закон України «Про поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення».

Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної

організованої злочинності полягає в сприянні, полегшенні та зміцненні співробітництва між Державами-учасницями, для недопущення, боротьби й викорінення незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї та боротьби із цими діяннями [2].

Термін незаконний обіг означає ввіз (вивіз), придбання, продаж, доставку, переміщення або передачу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї з території або територією однієї Держави-учасниці на територію іншої Держави-учасниці, якщо будь-яка із заінтересованих Держав-учасниць не надає дозволу на це відповідно до положень цього Протоколу або якщо вогнепальна зброя не має маркування, нанесеного відповідно до статті 8 цього Протоколу.

Незаконний обіг зброї являє собою відносно масове соціально-правове явище, утворене сукупністю злочинів та інших правопорушень, пов'язаних як з протиправним володінням (заволодінням), так і з протиправним використанням (застосуванням) зброї. Зазначимо, що застосування зброї, тобто використання її за призначенням, на нашу думку, не відноситься до обігу зброї. Вітчизняні науковці незаконний обіг зброї термін «незаконний обіг зброї» часто замінюється терміном «незаконне поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами згідно із ст. 263 Кримінального кодексу України [3].

Перед Національною поліцією на сьогоднішній день є одним з актуальних завдань протидія злочинам пов'язаним з незаконним обігом зброї, в сучасних умовах виникає потреба в більш ефективніших заходах щодо попередження і виявлення порушень в сфері незаконного обігу зброї, а також притягнення винних осіб до відповідальності, що і потребує подальшого удосконалення у роботі Національної поліції України.

Таким чином, незаконний обіг зброї – це будь-які дії зі зброєю, що вчиняються без передбаченого законом дозволу, порушуючи при цьому кримінально-правові чи адміністративні заборони, та за вчинення яких настає

передбачена законом відповідальність, а також незаконний обіг зброї можна розділити на два види: перший пов'язаний з вчиненням адміністративних правопорушень, або іншими порушеннями адміністративних заборон, другий вид обігу включає дії, що порушують кримінально-правові заборони і тягнуть кримінальну відповідальність. Адміністративні та кримінально карані діяння є елементами незаконного обігу, які в сукупності і утворюють незаконний обіг зброї.

Стан незаконного обігу зброї знаходиться в прямій залежності від ступеня правопорядку в державі. Рівень незаконного обігу зброї значно виростає в ті історичні періоди, коли порушуються принципи державності, порушується і послаблюється соціальний контроль у суспільстві. Незаконний обіг зброї можна розглядати, як своєрідний індикатор, що дозволяє оцінювати стан держави та національної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Щодо правових аспектів організації протидії незаконному обігу вогнепальної зброї / Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/schodo-pravovikh-aspektiv-organizacii-protidii-nezakonnomu-obigu> (Дата звернення 20.05.2023)
1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_792 (Дата звернення 20.05.2023)
2. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (Дата звернення 20.05.2023)

Дмитро ШАРОВСЬКИЙ
*курсант 1 курсу ННППФПНП
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*
Науковий керівник:
Анатолій НАТОЧІЙ
*старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

ОПТИМІЗАЦІЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

На сьогоднішній день в Україні указом Президента з 24 лютого 2022 року введено воєнний стан. Це пов'язано зі збройною агресією Російської Федерації проти нашої держави [1].

Воєнний стан є надзвичайним станом, коли держава знаходиться в умовах збройного конфлікту або загрози зовнішньої агресії. У таких складних і небезпечних умовах важливо забезпечити оптимальну вогневу підготовку патрульної поліції. Це вимагає розробки і впровадження стратегій, методів та технологій, які дозволять поліцейським ефективно реагувати на загрози та забезпечити безпеку громадян.

Можна сказати, що належна вогнева підготовка працівників поліції є однією з найголовніших умов несення служби під час воєнного стану, а якість цієї підготовки наразі не є на належному рівні. Проблема поводження зі зброєю існує і її треба якомога швидше вирішувати задля надійного захисту поліцейського та населення [2; 317].

Вогнева підготовка поліцейських є важливим елементом забезпечення безпеки громадян у воєнний час. Це дозволяє поліцейським ефективно діяти в умовах загрози або нападу, забезпечуючи захист населення та громадський порядок.

Оптимальна вогнева підготовка поліцейських під час воєнного стану допомагає покращити їх реакцію на надзвичайні ситуації. Це включає такі

аспекти, як швидка реакція на загрозу, правильне використання зброї та тактичні навички, що забезпечують ефективне управління кризовими ситуаціями.

Першим кроком у оптимізації вогневої підготовки поліцейських є аналіз поточного стану та ідентифікація потреб. Це включає оцінку наявних ресурсів, програм підготовки та оцінку їх ефективності.

Постійне виконання завдань передбачає високий рівень комунікації співробітників, здібності до взаємодії, самостійність та відповідальність. Тому, при проведенні відбору персоналу для роботи співробітником дільничної служби на ці риси кандидатів звертається першочергова увага [3; 344].

На основі аналізу потреб необхідно розробити програму вогневої підготовки, яка відповідає специфіці воєнного стану. Вона повинна включати такі аспекти, як стрільбищні заняття, тактичні тренування, навчання спеціальних прийомів та використання спеціального обладнання.

Оптимізація вогневої підготовки може бути досягнута шляхом використання сучасних технологій. Це включає використання тренувальних симуляторів, віртуальної реальності та інших інноваційних засобів для покращення навичок поліцейських у вогневій підготовці.

Оптимізація вогневої підготовки патрульної поліції під час воєнного стану також стикається з певними викликами та перешкодами. Деякі з них включають обмежені ресурси, недостатню кількість спеціалістів та складність координації тренувальних заходів в умовах воєнного конфлікту.

Оптимізація вогневої підготовки патрульної поліції під час воєнного стану є важливим завданням для забезпечення безпеки громадян та ефективного реагування на надзвичайні ситуації. Шляхом аналізу поточного стану, розробки програм підготовки та використання сучасних технологій можна досягти оптимального рівня підготовки поліцейських. Незважаючи на виклики та перешкоди, забезпечення високої якості вогневої підготовки відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки та захисту громадян у воєнний час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 1.11.2022).
2. Проблеми сучасної поліцейстики. Харків, 2022 Софія Сергіївна ЯРЕЩЕНКО URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ebd94d8c-f558-4590-9afa-7ec25ede25e8/content>
3. Підготовка правоохоронців в системі МВС П62 України в умовах воєнного стану : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец. фіз. підготовки ф-ту No 3, Наук. парк «Наука та безпека». Харків: ХНУВС, 2022. 440 с. URL: [https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/547/1/ХНУВС_26.05.2022\(1\).pdf](https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/547/1/ХНУВС_26.05.2022(1).pdf)

Ірина СЕВЕР'ЯНОВА

*курсантка II курсу факультету № 1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Людмила ЗУБЧЕНКО

*доцент кафедри спеціальних дисциплін та
професійної підготовки факультету № 1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ*

СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Професія поліцейського це одна з найбільш важливих, відповідальних, та перш за все небезпечних професій у світі. Тому до кандидатів висувають дуже жорсткі вимоги, невідповідність яким суттєво впливає на оцінку діяльності поліції в цілому. Однією зі специфічних та найважливіших вимог є високий рівень фізичної підготовки майбутнього правоохоронця.

Фізична підготовка – це комплекс заходів, спрямований на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності. Фізична підготовка має плановий та системний характер [2].

Національна поліція України, як і інші правоохоронні органи України, приймає участь у відбитті збройної агресії країни-окупанта. Питання забезпечення безпеки та порядку у містах та селах, боротьба з диверсійними групами ворога, викриття та затримання посібників та агентів країни-окупанта, а також безпечне та безперебійне функціонування транспорту, забезпечення життєдіяльності населених пунктів, функціонування органів влади та забезпечення виконання розпорядчих актів суб'єктів владних повноважень – все це, та багато іншого, лягає на плечі поліцейських, а виконання цих функцій має не меншу важливість ніж успіхи на фронті.

Фізична підготовка є складовою системи службової підготовки поліцейських. Професійна підготовка кадрів для підрозділів Національної поліції України потребує постійного вдосконалення. Це обумовлено низкою причин, серед яких основною є зміна концепції діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану. Воєнний стан обумовив необхідність оптимізації структури та змісту службової підготовки поліцейських. На мою думку, особливе місце в системі підготовки поліцейських займає спеціальна фізична підготовка, яка є складовою частиною професійної підготовки поліцейського. Безпосередньо спеціальна фізична підготовка сприяє досягненню об'єктивної готовності працівника поліції до ефективних та своєчасних дій з протидії злочинцям з мінімальним ризиком для здоров'я та життя поліцейського.

Як зазначають Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф., Решко С. М. загальна фізична підготовка спрямована на збереження і зміцнення здоров'я, підвищення рівня загальної працездатності, оптимізацію фізичного та психічного стану, загартовування організму; виховання звички до регулярних занять фізичними вправами та здатності до перенесення великих фізичних

навантажень; усунення недоліків у фізичній підготовленості та цілеспрямований розвиток окремих фізичних якостей, корекцію особливостей будови тіла (об'єму м'язів, ваги тіла, осанки тощо) [1].

Погоджуючись з думкою цих науковців, Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф. Решко С. М. зазначимо, що спеціальна фізична підготовка поліцейського спрямована на:

- формування спеціальних знань, вмінь та навичок застосування заходів фізичного впливу, прийомів самозахисту та рукопашного бою у реальних обставинах оперативно-службової діяльності, у тому числі в умовах значних фізичних та психічних навантажень;
- формування навичок долаття природних та штучних перешкод, пересування у різних умовах оперативно-службової діяльності;
- формування і вдосконалення професійно важливих фізичних якостей (силової та швидкісної витривалості, швидкості реагування, спритності тощо);
- формування професійно важливих психічних якостей (психічної стійкості, концентрації та переключення уваги, швидкості оперативного мислення, точності імовірного прогнозування тощо);
- забезпечення професійної працездатності та надійності організму (досягнення високого рівня функціонування систем і органів, які отримують найбільше навантаження у процесі службової діяльності);
- підвищення витривалості організму працівника до дій у несприятливих специфічних умовах професійної діяльності (в умовах високої та низької температури зовнішнього середовища, високогір'я, у процесі тривалого перебування у приміщенні, кабіні автомашини, літака, при несенні служби в нічний час, при перебуванні у засобах індивідуального захисту, при роботі з представниками специфічного середовища – правопорушниками тощо);
- формування професійних рис характеру, у першу чергу – сміливості, рішучості, витриманості, впевненості у власних силах тощо [1].

Окрім вищенаведеного, необхідно ще зазначити, що в умовах воєнного стану виникає потреба під час виконання службових обов'язків поліцейським володіти спеціальними фізичними навичками з вогнепальною, автоматичною зброєю. Виконання бойового завдання потребує співпраці та комунікації зі збройними силами України, силами спеціальних операцій, Національною гвардією, іншими органами/підрозділами, які входять до сил безпеки і оборони [2].

Також на нашу думку, особливе місце займає поліція в системі підготовки громадян до національного спротиву. Безпосередньо поліцейські беруть участь у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами, іншими збройними формуваннями агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями [3].

Мета фізичної підготовки поліцейських – збереження здоров'я, творчої та трудової активності, забезпечення належного рівня фізичної готовності та всебічний розвиток фізичних якостей, набуття теоретичних знань, формування спеціально-прикладних та життєво важливих умінь і навичок, необхідних для виконання оперативно-службових завдань [4].

Фізична безпека особистості працівника МВС – це стан захищеності, що виключають будь-які зовнішні та внутрішні загрози щодо суб'єкта захисту (наприклад, незаконні дії правопорушника, або надання опору). Ситуації, з якими стикається співробітник, вимагають до себе особливої уваги, адже саме професійна діяльність правоохоронців органів пов'язана з небезпекою та ризиком, тому для забезпечення своєї фізичної безпеки необхідно:

1. Постійно здійснювати тренування, спрямовані на підтримку своєї фізичної форми (розвиток силових, швидкісних якостей, збільшення витривалості).
2. Періодично проходити курси підвищення кваліфікації щодо вдосконалення своїх навичок та умінь (вивчення нових технік).
3. Удосконалити практичну навичку володіння вогнепальною зброєю, в рамках чинного законодавства (брати участь на практичних стрільбах, підвищувати теоретичну основу).
4. Вміти правильно та ефективно застосовувати

спеціальні засоби, які перебувають на озброєнні МВС України (знати умови, необхідні для їх законного) застосування). 5. Знати базову основу бойових прийомів боротьби, постійно напрацьовувати навик їхнього практичного застосування [5].

Отже, фізична безпека особи співробітника МВС в умовах воєнного стану має на увазі під собою достатній рівень професійної підготовленості. Однак будь-яка підготовка сама по собі не зможе створити співробітнику реально можливий рівень безпеки при вирішенні конкретного професійного завдання, якщо він сам не докладе колосальних зусиль щодо вироблення у себе конкретних знань, умінь та навичок забезпечення особистої безпеки. Важливість якісного рівня фізичної підготовки майбутнього поліцейського зумовлено не лише специфічною службовою діяльністю, а й загальними вимогами розвитку молоді. Тому спеціальна фізична підготовка не обмежується лише виховання професійної дієвої особистості, а також спрямована на розвиток здорового молодого покоління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф. Решко С. М. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ: Навч. посібник / Заг. ред. Я. Ю. Кондратьєва та Є. М. Моїсєєва. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2003. – 338 с.
2. Дідковський В. А. Фізична підготовка працівників Національної поліції України [Текст] : навч. посіб. / В. А. Дідковський, В. В. Бондаренко, О. В. Кузенков. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т. П. 2019. 98 с.
3. Про основи національного спротиву: Закон України від 16 липня 2021 року № 1702-IX (редакція від 12.06.2022). Відомості Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>. (дата звернення 28.05.2023)
4. Коломієць Ю. М., Пашаєв А. З., Уварова О. Ю. Удосконалення рівня фізичної підготовки курсантів ВНЗ МВС України шляхом проведення секційної

роботи зі спортивних єдиноборств. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України. Харків, 2018. С. 73-76.

5. Сягровець В. А. Особиста безпека працівників ОВС як невід'ємний елемент безпеки правоохоронних органів. Південноукраїнський правничий часопис. 2007. № 3. С. 67–68.

Денис СУКОНЧЕНКО

*курсант I курсу факультету № 1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Тетяна ПАВЛИШ

*доцент кафедри спеціальних
дисциплін та професійної підготовки
факультету № 1 Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук*

МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ДЛЯ АНАЛІЗУ ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ

Сьогодні в поліцейській діяльності все частіше використовуються системи відеоспостереження. Збільшується кількість вебкамер, які використовують як правоохоронні органи, так і комерційні організації. Упровадження сучасних систем фото і відеодокументування дає можливість значно підвищити ефективність роботи правоохоронних органів [1].

Таким чином, з метою вирішення завдань, які стоять перед правоохоронними органами, закордонні компанії, що займаються охороною громадського порядку, поєднують системи відеоспостереження із системами штучного інтелекту (далі – ШІ). Ці системи підтвердили свою ефективність у

боротьбі зі злочинністю та забезпеченні безпеки населення. Досвід Китаю. Правоохоронні органи Китаю користуються допомогою багатьох високотехнологічних ІІІ-компаній (розробки в сфері штучного інтелекту). Однією з таких є «Cloudwalk» з Гуанчжоу. За останні 4 роки технологія розпізнавання облич від «Cloudwalk» була впроваджена у 29 провінціях Китаю та допомогла китайській поліції провести більше 10 000 арештів. Щодня ця система здійснює понад 1 млрд порівнянь осіб, зібравши вже більше 100 млрд зразків даних для ідентифікації. Дослідницька фірма «IHS Markit» підрахувала, що у 2017 році у громадських і приватних зонах Китаю було встановлено 176 млн камер відеоспостереження (для порівняння – в США 50 млн) [2].

Проект «Sharp Eyes» – високотехнологічний пілот китайської національної системи відеоспостереження «Skynet». Він реалізується під контролем Центральної комісії з політичних та правових питань Комуністичної партії Китаю. Sharp Eyes було впроваджено в місті Ічжуан (Yizhuang), охопивши площу 18 квадратних кілометрів. У проекті задіяні 2243 камери відеоспостереження високої чіткості, 277 камер із технологією розпізнавання транспортних засобів і 267 камер з технологією розпізнавання облич, 6 патрульних машин, оснащених мобільними відеокамерами та патрульні працівники з переносними пристроями відеозйомки. Всі дані передаються в центр управління в режимі реального часу, їх аналіз проводиться із застосуванням технологій ІІІ й аналізу великих даних. Звичайні громадяни можуть завантажити додаток і отримати доступ до відеопотоку, а також передати інформацію в центр управління про злочин одним натисканням кнопки. Після впровадження системи кількість крадіжок зі зломом і викрадень транспортних засобів зменшилася на 76,4 %, а загальна кількість кримінальних справ знизилася на 38,6 %. Очікується, що в майбутньому система буде розпізнавати поведінку та зможе прогнозувати порочні події, аналізуючи поведінкові ознаки, притаманні людям, які мають намір вчинити протиправні дії. Китайська поліція тестує технологію розпізнавання людей за ходом, розроблену однією з китайських ІІІ-компаній «Watix». За допомогою

відеоспостереження в США у 2010–2016 роках було заарештовано понад 2 800 злочинців, а в 2018 поліцейські розкрили більше 8 000 справ. Крім системи розпізнавання облич, в США застосовується система ShotSpotter. Це система пов'язаних між собою акустичних датчиків, здатних забезпечити покриття міста. Система, оснащена кількома звуковими датчиками, може підбирати тип вогнепальної зброї згідно із зафіксованими звуками, а алгоритм машинного навчання, використовуючи триангуляційні алгоритми, визначати координати місця події. Містом розміщено акустичні датчики та камери [3].

Отже, можна зробити висновок, що інформаційні технології з використанням технічних засобів фото- і кінозйомки, відеозапису в Україні та світі розвиваються швидкими темпами, а для їх впровадження виділяється багато коштів. У нашій країні темпи впровадження значно відстають від світових, що пов'язано з обмеженим фінансуванням правоохоронних органів, недостатньою кваліфікацією особового складу, неналагодженим співробітництвом Національної поліції з місцевою владою, не залученням приватного бізнесу для втілення відеонагляду в системи безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото і кінозйомки, відеозапису: Наказ МВС України від 18.12.2018 № 1026 / База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України (дата звернення: 31.05.2023).
2. Custody Records – система, що запобігатиме порушенню прав людини в ізоляторах тимчасового тримання / Експертний центр з прав людини. URL: <https://ecpl.com.ua/news/custody-records-systema-schozapobihatyme-porushennyu-prav-lyudyny-v-izolyatorahtymchasovoho-trymannya/> (дата звернення: 31.05.2023).
3. Коротенко Г. М., Коротенко Л. М., Косиченко О. О. Застосування технологій штучного інтелекту для підвищення швидкості розкриття злочинів / Використання сучасних інформаційних технологій в діяльності Національної поліції України: матеріали Всеукр. наук. практ. семінару

(м. Дніпро, 23 листоп. 2018 р.) / МВС України, Дніпропетровськ. держ. унт
внутр. справ. Дніпро, 2018. С. 32–34.

Кристина ОМАРОВА

*Курсантка II курсу факультету № 1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Олександр ТЕРЕЩЕНКО

*викладач кафедри спеціальних дисциплін
та професійної підготовки
факультету № 1 Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ, капітан поліції*

ТАКТИКА ЗАТРИМАННЯ ЗЛОЧИНЦІВ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ТЯЖКІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Професія поліцейського входить в п'ятірку професій, пов'язаних з найбільшим ризиком для життя. Це пов'язано не тільки зі специфікою роботи, але і з відсутністю належної уваги до дотримання елементарних заходів особистої безпеки. Багатьох трагічних випадків можна було уникнути, якби співробітники були менш самовпевнені і діяли відповідно до настанов, виконання яких обіймає трохи більше часу, але забезпечує особисту безпеку алгоритмами поведінки. У критичній ситуації співробітник буде діяти за звичним для нього алгоритмом. Отже, тактично доцільні дії можуть бути напрацьовані лише в ході систематичних тренувань, що включають в себе, в першу чергу, практичне відпрацювання алгоритму дій і розвиток стійкого в екстремальних ситуаціях мислення. У ході навчання співробітник повинен засвоїти елементарні, характерні для більшості типових та екстремальних ситуацій правила обережності. Дотримання цих нескладних рекомендацій загального характеру зводить нанівець можливі несподіванки, формує навички пильної, багато в чому безпечної поведінки в різних ситуаціях. Але трапляється

й такі випадки, де до поліцейського можуть вчинити збройний опір [1, с. 207].

З урахуванням специфіки умов, тактика затримання повинна забезпечувати:

- попередження та припинення можливих з боку особи, що затримується, ексцесів поведінки, що виражаються у здійсненні нею протиправних дій (опір, хуліганство, провокування до злісної непокори законним вимогам поліцейського);
- виключення можливості використання злочинцем періоду затримання для знищення слідів злочину, для його змови із співучасниками чи іншими засудженими про надання протидії розслідування;
- не допущення стихійних чи заздальгідь продуманих протиправних дій засуджених (їх певної частини, окремих груп чи осіб) стосовно затримання злочинця або для вчинення над ним самосуду [2, с. 138].

Згідно статті 176 Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК) «Загальні положення про запобіжні заходи»:

- 1) особисте зобов'язання;
- 2) особиста порука;
- 3) застава;
- 4) домашній арешт;
- 5) тримання під вартою.

Тимчасовим запобіжним заходом є затримання особи, яке застосовується з підстав та в порядку, визначеному цим Кодексом.

Слідчий суддя, суд відмовляє у застосуванні запобіжного заходу, якщо слідчий, прокурор не доведе, що встановлені під час розгляду клопотання про застосування запобіжних заходів обставини, є достатніми для переконання, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів, передбачених частиною першою цієї статті, не може запобігти доведеним під час розгляду ризику або ризикам. При цьому найбільш м'яким запобіжним заходом є особисте зобов'язання, а найбільш суворим - тримання під вартою.

Запобіжні заходи застосовуються: під час досудового розслідування -

слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором, або за клопотанням прокурора, а під час судового провадження - судом за клопотанням прокурора [3].

Запобіжними заходами є заходи процесуального примусу, які попереджають про позбавлення, обмеження волі особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Наведені вище запобіжні заходи, застосовуються до обвинуваченого, підозрюваного, але якщо особа досягла 18 років. Якщо особі не виповнилося 18 років, тобто неповнолітніх, малолітніх осіб передають під нагляд батькам, опікунам, тощо. Запобіжні заходи наведені в статті 176 КПК України, може застосовуватися до особи лише один із запобіжних заходів.

Тактика затримання являє собою систему науково обґрунтованих положень і рекомендацій щодо найбільш раціонального способу дій при затриманні особи, підозрюваного у скоєнні злочину. Такі рекомендації виробляються з урахуванням вимог закону на основі даних спеціальних наук і слідчої практики [4, с. 5].

Тактика затримання підозрюваного ґрунтується на загальних положеннях, до яких відносяться:

- дотримання законності;
- єдине керівництво у ході його проведення;
- забезпечення безпеки учасників затримання;
- раптовість;
- застосування техніко-криміналістичних та інших засобів [4, с. 5].

Тактичні операції та затримання підозрюваних зазвичай здійснюються в умовах тактичного ризику, не гарантують повний успіх. У зв'язку з цим обставиною керівник операції, крім основного варіанта затримання зобов'язаний продумати і резервний варіант, який повинен бути негайно реалізовано в разі провалу основного [4, с. 6].

Організація і тактика дій спеціальних груп при затриманні збройних злочинців в укритті складається з наступних етапів:

- підготовка до затримання злочинців;

- прибуття до укриття;
- обстеження укриття;
- проникнення в укриття;
- атака укриття;
- заключний етап (дія спеціальних груп після затримання злочинців) [5, с. 9].

Затримання збройних злочинців, знаходяться в укритті, повинно бути відповідним чином підготовлено. Воно включає в себе:

- вивчення особистості затримуваних;
- вивчення місця передбачуваного затримання і підступів до нього;
- розробка плану затримання;
- інструктаж притягається до операції по затриманню особового складу [5, с. 10].

Відповідно до ст. 208 КПК України уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачено покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках:

- якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;
- якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин [4, с. 10].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шайтанова А.О. Тактика затримання осіб, які чинять збройний опір. Заходи особистої безпеки при затримання : матеріали Регіонал. круглого столу. Дніпро: ДДУВС, 2021. С. 207-211 URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6477/1/25.pdf>
2. Сербін М. М. Тактичні особливості затримання засуджених, які вчинили кримінальне правопорушення у місцях позбавлення волі. Актуальні проблеми

вітчизняної юриспруденції. Дніпро: ДДУВС, 2016. С. 137-139. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_1_2016/34.pdf

3. Кримінальний процесуальний кодекс України, від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

4. Шишко А. О. Адміністративно-правові засади забезпечення особистої безпеки працівників суду в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів: Львів. держ. університет внутрішніх справ, 2010. 16 с. URL: http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_low/cgiirbis_64

5. Заєць О.М, Цільмак О.М., Янковий М.О. Лекція до теми: «Тактика затримання» для студентів 2, 4 курсу та курсантів 2,3, 4 курсу денної форми навчання. Одеса: Одес. держ. університ. внутр. справ, 2016. 18 с. URL: <https://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/lecia-14.pdf>

Валерія ЧОРНОМАЗ

*курсантка II курсу Криворізького
навчально-наукового інституту
Донецького державного університету
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Олександр МАКАРЕНКО

*д.ю.н., професор, професор кафедри
правоохоронної діяльності та
поліцейстики Донецького державного
університету внутрішніх справ*

КРИМІНАЛЬНО ПРАВОВИЙ АСПЕКТ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ

Судовий розгляд кримінального провадження – тривалий та витратний процес. Адже витрачаються як державні ресурси (робота суду, прокурора), так і кошти підозрюваного, обвинуваченого (залучення адвоката, прибуття до суду). Тому на допомогу суду створили новий інститут — угоди про визнання винуватості.

Угоди про визнання винуватості можливі у справах щодо кримінальних проступків, нетяжких і тяжких злочинів тощо. Це стосується й корупційних

злочинів, наприклад, пропозиції хабаря посадовцю.

Право ініціювати угоду має як прокурор, так і підозрюваний/обвинувачений. На це є визначений час – від моменту оголошення про підозру – до того, як судді вийдуть у нарадчу кімнату для ухвалення вироку [1].

Одним із першочергових завдань кримінального провадження, які визначені у ст. 2 КПК України, є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження. Реалізація зазначених завдань, поза сумнівом, була б неможливою без реформування вітчизняного кримінального процесуального законодавства, що пов'язане з вдосконаленням процесуальної форми та впровадженням міжнародних стандартів судочинства у правову систему України. Зокрема, це сприяє вільному доступу кожної особи до правосуддя, скороченню строків розгляду кримінальних проваджень, зменшенню навантаження на суддів місцевих загальних судів.

Аналіз судової практики за 2013–2016 рр. свідчить про позитивну практику застосування домовленостей сторонами у кримінальному провадженні як про примирення, так і про визнання винуватості.

Так, зокрема, із 109,1 тис. постановлених вироків у 2013 р. – 25,6 тис. на підставі угод, а саме: 10 233 угод про примирення, а 9 149 угод про визнання винуватості; у 2014 р. – з 100,7 тис. постановлених вироків – 23,3 тис. на підставі угод, з них 9,7 тис. – угоди про примирення та 13,6 тис. – про визнання винуватості; у 2015 р. – з 95,1 тис. постановлених вироків – 18,6 тис. на підставі угод, із них 9 тис. – угоди про примирення, а 9,6 тис. – про визнання винуватості; у 2016 р. з 79,4 тис. постановлених вироків – 15,1 тис. на підставі угод, із них 7,8 тис. угоди про примирення та 7,3 тис. угод про визнання винуватості [2].

Достатнього розголосу набула справа щодо екснардепа Олександра Трухіна, який пропонував хабар поліцейським. Саме захист Трухіна ініціював укладання угоди про визнання винуватості.

В ДТП, за участі народного депутата Олександра Трухіна, сталася 23 серпня 2021 року під Києвом, постраждали шестеро людей. Одразу після аварії ЗМІ повідомили, що водієм, який скоїв дорожню пригоду, що зачепила три авто, був Олександр Трухін. Також лунали припущення, що він міг бути за кермом в нетверезому стані та намагатися уникнути відповідальності. Трухін спочатку відмовився від спілкування з журналістами, на дзвінки не відповідав, а колеги по фракції на камери оминали цю тему. Згодом Трухін все ж таки підтвердив свою участь у ДТП, але сказав, що розповідати деталі йому заборонили слідчі [3].

1 лютого видання "Українська правда" опублікувало власне розслідування резонансної події з відеопідтвердженнями того, що Трухін намагався уникнути відповідальності, пропонував хабаря поліцейським, обіцяв "домовитися" з міністром внутрішніх справ Денисом Монастирським і тричі відмовився здати тест на алкоголь.

Розслідування аварії з Трухіним базується на свідченнях поліцейського Сергія Петрика, який був в той день на патрулюванні і працював на місці пригоди. Петрик працював із увімкненою нагрудною камерою, тому всі події фіксувалися. На запису у кадрі можна впізнати нардепа та почути розмови. Також чути слова "я тихенько піду". Крім того, нардеп стверджує, що не він був за кермом.

«Пам'ятаю, що пан Трухін переліз в подальшому через паркан, через відбійник і пішов в ліс розмовляти по телефону. І я розумію, що людина може піти, покинути місце пригоди, і я можу втратити свідка», – згадує на прохання журналістів події того дня Петрик.

Трухін також каже правоохоронцям про спортивну сумку, в якій, за його словами було 150 тисяч. Поліцейський Петрик каже: ці гроші були згадані, як засіб «вирішення питання»: «Як і нам пропонував, так і учасникам дорожньо-транспортної пригоди, що проблем ніяких не буде...[4].

Доречі, нещодавно поширеною стала практика, коли обвинувачені/засуджені донатять на Збройні сили України. Таким чином

Олександр Трухін сплатить на армію 6 млн гривень, а також і колишній мер Полтави Мамай, який теж уклав угоду зі слідством, зобов'язався задонатити 2 млн.

4 квітня 2023 року Полтавського міського голову О. Мамаю визнано винуватим в організації розтрата майна шляхом зловживання своїм службовим становищем, а також в організації внесення до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей. 12 квітня 2023 року виконавчим комітетом Полтавської міської ради О.Мамаю звільнено із займаної посади. У САП нагадали, що відповідно до угоди про визнання винуватості Мамай перерахував 2 млн грн у Фонд United 24 на спільний проєкт Генштабу ЗСУ, Держспецзв'язку та Міністерства цифрової трансформації - «Армія дронів» [4].

На нашу думку, практика, коли обвинувачені/засуджені донатять на Збройні сили України, шляхом укладання угоди про визнання винуватості (саме в корупційних злочинах) – є досить корисною, наші захисники потребують допомоги постійно, і досить раціонально і правильно вважати, що та особа, яка краде гроші і створювала корупційні схеми – саме такі особи повинні повертати все награване... В свою чергу суд створив інститут - угоди про визнання винуватості, який дуже спростив та зменшив витрати державних ресурсів в судовому процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. База знань – «Transparency international Ukraine». [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://ti-ukraine.org/news/ugoda-pro-vyznannya-vynuvatosti-shho-potribno-pro-tse-znaty/>
2. Саєнко Г.Ю. Провадження на підставі угод у кримінальному процесі України. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. С. 2. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1752/1/saienko_avtoreferat.pdf
3. Суспільні новини. Справа Трухіна. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://suspilne.media/393899-sprava-truhina-nardep-viznav-so-proponuvav-habar-i-sklade-mandat/>

4. Українська правда. Справа Трухіна про спробу підкупу патрульних пішла до суду. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/12/22/7381898/>

5. Інформаційне агентство – «Interfax-Україна». Полтавського міського голову звільнено з обійманої посади на виконання вироку суду. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://interfax.com.ua/news/general/903985.html>

Данило ЯКИМЕНКО

*курсант Донецького державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Ольга ГАБОРЕЦЬ

*Донецький державний університет
внутрішніх справ*

*доцентка кафедри оперативно-
розшукової діяльності та інформаційної
безпеки, доктор філософії*

СОЦІАЛЬНА ІНЖЕНЕРІЯ: ЯК МАНІПУЛЮВАТИ ЛЮДЬМИ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Соціальна інженерія - це хитроманіпуляційна техніка, що використовується для отримання невідомої або конфіденційної інформації шляхом впливу на людську психологію та використання соціальних взаємин. Вона використовується як в кібербезпеці, так і в реальному житті, і може мати небезпечні наслідки для особистої безпеки, приватності та конфіденційності.

Ця методика базується на зловживанні довіри та впливі на емоційний стан людини. Соціальні інженери можуть використовувати різні підступні та маніпулятивні методи, такі як вимовляння, переконання, використання авторитету, створення штучної ситуації або зацікавленості, щоб отримати бажану інформацію. Вони можуть використовувати телефонні розмови, електронну пошту, соціальні мережі або навіть особистий контакт для досягнення своїх цілей.

Зворотна соціальна інженерія - даний вид атаки спрямований на створення такої ситуації, при якій жертва змушена буде сама звернутися до зловмисника за «допомогою». Наприклад, зловмисник може вислати лист з телефонами і контактами «служби підтримки» і через деякий час створити оборотні неполадки в комп'ютері жертви. Користувач в такому випадку подзвонить або зв'яжеться по електронній пошті із зловмисником сам, і в процесі «виправлення» проблеми зловмисник зможе отримати необхідні йому дані.

Основні напрямки використання інструменту.

- Соціально-технічні атаки.
- Розділ включає в себе список векторів для атак:
 - Вектори атаки веб-сайтів.
 - інфекційний медіа генератор.
 - Створення корисного навантаження і слухача.
 - масова атака.
 - Вектор атаки бездротової точки доступу.
 - Вектор атаки генератора QRCode.
 - Вектори атаки Powershell.

Сам розділ може працювати в декількох напрямках, починаючи від створення і впровадження шкідливих навантажень, масових атак, атак на різні точки Wi-Fi, генерації QR-коду та інше.

Найпомітнішим прикладом соціальної інженерії зв'язаною із комп'ютером є шахрайство з технічною підтримкою. Він з'явився приблизно на початку 2015 року й існує в різних формах сьогодні. Коли людина завантажує файл з невідомого її сайту, та починає заходити в цю програму, то на початку бачить страшний банер з повідомленням, що її комп'ютер заражений і ця особа повинна звернутися до служби підтримки. Крім того, ці заяви можуть сповіщати вас про незаконний акт перегляду порно або відвідування заборонених веб-сайтів. У будь-якому випадку, вам пропонують зателефонувати за номером, вказаним на банері.

По телефону шахраї переконують вас, що все, що ви побачили на банері, правдиве. Вони детально опишуть, як це сталося та які катастрофічні події стануться, якщо ви не будете виконувати їхні вказівки. Сплатіть «штраф» або навіть дайте шахраям повну інформацію про вашу особу - вони можуть запитати у наляканої жертви будь-що.

Як же уникнути подібних неприємностей? Якщо ви використовуєте соціальні мережі для спілкування, то обов'язково крім введення логіну і паролю використовуйте двофакторну аутентифікацію, тим самим ви створите складність зловмисникові для проникнення в ваш профіль. Уважно дивіться на посилання в браузерному рядку - як правило, він дуже схожий з оригіналом, різниця в парі букв або цифр. Так що неуважний користувач може і не помітити обману.

Отже, багато шахраїв використовують соціальну інженерію як маніпуляцію з метою отримання інформації для власних цілей, а саме з банківських карт, електронних носіїв.

На сьогоднішній день кіберполіція створює багато інструкцій для запобігання та протидії програм злочинців пов'язаних із комп'ютерною технікою та допомогою у вирішенні цих питань.

Катерина ЄСЬКОВА

*курсантка II курсу факультету № 1
КННІ ДонДУВС*

Науковий керівник:

Тетяна ПАВЛИШ

*доцент кафедри спеціальних дисциплін та
професійної підготовки факультету № 1
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук*

ПРОБЛЕМА ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Поняття «Академічна доброчесність» є доволі широким, а проблема її дотримання здобувачами вищої освіти в процесі навчання в ЗВО є актуальною в Україні.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та наукових (творчих) досягнень.

Академічна доброчесність – поняття, що базується на 6 простих та зрозумілих цінностях: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та відвага. Повага до власної думки починається з поваги до думок інших, а повага до власного тексту – з поваги до чужих.

Іншими словами, під академічною доброчесністю ми розуміємо правила, яких людина повинна дотримуватися під час створення власних проектів, якщо вона користується допоміжною інформацією (зокрема не включати до свого проекту чужі роботи без посилання на них).

На нашу думку, академічна доброчесність є властивістю особистості, а доброчесність є основою ціннісних орієнтацій та морального іміджу людини. Суть академічної доброчесності полягає в тому, що в процесі навчання або

наукової творчості особа, відповідно до принципу чесності та довіри, поважає авторські права, відповідально виконує різні самостійні роботи та особисті завдання. Плагіат і видавання чужих робіт неприпустимі. Дотримуватись академічної доброчесності означає: самостійне виконання різноманітних академічних завдань, дотримання авторських прав через правильні цитування та цитування, надання достовірної інформації тощо.

В Україні імплементація цінностей академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти є проблематичною через ряд специфічних національних факторів, серед яких: відсутність цінностей академічної доброчесності в загальноосвітніх навчальних закладах.

Тобто, здобувачі вищої освіти фактично знайомляться з цінностями академічної доброчесності під час навчання на першому курсі ЗВО, коли вже мають сформовані хибні уявлення про особливості навчання. Ще за радянських часів декілька поколінь українців засвоїли цінність «своїх не видають», тобто говорити про те, що інша людина коїть неправомірно, має суспільний осуд. Ще одним негативним переконанням є те, що давати списувати одногрупнику чи однокласнику – це добре і необхідно. Взагалі саме явище списування дуже лояльно сприймається у студентському середовищі. Воно набуло ознак мистецтва у здобувачів вищої освіти і викликає скоріше не осуд, а захоплення. Процеси діджиталізації сприяли появі нових форм списування з використанням інтернет технологій, а відкритий доступ до інформації цей процес значно спростили.

Проблема формування академічної доброчесності існує не тільки в Україні, а й в інших розвинутих країнах світу. Чимало країн та закладів вищої освіти ЄС мають недосконалі інституційні процедури щодо популяризації академічної доброчесності та якості освіти. Не існує жодної країни або установи, що має ідеальний спосіб протидії зловживанням в академічному середовищі. На даному етапі розвитку системи вищої освіти на європейському рівні не має єдиних стандартизованих процедур оцінки політики освітніх закладів щодо академічної доброчесності. Проте, в Швеції на державному рівні було включено

правила реагування на випадки академічних зловживань і плагіат у національне законодавство. Як зазначає І. Андрощук, лише в останні 10-15 років розвинені країни світу звернули свою увагу на проблему плагіату та академічну доброчесність в ЗВО. На думку науковця, відставання України в даному питанні не є критичним, якщо ЗВО нашої держави не мають готових механізмів подолання проблеми недоброчесності, то їх не мають і сусідні країни [1].

Вирішення проблеми академічної доброчесності в Україні, то значний внесок у даний процес здійснила співпраця з США.

Початком даного процесу можемо вважати програму «Відкритий світ», яка була заснована у 1999 році Конгресом США. Ця програма була покликана зміцнити взаєморозуміння та співпрацю між Україною та США. В Україні підвалини принципів академічної доброчесності було закладено саме завдяки співпраці з США, а саме ряду проєктів, серед яких: проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) за підтримки Державного Департаменту США, проєкт «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» та інші [3].

Одним із важливих кроків формування академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти є створення дієвої системи виявлення плагіату. Як зазначає В. Дроздов, на відміну від українських ЗВО, які приділяють велику увагу створенню системи виявлення плагіату, у навчальних закладах США значну увагу приділяють саме запобіганню плагіату. Серед причин плагіату у студентських роботах, науковець визначає незнання вимог та правил цитування, відсутність навичок написання наукового тексту, невпевненість у власних силах та невміння правильно організувати час [2].

Таким чином, проблема дотримання академічної доброчесності потребує більш глибокого і детального дослідження, на основі якого, а також враховуючи національні особливості, особливості особистості сучасних здобувачів вищої освіти, необхідно створити інноваційну модель формування академічної доброчесності в ЗВО. Постає потреба пошуку нових підходів до формування академічної доброчесності, враховуючи сучасні можливості ЗВО. Особливого значення набуває популяризація серед студентської молоді Положення «Про

академічну доброчесність» у ЗВО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук І. М. Академічна доброчесність: Європейський досвід. Академічна доброчесність: виклики сучасності: збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 02.12 – 13.12.2019) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. Варшава, 2019. С. 23 - 27. URL: https://www.iiasc.org/wp-content/uploads/2020/02/iiasc_academic_integrity_12_2019.pdf
2. Дроздов В. Як зробити освіту доброчесною? Досвід практик академічної доброчесності університетів США AcademIQ: веб-сайт. URL: <https://saiup.org.ua/novyny/viktor-drozdov-yak-zrobyty-osvitu-dobrochesnoyu-dosvid-praktyk-akademichnoyi-dobrochesnostiuniversytetiv-ssha/>
3. Проєкту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). Офіційний вебсайт. URL: <https://americancouncils.org.ua/programs/proekt-spriannja-akademichnij-dobrochesnosti-vukraini-saiup/>

Дмитро ПШЕНИЧНИЙ

викладач кафедри спеціальних дисциплін та професійної підготовки факультету №1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ РЕГУЛЯТИВНИХ НОРМ ЩОДО ПАРОЛЮВАННЯ, КОДУВАННЯ ТА ШИФРУВАННЯ ЯК ОДНЕ З ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В ГАЛУЗІ ЦИФРОВОГО ПРАВА

В умовах шляху діджиталізації нашої держави, щодалі то більше використовуються комп'ютерні технології та інтернет ресурси. Значна кількість державних послуг здійснюється електронним способом. Та як і кожна сфера де здійснюються державні і громадські дії потребує дотримання певних критеріїв захисту. Оскільки інформаційна безпека держави та населення є необхідною складовою щодо захисту від протиправних посягань, та деяких втрат.

Інформаційна безпека держави характеризується ступенем захищеності і, отже, стійкістю основних сфер життєдіяльності (економіки, науки, техносфери, сфери управління, військової справи, суспільної свідомості і т. д.) стосовно небезпечних (дестабілізаційних, деструктивних, суперечних інтересам країни тощо), інформаційним впливам, причому як до впровадження, так і до вилучення інформації [1].

Система використання паролів для захисту інформації в будь-яких електронних джерелах має певні правила та порядки, та використовується з давніх часів. Зрозуміло, інша особа що не має «ключа» для відчинення «замка від дверей», не зможе дізнатись інформацію яка знаходиться за «цими дверима», відповідно не використає її на свою користь чи на користь третіх осіб, а відтак не нашкодить нікому причетному.

В Україні існує необхідність покращення законодавчого регулювання щодо використання паролів, кодів, шифрів та інших видів захисту інформації. Закон України «Про інформацію» та Закон України «Про захист персональних даних» а також інші закони і підзаконні нормативні документи, не регулюють

повноцінно всі напрямки галузі цифрового права. Відповідно на рівні з іншими кодексами було б доречним розробити та прийняти новий закон, наприклад «Цифровий кодекс України». В такому Кодексі є актуальною необхідністю прописати алгоритми та порядки створення облікових записів, логінів і паролів, та таке інше.

Паролі та кодування інформації є також важливими за напрямком забезпечення захисту авторських прав в сфері цифрового права, а саме під час використання інтернет контенту. Звичайно законодавство регулює певним чином захист авторських прав, в деяких країнах більше, в деяких менше. Однак повноцінного регулювання дотепер поки немає. Так наприклад, проаналізовано Закон США про авторське право у цифрову епоху (DMCA) від 12 жовтня 1998 року, який вважається першим у світі нормативно-правовим актом з регулювання авторсько-правових відносин у цифровому середовищі. Одним із основних принципів DMCA є забезпечення так званої «безпечної гавані» для постачальників онлайн-послуг, яка полягає в тому, що постачальник онлайн-послуг звільняється від відповідальності за розміщення інформації з порушенням авторських прав, якщо відповідає на заяву про видалення розміщеного з порушенням авторських прав контенту в найкоротший строк. Встановлено, що схожий принцип знайшов втілення і в Директиві 2001/29/ЄС Про гармонізацію деяких аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві. Україна, спираючись на досвід США та ЄС, законодавчо закріпила порядок припинення порушень авторського права з використанням мережі Інтернет лише в 2017 році [2].

Згідно Закону України «Про авторське право і суміжні права» способи захисту авторських прав на фотозображення в мережі Інтернет це – 1) подання позову до суду за захистом свого права інтелектуальної власності; 2) позасудовий порядок реагування - звернення з вимогою про припинення протиправних дій, вимоги щодо блокування сайту. Під час захисту авторського права на фотографії будь-яка світлина вважається об'єктом авторського права і підпадає під охоронювані законом об'єкти авторського права. Лише у випадках,

коли буде доведено, що фотографія зроблена автоматичними пристроями без використання творчої праці людини (наприклад, кадри з відеофіксації камер зовнішнього спостереження) суд може визнати, що в такому разі фотографія не є об'єктом авторського права. В разі виявлення порушень авторського права ефективним може бути досудовий порядок врегулювання спору: автор має право звернутися із заявою про припинення порушення до власника вебсайту та вебсторінки, на яких розміщені фотозображення без згоди автора. Власник вебсайту не пізніше 48 годин з моменту отримання такої заяви зобов'язаний унеможливити доступ до фотозображення, щодо якої подано заяву, та надати заявнику інформацію про вжиті заходи [3].

Таким чином ми бачимо що ні в міжнародному законодавстві ні в законодавстві України нічого не говориться про таку складову як паролі, шифрування, кодування інформації. Ми бачимо на прикладі авторського права, що захист цифрової інформації в законодавчому полі в основному формується на застосуванні санкцій за вже порушені права. Тобто йдеться розрахунок на те, що людина мусить знати закони (бо незнання законів не звільняє від відповідальності), та боячись певної відповідальності мусить утриматись від протиправних дій направлених на порушення законодавства що регулює цифрові правовідносини. Однак кожен розуміє, коли певна вигода є значно вищою за очікувану передбачену законом відповідальність, це може спровокувати будь-кого на заволодіння певною інформацією не зважаючи на законодавче регулювання авторського чи іншого права власності. В такому разі слід зауважити що законодавче регулювання щодо застосування паролів й інших елементів цифрового захисту може стати одним з превентивних заходів додаткового захисту інформації. Так наприклад якщо людина забажає використати на свою користь законодавчі колізії стосовно, того що очікувана вигода може бути більшою за штрафні санкції, та заволодіти певною інформацією з порушенням вимог законодавства, додатковою перепорою на її шляху стане паролування, кодування, шифрування відповідного інтернет контенту. Це може викликати додаткові витрати зловмисника, який

переоцінивши свої ризики, може відмовитись від посягання на той чи інший вид інформації.

Більш складним елементом наряду з паролюванням, кодуванням, шифруванням інформації, в галузі цифрового права є авторизація.

Авторизація це керування рівнями та засобами доступу до певного захищеного ресурсу, як у фізичному розумінні (наприклад доступ до кімнати готелю за карткою), так і в галузі цифрових технологій (наприклад, автоматизована система контролю доступу) та ресурсів системи залежно від ідентифікатора і пароля користувача або надання певних повноважень (особі, програмі) на виконання деяких дій у системі обробки даних. З позицій інформаційної безпеки, авторизація є частиною процедури надання доступу для роботи в інформаційній системі, після ідентифікації і автентифікації [4].

Ми знаємо що на багатьох інформаційних ресурсах інтернет простору авторизація користувачів здійснюється для забезпечення ідентифікації особи. І це вірно, оскільки таким чином з'являється додаткова можливість контролю за зняттям інформації та захистом інформації у тому числі шляхом полегшення пошуків особи для забезпечення притягнення до відповідальності за певне порушення авторських прав, тощо. Повертаючись до законодавчого регулювання цифрових правовідносин, слід зазначити, що значна кількість людей які висвітлюють свій інформаційний контент в інтернет просторі, з певних міркувань не використовують такий спосіб захисту інформації як авторизація. Таким чином певною мірою можуть шкодити як собі так й іншим особам, бо надання вільного доступу до інформації в деякій мірі може бути шкідливим для суспільства. Законодавче регулювання авторизації при входженні на будь-який інтернет ресурс має захистити цифрову інформацію як фізичних так і юридичних осіб що її висвітлюють, або третіх осіб до яких можуть настати небажані негативні наслідки.

Одним з перспективних напрямків забезпечення захисту інформації є поступове збільшення використання в юридичній сфері «Штучного інтелекту».

Штучний інтелект - це сукупність наук і методів, яка здатна обробляти дані для розробки дуже складних комп'ютерних задач. Штучний інтелект наділений людськими якостями й окрім вирішення проблем він здатний навчатися. Тому важливою частиною Штучний інтелект є машинне навчання (Machine Learning, або ML). Найважливішою умовою навчання Штучний інтелект у сфері правосуддя є наявність великого масиву відкритих даних і безперешкодний доступ до них. Це дозволяє краще проаналізувати судову практику та спрогнозувати результат. Чим більше доступних даних, тим більше Штучний інтелект в змозі вдосконалити моделі й тим самим покращити здатність прогнозування. Штучний інтелект імітує роботу людського мозку за допомогою системи нейронних мереж, що побудована на принципі організації і функціонування біологічних нейронних клітин - нервових клітин живого організму. Проте очевидним недоліком штучного інтелекту є брак такої людської якості, як емпатія, тобто співпереживання: у той час, як суддя може прийняти доводи відповідача, наприклад, при несвоєчасній сплаті аліментів або ж погашення заборгованості, машина ніяких поступок робити не буде. Так наприклад у статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенція) закріплене право розгляду справ незалежним і безстороннім судом. Проте ні в статті 6, ні в коментарях до неї немає прямої заборони використання Штучного інтелекту й не сказано, що правосуддя здійснюється лише суддею-людиною. Практики Європейського суду з прав людини у світлі порушення статті 6 Конвенції через застосування Штучного інтелекту при прийнятті рішення ще не було. Національне право деталізує норму Конвенції у статті 127 Конституції України, де закріплено, що правосуддя здійснюють судді та судову владу покладено саме на них. Аналогічна правова позиція міститься у статті 92 Основного Закону ФРН. Таким чином, штучний інтелект не може замінити суддів, однак, ніщо не забороняє оптимізувати роботу судді та суду шляхом залучення Штучного інтелекту [5].

Підводячи підсумки, слід зауважити, що наукові пошуки та наступне законодавче закріплення щодо захисту інформації в галузі цифрового права є актуальними на сьогоднішній день. Особливо в еру поступового розвитку комп'ютерних технологій. Як і в реальному житті, так і можна сказати у «віртуальній реальності» існує багато правопорушень. Відповідно, регулювання за допомогою певних законодавчих норм щодо встановлення паролів, кодів, шифрів, а також ідентифікації осіб за допомогою авторизації є надважливим компонентом як для забезпечення захисту інформації превентивним шляхом, так і шляхом застосування відповідних санкцій у вигляді притягнення до відповідальності за вчинені правопорушення. Ефективним помічником в проведенні цих заходів щодо забезпечення захисту інформації може стати Штучний інтелект. Однак такі можливості слід враховувати разом з ресурсами комп'ютерних потужностей, та прорахуванням можливих негативних наслідків. В майбутньому розроблення та впровадження цифрового кодексу України що регулюватиме правовідносини між фізичними особами, юридичними особами та державною владою, ставатиме все більш актуальним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інформаційна безпека. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/інформаційна_безпека
2. Кочина О.С. Міжнародно-правовий досвід захисту авторських прав у всесвітній інтернет-мережі та перспективи його застосування в Україні. URL: <http://chascyvil.onua.edu.ua/index.php/chc/article/view/356>
3. Баранова О. Авторські права в Інтернеті: що є об'єктом та як себе захистити. URL: https://biz.ligazakon.net/news/203333_avtorsk-prava-v-nternet-shcho--obktom-ta-yak-sebe-zakhistiti
4. Авторизація. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Авторизація>
5. Штучний інтелект. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/shtuchnyj-intelekt-pravosuddia/>

Артем КОВРАТЕНКО
*курсант 1 курсу ННППФПНП
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*
Науковий керівник:
Анатолій НАТОЧІЙ
*старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

На сьогоднішній день в Україні указом Президента з 24 лютого 2022 року введено воєнний стан. Це пов'язано зі збройною агресією Російської Федерації проти нашої держави [1].

Поліцейські в умовах бойових дій та воєнного стану продовжують виконувати свою роботу. В таких умовах повстає питання про оптимізацію всіх сил. Тому на пленарному засіданні Верховної Ради України - 15 березня 2022 року, було прийнято зміни до Закону України “Про Національну поліцію України” [2].

Зміни торкнулись саме статті 23 цього закону. Відповідно до якого повноваження поліцейського під час дії воєнного стану були розширені.

В сьогоднішніх умовах поліцейським потрібно також бути готовими до виконання бойових завдань. Нерідко військові ЗСУ взаємодіють разом з працівниками НПУ. Тому, в-першу чергу, вони мають бути психологічно готовими до цього.

Додаткове психологічне навантаження та стресові фактори, серед яких інформаційне навантаження, постійний пригнічуючий емоційний фон, викликаний картинами людських жертв, руйнувань, перебування на межі життя та смерті, лягають додатковим тягарем, що впливає на психофізіологічне здоров'я поліцейського та рівень ефективності виконання завдань за призначенням. Актуальним залишається питання переосмислення моделі

психологічної підготовки поліцейських та приведення її у відповідність до воєнного часу.

Поліцейські при прийнятті на службу до Національної поліції проходять професійний психологічний відбір. Професійний психологічний відбір – це комплекс заходів, спрямованих на здійснення якісного укомплектування посад на засадах забезпечення відповідності професійно важливих індивідуально-психологічних якостей і можливостей бажаючих проходити службу в лавах Національної поліції України [3; с. 13].

Звичайний поліцейський має володіти певними якостями, а саме стресостійкість, співчуття, самоконтроль, толерантність, здатність самостійно приймати рішення, спритність. В умовах бойових дій поліцейський повинен бути готовим до того, що всі ці якості повинні бути підвищені. Тобто здійснюватися у посиленому режимі. Це зумовлено швидкою зміною оперативної обстановки. З урахуванням цього правоохоронці повинні бути заздалегідь готові діяти в екстремальних ситуаціях, що дозволить виробити такі якості, як впевненість у собі та колегах, самопідготовка, управління вмістом своїх емоцій та цілеспрямоване прийняття рішень. Для досягнення поставлених цілей раціонально впровадити певні зміни у фізичній та вогневій підготовці (відпрацювання тактики роботи у групах, в умовах ведення щільного вогневого контакту, з урахуванням загрози застосування важкого озброєння); проведення спеціальних вправ за допомогою психологічного тренінгу та імітацій оперативно-службової діяльності з метою створення емоційновольової стійкості (наприклад, відпрацювання алгоритму роботи на місці події, де є масові жертви, та присутня загроза подальшого ведення бойових дій).

Для поточної стану психологічного супроводження поліцейської діяльності необхідне врахування основних факторів, що впливають на психіку поліцейських у бойовій обстановці, а саме: небезпека (усвідомлення обстановки як такої, що загрожує їх життю); раптовість, тобто різка, неочікувана зміна обстановки; невизначеність (відсутність, недостатність або суперечливість інформації про умови бойової обстановки, склад і характер дій противника);

новизна (наявність раніше невідомих елементів у бойовій обстановці); збільшення темпу бойових дій, тобто скорочення часу на прийняття рішення та виконання певних дій; дефіцит часу (умови, за яких успішне виконання завдання можливе не через просте збільшення темпу дій, а наприклад, через зміну структури діяльності) [4; с. 15].

Отже, психологічна підготовка поліцейських під час воєнного стану може виявитися недосконалою. Це зумовлено тим, що поліцейських не готують до виконання бойових завдань. Тому працівники НПУ можуть бути просто психологічно не готовими до екстремальних ситуацій.

На сьогоднішній день потрібно виявити рівень психологічної підготовки поліцейських до виконання своїх обов'язків в умовах воєнного стану. Так поліцейським, що виявились психологічно не готовими нести службу в екстремальних умовах, повинна бути надана необхідна допомога: повторно роз'яснено особливості, правову базу, мету та порядок несення служби, а також проведено психологічні тренінги та перевірки на стійкість психіки з метою приведення їх у стан готовності.

Тому для того, щоб уникнути психологічної неготовності поліцейських потрібно збільшити цю ж підготовку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 1.11.2022).
2. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії режиму воєнного стану: Законопроект від Верховної Ради України від 15.03.2022 № 7147. URL: [rennya_povnovagen_natspolitsii_\(zakonoproekt_7147\)](https://zakon.rada.gov.ua/rada/doc/scholarship/rennya_povnovagen_natspolitsii_(zakonoproekt_7147)) (дата звернення 1.11.2022).
3. Ірхіна С. М. Профорієнтація та професійно-психологічний відбір в органи внутрішніх справ України : навч. посіб. / С. М. Ірхіна. Київ : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2007. 168 с.

4. Коқун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О. Основи психологічної допомоги військовослужбовцям в умовах бойових дій: методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2015. 170

Михайло МАЗУР

викладач кафедри спеціальних дисциплін та професійної підготовки факультету № 1 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ДОМЕДИЧНА ПІДГОТОВКА» КУРСАНТАМ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Оволодіння методами та навичками надання домедичної допомоги – важлива складова спеціальної підготовки сучасних поліцейських, обсяг та кількість навчальних годин, які передбачені для такої підготовки не є достатньою для якісного навчання.

Аналіз навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни з огляду на вимоги сьогодення показує, що задля ефективної підготовки курсантів ВНЗ системи МВС зі специфічними умовами навчання (1 семестр, 90 навчальних годин, з них 42 – «самостійна підготовка») вочевидь недостатньо передбачених НМК аудиторних годин, в рівній мірі це стосується як і передбачених годин для викладення лекційного матеріалу, так і практичних і семінарських занять.

Навчальну дисципліну курсанти вивчають у другому семестрі першого курсу, і до випуску через 2-3 роки частково рівень підготовленості знижується, що знов-таки не сприяє якості підготовки фахівця, який опиняється у територіальному підрозділі. Пропозицією покращення такого стану є перегляд програм підготовки. На прикладі КННІ – ефективною мірою було рішення кафедри СД та ПП КННІ протягом 2022-23 років провести для курсантів випускних курсів (3-го та 4-го курсу відповідно) цикли додаткових тренінгів з

домедичної підготовки та тактичної медицини.

З огляду на існуючий дефіцит запланованого в НМКД часу, збільшення зустрічей із викладачем задля засвоєння передбачених вмінь, навичок та компетенцій – відбувається за рахунок додаткових занять, під час щотижневих консультацій тощо, численних тренінгів за окремими напрямками надання домедичної допомоги для курсантів, що продовжують навчання після проходження курсу домедичної підготовки.

Специфічні та обумовлені певними подіями та тенденціями періоду часу із 2020 року і дотепер труднощі у вивченні навчальної дисципліни «Домедична підготовка» вимагають всебічного та негайного розгляду із відповідними системними та комплексними рішеннями, інакше кажучи-рівень загальноосвітньої підготовки здобувачів вищої освіти є низьким, що значно ускладнює засвоєння теоретичного підґрунтя під час вивчення базових положень дисципліни. ЗВО після тривалого періоду дистанційної освіти у випускних класах середньої школи не мають відповідних знань із хімії, фізики, біології, що не сприяє розумінню та засвоєнню такої комплексної та складної у теорії навчальної дисципліни, якою є домедична підготовка. Нажаль, ця тенденція щороку посилюється, що вимагає від науковців, викладачів, гарантів та відповідних департаментів МОН та МВС відповідних заходів для покращення існуючої ситуації.

Враховуючи виклики часу, необхідність якісної та всебічної підготовки майбутніх правоохоронців, їх повноцінна підготовленість в якості рятівників, які першими прибувають на місце події і здатні(але ж і зобов'язані) надавати домедичну допомогу всім, хто її потребує при відсутності на місці події осіб із спеціальною медичною освітою – поза сумнівом. Виконання поставлених перед ВНЗ завдань потребує значного збільшення часу підготовки та ретельного перегляду існуючих навчальних програм, учбових планів з метою забезпечення поглибленого вивчення певних розділів навчальної дисципліни та введення додаткових модулів, задля ефективного процесу навчання та підготовки.

Впровадження новітніх методик навчання, створення умов для

покращення рівня підготовленості ЗВО у розрізі завдань та цілей вивчення навчальної дисципліни неможливо без покращення рівня матеріально-технічного забезпечення, рівня оплати праці викладачів – адже без цього падає рівень мотивації та неможливо задіяти кваліфікованих фахівців, здатних професійно організувати вишкіл майбутніх рятівників, одночасно вкрай необхідним є значне збільшення часу та обсягу підготовки. Збільшення часу аудиторних годин та зміни підходів до практичних занять, введення у програми ВНЗ тактичної медицини – але не за рахунок наявних годин для домедичної підготовки тощо.